De kracht van het gewone

Voorbeelden ter inspiratie voor normaliseren

Leernetwerk normaliseren
Werkplaats SAMEN

Tamara Bos
Rob Gilsing
Marije van der Hulst
Barbera Voskuil

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

Inhoud

Inleiding | pagina 3

@ease | pagina 8

Buurtgezinnen | pagina 13

Duo-coaching | pagina 18

Eigen Toekomst Plan | pagina 23

Ervaringscafé | pagina 28

Gemeente Pijnacker-Nootdorp | pagina 33

Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoeften | pagina 38

Het Begint Bij Mij | pagina 43

Humanitas Home-Start | pagina 48

Jong Perspectief Maatjesproject | pagina 54

Moeders informeren Moeders | pagina 59

Ouderkamer | pagina 64

Pinkies | pagina 69

Tot slot | pagina 74

1.1 Aanleiding

In 2022 ontwikkelde het Leernetwerk Normaliseren (LNW) van de Werkplaats SAMEN een visie op normaliseren (ref). Wat is normaliseren, wat betekent het in de praktijk en wat vraagt het van professionals in de praktijk en in beleid? Deze vragen kregen een antwoord in de visie.
Bijzonder aan deze visie is dat deze is opgesteld vanuit verschillende perspectieven: jeugdigen en ouders, praktijkprofessionals van zowel jeugdhulp- als voorliggende voorzieningen, gemeentelijke beleidsmakers en onderzoekers. Dit zijn ook de perspectieven die in het LNW zijn vertegenwoordigd. De visie is vanaf het moment van verschijnen op vele plaatsen en voor uiteenlopend publiek gepresenteerd en besproken.

Tegelijkertijd realiseerden de deelnemers in het LNW zich terdege dat een visie, hoe belangrijk ook, toch vooral een papieren werkelijkheid is. Een visie leidt niet vanzelfsprekend tot normaliserend handelen in de praktijk of in beleid. Vanuit dit besef groeide het plan om een document te ontwikkelen dat praktijk en beleid zou kunnen inspireren bij het zetten van concrete stappen bij het normaliseren van twijfels, zorgen en kwetsbaarheden bij opgroeien en opvoeden. Om tot die inspiratie te komen, hebben we gekeken naar bestaande voorbeelden die naar de mening van het LNW aansluiten bij de elementen van onze visie op normaliseren.

In dit inleidende hoofdstuk gaan we allereerst kort in op het LNW en de Werkplaats SAMEN (1.2). Vervolgens gaan we meer concreet in op het doel en de doelgroep van dit document.

1.2 Toelichting werkplaats SAMEN/ leernetwerk normaliseren

De Regionale Werkplaats Jeugd SAMEN is een samenwerkingsverband in de zorg voor jeugd en bestaat uit (toekomstige) praktijkprofessionals, ouders, jongeren, docenten en lectoren van hogescholen, gemeenteambtenaren en onderzoekers. Werkplaats SAMEN wil bijdragen aan het gezond en veilig opgroeien van de jeugd in de regio's Midden-Holland, Haaglanden en Holland-Rijnland. Dit doet SAMEN door als kennis- en innovatienetwerk een duurzame leerstructuur te ontwikkelen voor een betere zorg voor jeugd.

SAMEN benut bestaande kennis, ontwikkelt nieuwe inzichten en verspreidt en implementeert deze bevindingen. Hiermee versterkt SAMEN de samenwerking tussen verschillende domeinen en draagt SAMEN bij aan de opleiding van (toekomstige) professionals. Dit doet SAMEN vanuit de overtuiging dat gedragen oplossingen alleen gevonden worden als de perspectieven van gezinnen, beleid, praktijk, hogescholen en onderzoek gelijkwaardig vertegenwoordigd zijn in de onderzoeken. De leerstructuur van SAMEN heeft als uitgangspunt dat het belangrijk is om te investeren in een sociale omgeving waarin twijfels, onzekerheden en kwetsbaarheden in het opgroeien en opvoeden erbij horen. Een sociale omgeving waarin het stellen van opvoed- en opgroeivragen als 'normaal' wordt gezien, waarin jeugdigen, ouders en de sociale omgeving elkaar steunen bij alledaagse vraagstukken en waarin integrale professionele zorg voor de jeugd beschikbaar is indien nodig.

Binnen SAMEN zijn drie leernetwerken actief. Het leernetwerk normaliseren (LNW) is daar één van. De ambitie van het LNW is als volgt geformuleerd: 'We komen tot een visie op- en een lexicon voor het praten over het normale leven en gaan deze gebruiken.' Het LNW bestaat uit een groep van 12-15 vaste deelnemers: ervaringsdeskundige jongeren, ouders met ervaringskennis, professionals uit de jeugdhulp en van voorliggende voorzieningen en gemeentelijke beleidsmakers. Het LNW wordt getrokken door twee onderzoekers van het lectoraat Jeugdhulp in transformatie van De Haagse Hogeschool.

Het LNW komt vier tot vijf keer per jaar bijeen. In deze bijeenkomsten leren deelnemers van- en reflecteren zij op bestaande kennis (ervaring, praktijk, wetenschap), wisselen zij uit vanuit verschillende perspectieven en vanuit verschillende regio's en werken zij samen aan het ontwikkelen van best- practices om de zorg voor jeugd te verbeteren.

De in paragraaf 1.1 genoemde visie is een van de eerste producten van het LNW.

1.3 Doel van het document

Zoals gezegd willen we met dit document handelingsperspectief voor beleid en praktijk verbinden aan de visie. Dat doen we door te inspireren met een aantal concrete praktijkvoorbeelden, die nauw aansluiten bij de visie op normaliseren van het LNW.

Het is goed om nog eens stil te staan bij de visie op normaliseren in de jeugdhulp. In het kader hieronder staat de kern van de visie weergegeven. Het LNW is van mening dat deze visie in het DNA van informele en formele ondersteuners en van beleidsmakers zou moeten zitten. Het idee om opgroei- en opvoedkwesties zoveel mogelijk te normaliseren is niet iets wat je af en toe in praktijk brengt, maar zou moeten behoren tot de basishouding van deze

ondersteuners en beleidsmakers.
Dit document is bedoeld om beleidsmakers bij gemeenten en praktijkorganisaties, evenals praktijkprofessionals te laten zien hoe belangrijke elementen uit de visie vorm krijgen in bestaande programma's, interventies en initiatieven. Om hen zo te inspireren om met elkaar normaliseren (nog meer) in de praktijk te brengen. In het vervolg zullen deze programma's, interventies en initiatieven 'voorbeelden' worden genoemd.
We gaan daarbij in het bijzonder in op de volgende elementen:

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Vermijden problematiseren en medicaliseren waar het kan.

VISIE LNW NORMALISEREN

Verwachtingen, twijfels, onzekerheden, kwetsbaarheden en vragen rondom opvoeden en opgroeien **horen bij het leven**. Ouders en jeugdigen krijgen aanmoediging om deze in informele netwerken te bespreken. Ook worden ze gestimuleerd binnen deze **informele netwerken** steun/hulp te zoeken wanneer het even niet lekker loopt. Daarnaast is er voor ouders en jeugdigen (vroeg)tijdig **toegang tot herkenbare aanspreekpunten in de directe omgeving** (lees: op school en in de wijk). Deze ondersteuning komt zo veel mogelijk van steunfiguren, die de jeugdige en diens gezin kennen en zo veel mogelijk langdurig betrokken blijven. Uitgangspunten bij de ondersteuning zijn 1) dat **ouders/jeugdigen hun verantwoordelijkheid nemen** voor zover dat mogelijk is en 2) dat er **geen beroep wordt gedaan op de eigen verantwoordelijkheid waar de draagkracht dat niet toelaat**.

Wanneer ouders of jeugdigen aankloppen of aangemeld worden voor (formele) jeugdhulp **nemen professionals hen serieus**. In gesprek met de ouder(s) en/of de jeugdige en eventuele andere betrokken partijen krijgen zij **gezamenlijk inzicht** in de situatie. Ook komt verduidelijking op eventuele vragen of zorgen. In de samenwerking is **gelijkwaardigheid** het uitgangspunt. De professional is expert op het gebied van opvoeden en opgroeien in algemene zin; de jeugdige en ouder(s) zijn experts op het gebied van de eigen situatie. In het gesprek hanteert de professional een **brede blik**: er is oog voor de context waarin de jeugdige opgroeit, de situatie van de ouder(s) en het gehele gezin, voor **dingen die goed gaan en voor beschermende factoren**. Hierbij wordt de hulpvraag of ondersteuningsbehoefte van jeugdige en ouder(s) niet uit het oog verloren. Het is belangrijk dat de basis in de leefwerelden van het kind (zo veel mogelijk) op orde is. Dit wil zeggen: gezin, school, opvang, vrije tijd. Is dit niet het geval, dan ligt de prioriteit bij de basis herstellen. Dit dient altijd te gebeuren vanuit een partnerschap tussen jeugdige, ouder(s), professional en andere betrokkenen.

Variatie in de vorm van **onderlinge verschillen** tussen jeugdigen/ouders en gezinnen **mag er zijn**. Het mag ook best af en toe wat minder goed gaan. Afwijkingen van het 'gemiddelde', incidenten en mindere perioden worden **niet onnodig geproblematiseerd en gemedicaliseerd**. Jeugdigen, ouders en professionals schatten gezamenlijk in of hulp in de betreffende situatie nodig is, En zo ja, in welke vorm en mate deze passend is. Zij kunnen ook de afweging maken dat jeugdhulp niet nodig of passend is. Als dat wel het geval is, gaat jeugdhulp terug naar de basis om hulp te bieden die zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig is. Jeugdigen groeien **zo veel mogelijk op in het eigen gezin en gaan naar het reguliere onderwijs**, ook als sprake is van een ontwikkelingsstoornis of psychische kwetsbaarheid. Gezamenlijk schatten de betrokkenen in welke mogelijkheden er zijn om mee te blijven doen. Ook bekijken ze samen **hoe de omgeving en jeugdhulp de jeugdige en ouder(s) zo goed mogelijk kunnen ondersteunen** bij het omgaan met problemen.

1.4 Werkwijze: selectie, dataverzameling en analyse.

Voorselectie

Om tot voorbeelden te komen, die daadwerkelijk inspireren en handelingsperspectief bieden, hebben we allereerst de LNW-deelnemers geraadpleegd. Om voldoende variatie in de voorbeelden aan te brengen, hebben we twee dimensies gebruikt waarlangs de voorbeelden geordend kunnen worden:

- Informeel versus formeel: is de ondersteuning overwegend gesitueerd in een informele of een formele omgeving?
- Individueel versus collectief: wordt de ondersteuning overwegend op individuele dan wel collectieve basis aangeboden?

De tabel laat zien dat we vooral voorbeelden hebben waarbij de ondersteuning op individuele basis wordt geboden. Bovendien hebben we iets meer 'informele' dan 'formele' voorbeelden. Al bestaat er in een aantal voorbeelden ook een mix van individueel en collecties, of van informeel en formeel.

Daarnaast vonden we het belangrijk om ook voorbeelden op te nemen van gemeenten die sterk inzetten op een beleid dat aansluit bij de visie van het LNW op normaliseren. Een van die gemeenten is Pijnacker-Nootdorp.

	Informeel	**Formeel**
Individueel	Jong perspectief Buurtgezinnen Moeders informeren moeders Homestart Eigen toekomst Plan	GIZ Pinkies @ease Duo-coaching
Collectief	Ouderkamer Ervaringscafé	Het begint bij mij

Uiteindelijke selectie

Op basis van de voorselectie zijn vertegenwoordigers, uitvoerders en anderszins betrokkenen van ieder voorbeeld benaderd voor deelname aan dit project. Dit heeft geleid tot een aanpassing van de oorspronkelijke selectie van voorbeelden, omdat niet alle initiatieven in staat waren, of bereid waren aan dit project deel te nemen. Waar mogelijk zijn deze vervangen door een (enigszins) vergelijkbaar voorbeeld.

Dataverzameling

Per voorbeeld is informatie verzameld op basis van geschreven tekst (documenten, websites) en gesprekken met betrokkenen. Daarbij hebben we geprobeerd meerdere perspectieven op een voorbeeld te verzamelen, door te spreken met: deelnemers/ontvangers van een voorbeeld, vrijwilligers, professionals, coördinatoren en beleidsmakers. Deze interviews werden fysiek of digitaal afgenomen, en besloegen ongeveer een uur. Een overzicht van wie wij op welke manier gesproken hebben, vindt u in de tabel hierna.

Met toestemming van de geïnterviewden werd het gesprek opgenomen en vervolgens uitgewerkt in een gespreksverslag. Dit gespreksverslag is vervolgens ter goedkeuring voorgelegd aan de gespreksdeelnemers en aangepast aan de hand van feedback. Alle interviews zijn anoniem verwerkt, zodat deelnemers vrijuit konden spreken.

	Ouder / jeugdige	Vrijwilliger	Professional	Coördinator	Beleid	Fysiek / digitaal
Maatjesproject Jong perspectief (Zoetermeer e.o.)				X		Digitaal
Buurtgezinnen SOL (Leiden)				X		Fysiek
Moeders informeren moeders Families Foundation (Vlaardingen-Schiedam)	X	X		X		Digitaal
Humanitas Home- Start (Delft, Den-Haag)		X		X		Fysiek / digitaal
Eigen Toekomst Plan Stichting Jess (Den Haag)		X		X		Fysiek
Ouderkamer Children's Zone (Rotterdam)		X	X			Digitaal
Ervaringscafé ExpEx/ Stichting Kernkracht (Gouda)	X	X		X		Fysiek
Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoeften NCJ (*)			X	X		Digitaal
Pinkies Ipse de Bruggen (regio Haaglanden)	X		X	X		Fysiek
@ease Leiden		X		X		Digitaal
Duo-coaching Buurtcentrum de Mussen Schilderswijk-Moeders CJG Den Haag	X	X	X	X		Fysiek
Het begint bij mij Peer3	X		X	X		Fysiek / digitaal
Gemeente Pijnacker-Nootdorp					X	Digitaal

* GGD Hollands Midden, Delft Support, Gemeente Katwijk, JGZ Zuid Holland West, Jes Rijnland

Analyse
Op basis van de gespreksverslagen en de aanvullende informatie is per voorbeeld een overzicht gemaakt volgens een vooraf vastgesteld format: een korte en uitgebreidere beschrijving van het voorbeeld, beschrijving van de aanwezige elementen uit de visie op normaliseren in het voorbeeld aanwezig, sterke punten van het voorbeeld en eventuele verbeterpunten. Vervolgens is dit format (meermaals) ter goedkeuring voorgelegd aan de contactpersoon van het betreffende voorbeeld om zeker te weten dat het goed in beeld wordt gebracht.

1.5 Leeswijzer

In het lezen van het vervolg van dit verslag zijn een aantal zaken van belang. De beschreven voorbeelden zijn nadrukkelijk bedoeld om te inspireren, maar vormen geen handleiding of werkbeschrijving van een programma, interventie of initiatief. Mocht u geïnteresseerd zijn in meer informatie over een bepaald voorbeeld, dan verwijzen wij u naar de informatie aan het einde van ieder voorbeeld. Daarnaast is het van belang om op te merken dat de beschrijving per voorbeeld gebaseerd is op informatie en gesprekken vanuit een bepaalde locatie en/of lokale context. Dat maakt dat ervaringen met een programma, interventie of initiatief elders in het land anders kunnen zijn. De beschrijving per voorbeeld is een weergave van een lokale context, geen afspiegeling van de landelijke situatie.
Wanneer wij in de voorbeelden spreken van ouders, dan kunt u daar ook (mede)opvoeder lezen. Indien noodzakelijk spreken we wel expliciet over vaders en/of moeders. Daarbij valt op dat programma's, interventies en initiatieven gericht op ouders, vooral een hoog bereik hebben bij moeders.

Ref. Leernetwerk Normaliseren (2022). Visie Normaliseren. ***Ontwikkeld en opgesteld door Leernetwerk Normaliseren van Werkplaats Samen.*** *Den Haag: Werkplaats Samen. Verkregen van:*

Link
Visie-Normaliseren.pdf (werkplaats-samen.nl

@ease in een notendop

@ease helpt jongeren tussen de 12 en 25 jaar met (beginnende) psychische problemen. Via een gesprek met getrainde (ervaringsdeskundige) leeftijdsgenoten kunnen vragen en zorgen besproken worden: gratis, anoniem, zonder afspraak en zonder verplichtingen. Jongeren kunnen binnenlopen bij een @ease locatie of online contact opnemen via de chat op www.ease.nl.

@ease bestaat sinds 2018 en is ontstaan in navolging van het Australische Headspace. Het is een snelgroeiende organisatie met inmiddels twaalf locaties in Nederland. In 2022 werden er landelijk ruim 1500 gesprekken met jongeren via de chat gevoerd. De locaties die al iets langer open zijn (>2 jaar) hebben dagelijks minstens een jongere die binnenloopt of waarmee een fysieke afspraak is gemaakt.

De informatie in dit voorbeeld is gebaseerd op beschikbare documenten van het landelijke programma en verkregen informatie van de @ease locatie in Leiden. @ease Leiden is in mei 2022 geopend en is twee middagen in de week open voor een inloopgesprek. De chatfunctie is doordeweeks in de middagen beschikbaar.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Niet onnodig problematiseren en medicaliseren.

Wat werkt?

- @ease is gratis, anoniem, zonder afspraak en zonder verplichtingen, dit verlaagt de drempel om persoonlijke vragen en zorgen te bespreken. Ook de chatfunctie maakt het voor jongeren gemakkelijk om contact op te nemen.
- De vrijwilligers zijn overwegend (ervaringsdeskundige) leeftijdsgenoten, ze begrijpen de leefomgeving van de jongeren en de situaties waarin jongeren zich kunnen bevinden.
- Alle mogelijke onderwerpen die zich voordoen in de leefomgeving van de jongeren kunnen worden besproken.
- @ease voorkomt dat klachten verergeren, biedt tijdelijke overbrugging voor de lange wachtlijsten en wijst jongeren indien nodig door naar externe hulp.
- In gesprekken is aandacht voor krachtige punten van de jongeren zelf en in diens omgeving.

Wat kan er nog beter?

- De bekendheid met @ease onder jongeren en professionals kan in Leiden beter.
- Er wordt nog niet heel veel gebruik gemaakt van de inloopgesprekken, @ease Leiden is daarom voortdurend opzoek naar manieren om de toegang voor jongeren te verbeteren.

terug naar inhoud

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

@ease biedt een luisterend oor en streeft naar het voorkomen en verminderen van psychische problemen en sociaal isolement bij jongeren. Het belangrijkste doel van @ease is om te voorkomen dat jongeren te lang alleen met hun problemen blijven zitten. Door te praten over problemen voelen jongeren zich gehoord en minder alleen.

Jongeren kunnen met allerlei soorten vragen, zorgen en problemen terecht bij @ease. Ze kunnen persoonlijk langskomen bij een @ease locatie of online contact opnemen via de chat. In beide gevallen gratis, anoniem, zonder afspraak en zonder verplichtingen. Familieleden, leerkrachten, zorgprofessionals en andere naasten van jongeren zijn altijd welkom om met een jongere mee te komen.

De gesprekken worden gevoerd door (ervaringsdeskundige) vrijwilligers, overwegend leeftijdsgenoten van de jongeren. Hierdoor begrijpen zij de leefomgeving van de jongeren en de situaties waarin jongeren zich bevinden goed. De vrijwilligers zijn getraind in het herkennen van signalen die kunnen wijzen op ernstigere psychische problematiek. Er is altijd een professional (vaak een psycholoog) aanwezig op de @ease locatie om vragen te beantwoorden en de vrijwilligers te ondersteunen. Als het nodig is, kan deze professional helpen om de juiste zorg te vinden buiten @ease. Ook zijn er psychiaters telefonisch beschikbaar voor overleg. Alle beslissingen en acties worden in overleg met de jongere zelf genomen.

Voor wie?

Bij @ease kunnen jongeren tussen de 12 en 25 jaar met allerlei onderwerpen terecht. Of het nu gaat om het zoeken van sociaal contact, een kleine hulpvraag over seksualiteit of een ernstiger probleem zoals suïcidale gedachtes, alles is bespreekbaar. Het belangrijkste is dat jongeren zich vrij voelen om hun zorgen te delen en te praten over wat hen bezighoudt. @ease biedt een veilige ruimte waarin jongeren zich gehoord en begrepen kunnen voelen.

Door wie?

- ***Vrijwilligers (tussen de 18 en 30 jaar).*** Zij voeren de gesprekken met de jongeren. Er is geen specifieke opleiding of kwalificatie vereist om vrijwilliger te worden; er wordt wel gekeken naar bepaalde eigenschappen zoals begrip en empathie kunnen tonen. Ook moeten vrijwilligers voldoende afstand hebben van eventuele eigen (psychische) klachten. Alle vrijwilligers van @ease volgen een tweedaagse training en krijgen boostertrainingen over specifieke onderwerpen zoals seksuele uitbuiting, suïcidaliteit, eetstoornissen of migranten/vluchtelingenproblematiek. Alle vrijwilligers moeten een VOG kunnen overleggen.

> *"We peilen gesprekstechnieken en proberen aan te voelen of een vrijwilliger jongeren op hun gemak zou kunnen stellen. En: kan deze vrijwilliger om gaan met de problematiek die we zien bij @ease."*
> ***(Locatiemanager)***

- ***Professional:*** op iedere vestiging is een professional - meestal een psycholoog - aanwezig die de vrijwilligers kunnen benaderen voor ondersteuning, vragen en advies.

> *"Ze zijn er voor alles waarbij de vrijwilligers mogelijk vastlopen."*
> ***(Locatiemanager)***

Jongeren worden voorafgaand aan het gesprek ingelicht over de aanwezige professional. De professionals ondersteunen de vrijwilligers tijdens en na afloop van elk @ease gesprek.

- ***Locatiemanager:*** de locatiemanager begeleidt de vrijwilligers op locatie en onderhoudt en breidt het lokale netwerk uit.

Wat is er nodig?

- Voldoende bekendheid bij jongeren en professionals die werken met jongeren zoals docenten en huisartsen met het @ease programma.

> *"We gaan bij huisartsen langs, bij kroegen, universiteiten, hogescholen, we geven workshops om ons werk te promoten."*
> ***(Locatiemanager)***

- @ease kan niet zonder vrijwilligers. Er moeten voldoende (ervaringsdeskundige) vrijwilligers beschikbaar zijn.
- Een laagdrempelige, uitnodigende locatie waarin jongeren zich veilig voelen om met vrijwilligers in gesprek te gaan.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal

Jongeren voelen zich vaak anders of denken dat bepaalde interesses, problemen of zorgen niet passen bij hun leeftijd of situatie. Dit kan leiden tot onzekerheid bij de jongeren. De vrijwilligers erkennen en ondersteunen deze interesses, en bevestigen de gevoelens van de jongeren door te benadrukken dat het oké is.

> *"Ze denken dat het niet normaal is in het algemeen of voor hun leeftijd, dan komen ze dat ook bespreken op de chat en dan kunnen ze het ook heel fijn vinden als wij er positief op reageren."*
> ***(Vrijwilliger)***

Steun is waar mogelijk informeel

De vrijwilligers zijn (ervaringsdeskundige) leeftijdsgenoten en begrijpen goed de leefomgeving van de jongeren en de situatie waarin zij zich kunnen bevinden. Soms worden er ook zorgen of problemen besproken waar jongeren liever niet met een professional, familielid of vrienden over willen praten.

> *"Om toch ook te delen wat ze niet bij de psychiater of psycholoog kwijt kunnen én dat ze bij ons komen voor gezelschap denk ik ook. Er zijn heel veel mensen die sociaal ook iets missen die een gesprek willen voeren."*
> ***(Vrijwilliger)***

Toegang tot steun is laagdrempelig

Jongeren kunnen vrijblijvend, kosteloos, anoniem en zonder afspraak terecht. Dit maakt het voor jongeren gemakkelijker om hulp te zoeken. Naast een inlooplocatie kunnen jongeren hun vragen, zorgen en problemen ook online via de chat delen.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners

@ease is er voor jongeren, door jongeren. Sommige vrijwilligers hebben ook ervaring met mentale klachten en psychische problemen waardoor een vertrouwde sfeer ontstaat waarin jongeren zich vrij voelen om vragen te stellen, zorgen te uiten en gevoelens te delen.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend

Jongeren kunnen met iedere vraag terecht bij @ease, hebben de regie in het gesprek en kunnen hun vragen, zorgen en problemen vrijuit delen. Eventuele vervolgstappen worden altijd afgestemd met de jongere.

Aandacht voor positieve zaken

Tijdens de gesprekken worden sterke punten van de jongere zelf of uit de omgeving besproken, denk aan vrienden, een hobby, of iets anders dat wel lukt. Het gesprek wordt zo gevoerd dat jongeren ook hun eigen probleem kunnen analyseren en proberen op te lossen: zo krijgen jongeren zelfvertrouwen in hun eigen kunnen.

Niet onnodig problematiseren en medicaliseren

Voor een jongere kan het al een enorme opluchting zijn om gedachten en gevoelens te delen met een leeftijdsgenoot die luistert.

> *"Sommige mensen willen ook gewoon even hun verhaal kwijt en dan hoef je niet eens zoveel vragen te stellen. Hun emoties valideren kan al heel veel doen, geeft vaak heel veel opluchting bij de chatter."*
> ***(Vrijwilliger)***

- @ease is een toegankelijke plek waar jongeren vrijblijvend en kosteloos terecht kunnen, zonder afspraak en zonder verplichtingen. Wanneer fysiek langskomen bij een locatie niet lukt, kunnen jongeren @ease via de chat bereiken. Deze laagdrempelige benadering maakt het gemakkelijker voor jongeren om hulp te zoeken.
- Informeel contact met een leeftijdsgenoot is een laagdrempelige stap om persoonlijke vragen en zorgen te bespreken. De vrijwilligers zijn (ervaringsdeskundige) leeftijdsgenoten en begrijpen de leefomgeving van de jongeren. De vrijwilligers (h)erkennen gevoelens en gedachten, en nemen stigma weg door te benadrukken dat het oké is.
- @ease is er om alle jongeren tussen de leeftijd van 12 t/m 25 jaar te ondersteunen. Er is ruimte voor open gesprekken over alle mogelijke onderwerpen die zich voordoen in de leefomgeving van de jongeren.
- @ease voorkomt dat klachten verergeren en voorkomt dat er (later) langdurige zorg nodig is. Het kan bijvoorbeeld ook dienen als tijdelijke overbrugging voor de lange wachtlijsten of ter ondersteuning naast professionele hulp. Indien nodig worden jongeren gewezen op (professionele) hulp buiten @ease.
- Tijdens de gesprekken wordt ook altijd aandacht besteedt aan de sterke punten van de jongere zelf en zijn omgeving om ervoor te zorgen dat de jongeren weer kracht en vertrouwen in zichzelf vindt.

"De kracht is toch wel dat je praat met leeftijdsgenoten in plaats van een psycholoog of iemand die iets minder jouw wereldbeeld kan begrijpen."
Vrijwilliger

"Ik heb zelf ervaring met de GGZ en omdat ik uit begrip kan helpen en niet vanuit kennis vind ik dat wel een mooie toevoeging."
Vrijwilliger

"Wat de GGZ niet kan bieden, de deur staat open en iedereen kan naar binnenlopen, voor kleine en voor grote problemen, we staan voor iedereen klaar. En dat maakt het ook iets makkelijker om hulpverlening te zoeken omdat het anoniem en gratis is."
Locatiemanager

- Nog niet alle jongeren in Leiden zijn op de hoogte van @ease. Het is wenselijk om de bekendheid van de locatie in Leiden te vergroten, zodat jongeren weten dat er een plek is waar zij op een laagdrempelige manier terecht kunnen met vragen, zorgen en problemen. Dit geldt eveneens voor professionals die met jongeren werken, zoals huisartsen, docenten etc. Het zou waardevol zijn als zij ook op de hoogte zijn van @ease Leiden, zodat ze jongeren kunnen informeren en doorverwijzen. De wens van de @ease locatie in Leiden is om meer geld en tijd te besteden aan promo-acties om het aanbod van @ease voor jongeren in de omgeving te vergroten.
- Er wordt nog niet heel veel gebruik gemaakt van de inloopgesprekken. @ease Leiden is daarom voortdurend opzoek naar manieren om de toegang voor jongeren te verbeteren zoals het creëren van een huiselijke en uitnodigende sfeer, een prikkelarme ruimte, meerdere spreekkamers en een ontmoetingsruime voor jongeren.

"In Amsterdam zitten ze bijvoorbeeld in een jongerencentrum waar je ook muziekactiviteiten hebt dan is het niet duidelijk waar je naar binnengaat dus dan voel je misschien ook minder aangekeken op straat om naar binnen te lopen."
(Locatiemanager)

Link
www.ease.nl

Contact
https://www.ease.nl/contact.php

Hey, welcome at @ease! We'd love to tell you more about us!
[ENG Subtitles] - YouTube

Buurtgezinnen in een notendop

Onder het motto ***'Opvoeden doen we samen'*** worden steungezinnen gekoppeld aan een vraaggezin. Vraaggezinnen kunnen zichzelf aanmelden bij Buurtgezinnen. De hulp wordt beschreven als alledaags en vriendelijk, de gezinnen maken afspraken over steun onder begeleiding van de coördinator van Buurtgezinnen. Het doel is om gezinnen informeel te ondersteunen en inzet van formele hulp te voorkomen: de hulp is dichtbij, geboden door buurtgenoten. Het kind wordt welkom geheten in de dagelijkse routine van het eigen bestaan van het steungezin. Buurtgezinnen wordt ingezet in ruim 115 gemeenten in Nederland. Gemeenten kunnen zelf opdrachtgever zijn voor Buurtgezinnen of deze taak als opdracht geven aan een lokale organisatie. De informatie in dit voorbeeld is gebaseerd op beschikbare documenten van het landelijke programma en verkregen informatie van Buurtgezinnen in de gemeente Leiden.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Vermijden problematiseren en medicaliseren waar het kan.

Wat werkt?

- Laagdrempelig, toegankelijk, in de buurt.
- Vertrouwen opbouwen door tijd te maken voor kennismaking, wennen.
- Match: steungezin en vraaggezin, het contact is wederkerig, betekenisvol voor beiden.
- Maatwerk: de vraag van ouders als uitgangspunt, werken voor hetzelfde doel, meedenken.
- Meedenken over de opvoeding, luisteren zonder te (be)oordelen.
- Ouders kunnen hun vraag 'vrij' stellen, aangeven dat zij hulp nodig hebben.
- Ouders worden ontlast, kunnen terecht bij andere ouders.
- Kinderen kunnen elders zijn, krijgen aandacht.
- Inzet informele steun voorkomt inzet van formele hulp.
- Verrijkend door verbinden van verschillende leefwerelden (achtergronden).
- Coördinatoren zijn gedreven, intrinsiek gemotiveerd, bereikbaar.
- Coördinator is vertrouwd gezicht (verhaal hoeft maar 1x verteld te worden).
- Vraaggezinnen kunnen steungezinnen worden.

Wat kan er nog beter?

- Meer bekendheid over buurtgezinnen (jeugdteams, jeugdhulp, scholen, opleidingen).
- Informele zorg op de kaart zetten, verbinden, vormen van een lokaal en regionaal netwerk.
- Betrekken van ervaringsdeskundigheid in de gesprekken over normaliseren.
- Waarborgen van het duurzaam (voort) bestaan van Buurtgezinnen.
- Samenwerking met jeugdteams/ jeugdhulporganisaties.
- Steungezinnen (Vrijwilligers) werven vraagt om out-of-the box denken zoals bijvoorbeeld contact met woonconsulenten en wijkbeheerders van lokale woningbouwcoöperaties.
- Steun opa's en oma's werven voor kinderen die opgroeien zonder opa en oma.
- Bereiken van meer diversiteit vraag- en steungezinnen.

Onder het motto ***'Opvoeden doen we samen'*** wordt een steungezin gekoppeld aan een vraaggezin. De hulp wordt beschreven als alledaags en vriendelijk, de gezinnen maken afspraken over steun onder begeleiding van de coördinator van Buurtgezinnen. Het doel is om gezinnen informeel te ondersteunen en inzet van formele hulp te voorkomen: de hulp is dichtbij, wordt geboden door buurtgenoten. Het kind wordt welkom geheten in de dagelijkse routine van het eigen bestaan van het steungezin (en sluit aan bij het gewone leven) en krijgt extra liefde en aandacht. De ouders worden even ontlast.

Buurtgezinnen werkt volgens een gefaseerde werkwijze. De hulp verloopt helder, gestaag en versterkt het gevoel van ruimte, vrijheid en eigen regie voor de betrokkenen. De fasen zijn:

- Kennismaking: met de coördinator, waarbij van steunouders om een Verklaring Omtrent Gedrag wordt gevraagd.
- Koppeling: huisregels ondertekenen die door alle betrokkenen worden nageleefd.
- Proefperiode evalueren: is er een match tussen de gezinnen, werken de afspraken?
- Contract waarin mondelinge afspraken tussen vraag- en steungezin worden vastgelegd.
- Evaluatiemomenten en afronding na 2 jaar.
- Vooraf wordt een 0-meting gedaan bij het vraaggezin (bijstandsuitkering ja/nee, aanwezigheid formele jeugdhulp ja/nee) en na afronding wordt nog een meting gedaan (wat heeft het jou gebracht? Kind hoeft niet doorverwezen te worden naar jeugdhulp, mentaal welzijn is verbeterd). Dit wordt vervolgens automatisch financieel doorberekend naar wat er aan budget jeugdhulp bespaard is dankzij preventieve inzet van Buurtgezinnen.

Voor wie?

Vraagouders die hulp en steun kunnen gebruiken, zichzelf aanmelden. Ook jeugdteams en scholen kunnen ouders aanmelden. De vragen zijn divers, maar gaan veel over:

- Praktische en/of emotionele steun voor ouders voor wie het (bijna) even te veel is, zodat zij kunnen opladen. Met name op zaterdagen of woensdagmiddag.
- Armoede, participeren in de samenleving.
- Ouderschap, bijvoorbeeld de verdeling van aandacht over meerdere kinderen in een gezin.

Kinderen in vraaggezinnen kunnen steun gebruiken in de vorm van een 'anker' van structuur, rust, veiligheid, geborgenheid, aandacht en liefde vanuit het steungezin:

- Kind uit vraaggezin 'draait mee' in het steungezin.
- Bezoek aan markt, bibliotheek of kinderboerderij, sport, spelen, spelletje doen, pannenkoeken eten.
- Veelal eens in de twee weken contact, incidenteel een groter uitje zoals een pretpark.

Door wie?

Steunouders bieden steun en wonen in de buurt van het vraaggezin (binnen 10 kilometer), met:

- Besef dat heel gewone dingen ertoe dienen en het verschil kunnen maken.
- Behoefte om iets te betekenen voor andere ouders.
- Bereidheid om een kind te verwelkomen in de dagelijkse routine van het eigen leven.
- Motivatie om iets betekenen voor de gezinnen, zonder volledige verantwoordelijkheid te dragen (zoals dit bij Pleegzorg wel het geval is).
- Veelal (werk)ervaring op school, in jeugdhulp waar zij de 'struggles' van gezinnen van dichtbij hebben gezien.

Buurtgezinnen werkt met coördinatoren per gemeente, dit zijn betrokken beroepskrachten die voor een aantal uren per week de rol van procesbegeleider uitvoeren.

Wat is er nodig?

De coördinatoren bij Buurtgezinnen hebben een specifiek aantal uren per week. In Leiden is een verdeling in 'Noord-Zuid' gemaakt, waarbij in 2023 totaal 20-24 gezinnen gekoppeld gaan worden en elke coördinator 10 uur werkzaam is. Belangrijk voor het slagen van de match en de continuïteit van deelname aan buurtgezinnen is bereikbaarheid en een open houding in contact met de vraag-, en steungezinnen. De coördinator heeft in dit proces diverse taken:

- PR en netwerken voor naamsbekendheid Buurtgezinnen in de gemeente via social media en presentaties aan o.a. jeugdteams, jeugdhulporganisaties, scholen, buurthuizen.
- Kennismaking met vraag- en steungezinnen, VOG aanvragen, veiligheid bespreken.
- Casusbesprekingen en deelname aan overleggen met de regionale coördinatoren.
- Samenwerken met andere netwerkpartners op de sociale kaart wanneer ouders dit vragen.
- Aandacht voor signaleren van armoede, gerichte acties gericht op ontspanning en verminderen van stress met beschikbare fondsen en donaties.
- Overleg en afstemming met formele jeugdhulp wanneer dit bij een vraaggezin aan de orde is.
- Ouders informeren over Veilig Thuis: uitleggen dat het bedoeld is als helpende hand.
- Administratie en 4x per jaar rapportage naar de regio coördinator en de opdrachtgever.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
De steun van Buurtgezinnen sluit aan bij het gewone leven, vanuit herkenning denken steunouders mee over ouderschap van de vraagouders zonder bemoeienis met de opvoeding. De gezinnen verbinden zich voor de duur van 2 jaar aan elkaar en overbruggen verschillen in generaties, sociaaleconomische en cultureel-religieuze achtergrond.

Steun is waar mogelijk informeel
De steun van Buurtgezinnen is laagdrempelig, vrijblijvend, ongedwongen, dichtbij huis en wordt geboden door buurtgenoten die op minder dan 10 kilometer afstand wonen. De steun-, en vraaggezinnen vormen gedurende (tenminste) 2 jaar een uitbreiding van het sociale netwerk. Na de 2 jaar houden 35-40% van de gezinnen contact met elkaar.

Toegang tot steun is laagdrempelig
Vraagouders kunnen zichzelf aanmelden voor Buurtgezinnen, zij zijn dan al de drempel over en geven aan: "ik wil gewoon geholpen worden". Hiernaast kunnen Jeugdteams met vraagouders samen aanmelden, dit is in toenemende mate het geval. Bij Leidse scholen is Buurtgezinnen wel bekend, maar zijn de aanmeldingen (nog) minimaal.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
De coördinator van Buurtgezinnen begeleidt de kennismaking, koppeling evenals het maken van afspraken en opstellen van huisregels van vraag- en steungezinnen door naast de gezinnen te staan en beschikbaar te zijn. De gezinnen stellen regels na evaluatie bij waar nodig. De steun en de match wordt door beide gezinnen als natuurlijk en verrijkend gezien, het onderlinge contact en de rol van de coördinator ervaren zij als vertrouwd en waardevol.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
Buurtgezinnen biedt praktische en emotionele steun, rust, een anker. Omdat steunouders ervoor hebben gekozen om hulp te bieden, kunnen vraagouders steun accepteren en 'vraagverlegenheid' loslaten.

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Buurtgezinnen heeft als uitgangspunt dat het thuis leuk hebben de basis is voor het verdere leven. In het steungezin krijgen kinderen (extra) structuur, rust, veiligheid, geborgenheid, aandacht en liefde. Dit versterkt de veerkracht van de kinderen, werkt steunend voor de vraagouders, verbind vraag- en steunouders als (mede) opvoeders.

Aandacht voor positieve zaken
Buurtgezinnen is in de basis een positieve ervaring die verrijkt en voldoening geeft vraag- en steunouders en hun gezinnen doordat zij in het contact gezamenlijk genieten, ontdekken, leren, verwonderen, liefdevol aanwezig zijn voor de kinderen.

Vermijden problematiseren en medicaliseren waar het kan
Bij Buurtgezinnen doen de heel gewone dingen in het leven ertoe en maken het verschil: wekelijkse speelafspraak, een weekend logeren, samen iets leuks ondernemen. De gezinnen, van verschillende komaf, maken kennis met elkaars leefwerelden waardoor zij maatschappelijk meer verbonden zijn en verantwoordelijkheid delen voor het opvoeden en opgroeien van kinderen.

Over Buurtgezinnen is al veel bekend. Hier volgt een kort overzicht van wat reeds bekend is over 'wat werkt?' vanuit de verhalen van de buurtgezinnen zelf (Kalverboer, 2018):

- Ze laten zien dat beide gezinnen blij zijn met wat ze voor elkaar betekenen.
- Geholpen worden is fijn, maar het kunnen helpen is misschien minstens zo fijn.
- Gelijkwaardigheid tussen vraag- en steungezin.
- Het thuis leuk hebben, is de basis voor het verdere leven.
- Door buurtgezinnen wordt het leven van veel kinderen en hun ouders een beetje aangenamer.

In maart 2020 heeft drs. Elize Lam een onderzoeksverslag gepubliceerd met als centrale vraag: "Welke opbrengst genereert Buurtgezinnen voor vraag- en steungezinnen en welke verbeteringen aan de werkwijze zijn gewenst?". Hierin wordt de toegevoegde waarde van informele steun voor vraaggezinnen door het steungezin beschreven evenals de (financiële) opbrengst van het door Buurtgezinnen koppelen van vraag- en steungezinnen (de effecten calculator).

In oktober 2022 is in een factsheet, bedoeld voor de (nieuwe) gemeentebesturen, inzichtelijk gemaakt wat het effect van Buurtgezinnen is. Dit werd gemeten over 141 recente koppelingen in 12 gemeenten, 197 kinderen zijn betrokken bij deze koppelingen. Het effect is:

- Sociaal rendement: positief effect voor betrokken kinderen en ouders (vraag- en steungezin).
- Financieel rendement: besparingen door voorkomen inzet (extra) jeugdhulp in gezinnen.
- Tevredenheid bij zowel vraag- en steungezinnen over de inzet en werkwijze van Buurtgezinnen.

"Buurtgezinnen wil voorkomen dat de problemen in een gezin verergeren en eraan bijdragen dat kinderen fijn kunnen opgroeien in hun eigen gezin."
(Website Buurtgezinnen)

"Buurtgezinnen zorgt ervoor dat kinderen positief opgroeien in hun eigen gezin, versterkt de gemeenschapszin en vermindert beroepsmatige hulp en uithuisplaatsingen
(Factsheet gemeente, oktober 2022)

"Hoe mooi is het als een gezin een steuntje in de rug krijgt van een ander gezin, zodat er weer lucht komt en het gewone leven door kan gaan."
(Kinderombudsvrouw Margreet Kalverboer)

Buurtgezinnnen heeft landelijk aandacht voor wat goed gaat en wat beter kan, in de Leidse context worden de volgende punten benoemd:

- Meer bekendheid over buurtgezinnen (bij de jeugdteams, in de jeugdhulp, in de studie) zodat de vindbaarheid vergroot wordt en er een structurele samenwerking met lokale jeugdteams/ jeugdhulporganisaties is.
- Informele zorg op de kaart zetten, verbinden, vormen van een lokaal en regionaal netwerk zodat de samenwerking versterkt wordt.
- Betrekken van ervaringsdeskundigheid in de gesprekken over normaliseren zodat bestaande kennis en ervaring benut wordt.
- Waarborgen van het duurzaam (voort) bestaan van Buurtgezinnen zodat (meer) vraag- en steungezinnen gekoppeld kunnen blijven worden.
- Voldoende steungezinnen en vrijwilligers werven vraagt om out-of-the box denken zoals bijvoorbeeld contact met wooncon-sulenten en wijkbeheerders van lokale woningbouwcoöperaties.
- Aandacht voor het werven van steun opa's en oma's voor kinderen die zelf geen opa en oma (meer) hebben en ouderen mogelijkheid tot (meer) sociale verbinding biedt en zodoende kans op eenzaamheid vermindert.
- Bereiken van diversiteit (niet-westerse migratieachtergrond) aan vraag- en steun-gezinnen zodat zij Buurtgezinnen weten te vinden en een match sneller gemaakt kan worden.
- Onderzoek naar voorwaarden voor aanvul-lende en/of vervangende rol die Buurtge-zinnen kan hebben bij inzet van formele jeugdhulp.
- In gesprek blijven over de wijze waarop gemeenten (financiële) effectmeting van inzet Buurtgezinnen vormgeeft.

"Er zijn heel veel kinderen die opgroeien zonder opa en oma, door in senioren-complexen posters op te hangen wordt gekeken of er ouderen bereid zijn om opa of oma te zijn voor een kind."
(Coördinator Buurtgezinnen)

"Agendeer het gesprek over samenwerking met formele hulp met coördinatoren. Zorg ook dat de ervaringen van steunge-zinnen meegenomen worden. Breng de verschillende standpunten in kaart en ga na wat coördinatoren motiveert om met formele hulpverleners samen te werken en hoe dit er concreet in de praktijk uitziet, of wat hen juist tegenhoudt. Bepaal een helder organisatiestandpunt over samenwerken met formele hulp, ook door steungezinnen."
(Elize Lam, maart 2020)

Link
www.buurtgezinnen.nl

Contact
info@buurtgezinnen.nl

Duo-coaching in een notendop

Gezinnen in de Schilderswijk ervaren een hoge drempel in het vragen om hulp aan professionals, bijvoorbeeld richting jeugdhulp. Het gevolg hiervan is dat er pas hulp wordt gezocht als de problemen in een gezin (te) groot zijn geworden. Professionals geven aan dat zij wijkbewoners onvoldoende preventief weten te bereiken. Om gezinnen tijdig op de juiste manier te kunnen ondersteunen is in 2020 op aanvraag van de gemeente Den Haag (dienst JMO), het locale project Duo-coaching opgezet. Het is een samenwerking tussen een gezinscoach van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Den Haag en een Schilderswijk Moeder van Buurtcentrum de Mussen. Samen ondersteunen zij een gezin wanneer er problemen zijn rondom het opgroeien en opvoeden van kinderen en jongeren. De gezinscoach van het CJG Den Haag voert samen met de Schilderswijkmoeder en het gezin de intake en de ondersteuning uit, zet indien nodig professionele hulpverlening in. Schilderswijk Moeders zijn vrijwillige vertrouwenspersonen die veel contact hebben met wijkbewoners en achter de voordeur komen. Zij bouwen een vertrouwensrelatie op met gezinnen en hebben goede contacten met de gezinscoaches. Zo kunnen zij gezinnen en gezinscoaches eerder met elkaar in contact brengen en gezinnen ook informeel (blijven) ondersteunen.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Niet onnodig problematiseren en medicaliseren.

Wat werkt?

- In de begeleiding van een gezin bouwt de Schilderswijkmoeder een (werk)relatie op met de gezinscoach, waardoor wederzijds vertrouwen groeit. Beiden (er)kennen elkaars kracht.
- De Schilderswijkmoeder kan laagdrempelig contact maken met een gezin en angst voor hulpverlening wegnemen.
- De gezinscoach heeft meer kennis en mogelijkheden binnen de sociale kaart en kan gemakkelijker andere professionele hulp inschakelen.

Wat kan er nog beter?

- Aan Duo-coaching was tot voor kort één (vaste) gezinscoach van het CJG gekoppeld. Hoewel dit de laagdrempeligheid en zichtbaarheid in de wijk vergroot, is het programma hierdoor erg persoonsgebonden en daarmee kwetsbaar.
- De route vanuit het CJG naar de Schilderswijk Moeders werkt minder goed dan andersom, omdat er dan nog geen sprake is van een vertrouwensrelatie tussen gezin en Schilderswijkmoeder.

terug naar inhoud

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

Bij een deel van de bewoners van de Schilderswijk is er weerstand en achterdocht ten opzichte van jeugdhulp. Professionele, geprotocolleerde hulpverlening sluit vaak niet goed aan op behoeften van gezinnen. Er bestaat een kloof tussen de leefwereld van de gezinnen en de systemische wereld van de professionals. Hierdoor wordt formele hulp soms pas laat betrokken en is de problematiek binnen gezinnen in de tussentijd vaak verergerd. Om gezinnen tijdig te helpen, is binnen Duo-coaching een structurele samenwerking tussen de gezinscoaches van het CJG Den Haag en de Schilderswijk Moeders van Buurtcentrum de Mussen opgezet. Zij gaan samen met gezinnen in gesprek en ondersteunen samen het gezin, ieder vanuit een eigen rol. Door deze samenwerking wordt het wantrouwen van het gezin richting de professionele hulpverlening weggenomen en kan waar nodig passende hulp worden ingezet. Dit draagt bij aan het welzijn van kinderen in de betreffende gezinnen.

Wijkbewoners kunnen bij Schilderswijkmoeders binnenlopen tijdens een spreekuur, maar zijn ook op andere manieren laagdrempelig benaderbaar. De moeders wonen zelf in de wijk en werken outreachend.

Voor wie?

Duo-coaching is gericht op gezinnen met kinderen tot 18 jaar, waarbij er sprake is van opgroei- of opvoedproblematiek en terughoudend zijn in het zelf benaderen van de hulpverlening. Dit zijn o.a. gezinnen waarbij er sprake is van gedragsproblematiek of ontwikkelachterstand bij één of meerdere kinderen. Vaak is er binnen deze gezinnen ook sprake van problematiek op verschillende leefgebieden, waardoor het welzijn van kinderen in het gedrang komt.

Door wie?

Binnen Duo-coaching gaat een gezinscoach samen met een Schilderswijkmoeder met een gezin in gesprek. Ook de verdere begeleiding wordt samen opgepakt.

- ***Gezinscoach van JMO/CJG:*** bespreekt casuïstiek met de Schilderswijkmoeder, voert samen met de Schilderswijkmoeder en het gezin de intake en de ondersteuning uit, zet indien nodig professionele hulpverlening in. Ondersteunt zowel het gezin als de Schilderswijk Moeders.
- ***Schilderswijkmoeder:*** vrijwilliger bij de Mussen met veel kennis van de wijk en vertrouwen vanuit bewoners. Specifiek voor dit project werken Schilderswijkmoeders samen met gezinscoaches. Zij bouwen een vertrouwensrelatie met het gezin op, bieden gezinnen een luisterend oor, ondersteunen met praktische zaken en maken gezinnen wegwijs in de hulpverlening. Voert samen met de gezinscoach het intakegesprek en is betrokken bij het maken en uitvoeren van het plan van aanpak.
- ***Gezin:*** gezinnen met kinderen die problemen ervaren, of waar problemen dreigen (preventieve aanpak). Vaak is de samenwerking rondom jeugd de eerste stap in bredere hulpverlening, omdat er vaak ook nog andere zaken spelen. Gezinnen hebben een actieve stem en rol in de ondersteuning die zij krijgen. Ook zij zijn (mede)verantwoordelijk voor het proces. Waar mogelijk krijgen zij eigen taken en verantwoordelijkheden.
- ***Projectleider:*** faciliteert Duo-coaching vanuit Buurtcentrum de Mussen. De projectleider overziet de processen, organiseert overleggen en (tussentijdse) evaluaties en ondersteunt de Schilderswijk Moeders in de uitvoering van hun taken.

Wat is er voor nodig?

- Goede basis van vertrouwen en samenwerking tussen informele ondersteuning en formele hulpverlening. Er wordt niet alleen ingezet op het vergroten van het vertrouwen tussen hulpverlening en gezinnen, maar ook tussen hulpverlening en de Schilderswijk Moeders.
- Schilderswijk Moeders en/of projectleider organiseren in de meeste gevallen het contact met de gezinscoaches, zo is er een vertrouwd/bekend gezicht bij de eerste ontmoeting.
- Ondersteuning is laagdrempelig beschikbaar: gezinnen kunnen anoniem in gesprek. Zo kan er zonder ‘risico’ gewerkt worden aan vertrouwen. Voor de samenwerking moet een gezin een toestemmingsformulier ondertekenen (o.a. voor het uitwisselen van informatie).

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
Om hulp vragen is normaal en iets dat je veilig kunt doen in Nederland. Zowel de gezinscoach als de Schilderswijk moeder proberen angst en wantrouwen bij het gezin richting de hulpverlening weg te nemen. Opgroei- en opvoedvragen horen erbij, en daar kun je juist hulp bij vragen.

Steun is waar mogelijk informeel
De Schilderswijk Moeders bouwen in eerste instantie een vertrouwensrelatie op en blijven langdurig betrokken. Maar ook de gezinscoach is steunend voor een gezin als het vertrouwen er eenmaal is.

Toegang tot steun is laagdrempelig
Schilderswijkmoeders zijn laagdrempelig benaderbaar en primair gericht op het maken van contact. Pas als er sprake is van goed contact en vertrouwen maakt een Schilderswijkmoeder eventuele problemen bespreekbaar. Wijkbewoners kunnen bij Schilderswijkmoeders binnenlopen tijdens een spreekuur, maar zijn ook op andere manieren laagdrempelig benaderbaar en werken outreachend. Als gezinnen het spannend (blijven) vinden om met een gezinscoach in gesprek te gaan, kan dit in eerste instantie ook anoniem en altijd vrijblijvend.
Een Schilderswijkmoeder kan langer betrokken blijven bij een gezin, wanneer het Duo-coach traject is afgerond. Zo blijft de Schilderswijkmoeder laagdrempelig beschikbaar bij nieuwe problematiek. De gezinscoach heeft meer kennis en mogelijkheden binnen de sociale kaart en kan, indien nodig, gemakkelijker andere professionele hulp inschakelen.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
Het gezin heeft zelf een gelijkwaardige stem in de ondersteuning. Wat kan een gezin zelf, en waar heeft het hulp of ondersteuning bij nodig? Schilderswijkmoeders en gezinscoaches zijn gelijkwaardige partners in de ondersteuning van een gezin. Beide hebben wel een andere rol in de begeleiding. De Schilderswijkmoeder ondersteunt informeel en bouwt een vertrouwensrelatie op met een gezin, kan angst wegnemen en heeft meer tijd voor het bieden van een luisterend oor en ondersteuning.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
De hulpvraag of ondersteuningsbehoefte van een gezin is leidend voor de begeleiding die geboden wordt. Zo kan een Schilderswijkmoeder bijvoorbeeld de eerste paar keer mee naar afspraken met instanties, als een gezin hier behoefte aan heeft, met als doel het vergroten van de zelfredzaamheid.

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Om gezinnen goed te helpen, wordt niet alleen gekeken naar de (ouder-)kind problematiek, maar ook naar de problemen binnen andere leefgebieden die spelen in een gezin. Zo nodig wordt hier ondersteuning of hulp voor ingeschakeld.

Positieve insteek Aandacht voor positieve zaken
Zowel de gezinscoach als de Schilderswijkmoeder bespreken en benadrukken bij het gezin wat (al) goed gaat en welke stappen er zijn gemaakt. Door positieve elementen te benadrukken, groeit het zelfvertrouwen bij het gezin. Door positieve ervaringen met Duo-coaching groeit ook het vertrouwen van andere buurtbewoners in jeugdhulp en durven zij (eerder) om hulp te vragen.

"Je ziet ook nu in de wijk het vertrouwen groeien, maar dat heeft wel echt tijd nodig. Mensen uit de wijk komen nu ook op de gezinscoach af als die hier rondloopt om laagdrempelig wat vragen te stellen." (...)

Niet onnodig problematiseren en medicaliseren
Het uitgangspunt van DUO coaching is om gezinnen tijdig en op de juiste manier te ondersteunen zodat uitdagingen in het gezin niet uitgroeien tot langdurige problemen of complexere problematiek.

"Als gezinscoach zie ik dat ik steeds minder vanuit de preventie werk, er is vaak al een heleboel gebeurd en er zijn dan al een heleboel problemen. Ik hoop dat we in de toekomst ook eerder met gezinnen in contact kunnen komen, voordat dingen al helemaal uit de hand zijn gelopen. Met de schilderwijkmoeders kunnen we nu al wat eerder instappen en eerder in contact komen."
(Gezinscoach)

- In de Duo-coaching bouwen de Schilderswijkmoeder en de gezinscoach een (werk)relatie op, waardoor ook tussen hen het vertrouwen groeit. Beiden erkennen elkaars kracht: het informele contact van de Schilderswijkmoeder en de professionele slagkracht van de gezinscoach. De Schilderswijkmoeder blijft vaak langer betrokken bij een gezin, ook als de gezinscoach de begeleiding heeft afgerond. Zij zijn daarmee ook een laagdrempelige toegang voor een gezin als er nieuwe problemen (dreigen) te spelen en kunnen eventueel de gezinscoach opnieuw inschakelen.
- De samenwerking haalt ook bij Schilderswijk Moeders vooroordelen en reserves richting jeugdhulp weg. Doordat zij samenwerken met een gezinscoach en beter weten hoe er binnen de jeugdhulp gewerkt wordt, kunnen zij gezinnen nog beter uitleggen wat ze kunnen verwachten.
- Waar wijkbewoners wantrouwend zijn richting jeugdhulp, worden de Schilderswijk Moeders wel toegelaten achter de voordeur. Doordat Schilderswijk Moeders in contact staan met buurtbewoners en goede contacten hebben met de formele hulpverlening, kunnen zij een brug vormen tussen beide werelden. Zo kunnen ze zorgen bij gezinnen wegnemen en gezinscoaches eerder met gezinnen in contact brengen.

"Zij vertrouwen erop dat ik ze niet zo maar ergens heen stuur."
(Schilderswijkmoeder)

- De Schilderswijk Moeders hebben meer mogelijkheden, tijd en vrijheid om bij een gezin aan te sluiten, bijvoorbeeld voor het bieden van een luisterend oor, of door bij afspraken met instanties en organisaties aanwezig te zijn. Daar is vanuit de gezinscoaches niet altijd ruimte en tijd voor. Zo kunnen beiden elkaar aanvullen en het gezin in de breedte ondersteunen en de zelfredzaamheid vergroten.

"Wij komen wel achter de voordeur. Wij zien de problemen en kunnen met ouders in gesprek. We kunnen het hebben over jeugdhulp, "je hoeft niet bang te zijn."
(Schilderswijkmoeder)

"Dit is echt heel erg fijn. Als gezinscoach heb je vaak niet alle tijd om met moeder mee te gaan naar alle organisaties en instanties. Maar de Schilderswijkmoeder heeft die tijd wel. En dat is ook voor mij als gezinscoach heel erg fijn. We doen het echt samen."
(Gezinscoach)

"Ik heb nooit gedacht dat ik zo ver kon komen, daar heb ik nooit rekening mee gehouden. Ik vond die samenwerking heel erg fijn. Ze hebben me niet in de steek gelaten. Ze hebben mij achtergelaten met een glimlach, in mijn eigen huis, met een gerust hart. Dankjewel is te weinig om te zeggen."
(Moeder)

Duo-coaching Wat kan er nog beter?

- Duo-coaching werkt tot voor kort vanuit één gezinscoach en meerdere Schilderswijkmoeders. Hoewel dit de laagdrempeligheid en zichtbaarheid in de wijk vergroot, is het programma hierdoor ook erg persoonsgebonden en daarmee kwetsbaar. Het is wenselijk om in ieder geval het aantal betrokken gezinscoaches uit te breiden.
- In de meeste gevallen worden gezinnen in de Duo-coaching betrokken vanuit de Schilderswijk Moeders. Zij hebben al een relatie met een gezin en motiveren hen om ook formele jeugdhulp (gezinscoach) in te schakelen. Een enkele keer worden gezinnen vanuit de gezinscoach aangedragen voor Duo-coaching en komen ze vervolgens in contact met de Schilderswijkmoeders. In deze gevallen kan de begeleiding moeizamer verlopen omdat er nog geen sprake is van een vertrouwensrelatie tussen gezin en Schilderswijkmoeder die kan ondersteunen in het wegnemen van het wantrouwen richting de jeugdhulp.
- Het is lastig om de effecten van de Duo-coaching te evalueren. Het programma is deels informeel van aard en leent zich niet goed voor een formele evaluatie met behulp van formulieren.

Link
www.demussen.nl

Contact
marian.van.kleinwee@demussen.nl

Centrum Jeugd & Gezin Den Haag

De Mussen
Huis van de buurt, Thuis in de buurt

Schilderswijk Moeders

Eigen Toekomst Plan in een notendop

In de Jeugdwet is opgenomen dat families het recht hebben op het maken van een familiegroepsplan. Binnen het project Eigen Toekomst Plan (ETP) worden gezinnen door getrainde vrijwillige ETP-coaches begeleidt om samen met het sociale netwerk een familiegroepsplan te maken. Bij het maken van het familiegroesplan worden gezinnen (weer) in hun kracht gezet, doordat zij onder eigen regie oplossingen kunnen aandragen voor hun opvoedvragen en zo de opgroeisituatie voor hun kinderen kunnen verbeteren. Daarnaast wordt hun ondersteuningsnetwerk vergroot en versterkt. ETP wordt ingezet vóór, tijdens of na een hulpverleningstraject, maar ook preventief zonder de tussenkomst van een hulpverlener.

ETP is een lokaal project van stichting JESS en wordt uitgevoerd in Den Haag.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Niet onnodig problematiseren en medicaliseren.

Wat werkt?

- ETP biedt gezinnen de mogelijkheid om de regie te voeren over de hulp die zij nodig hebben.
- ETP biedt gezinnen de mogelijkheid om hun netwerk te vergroten en te versterken.
- ETP laat het formele en informele netwerk bij elkaar komen om een familiegroepsplan op te stellen en concrete afspraken te maken.
- ETP is werkzaam in het preventieve jeugdwerkveld en kan intensieve zorgtrajecten en lange wachtlijsten helpen voorkomen.

Wat kan er nog beter?

- Idealiter melden gezinnen zichzelf aan, maar ETP is niet altijd even bekend bij gezinnen.
- In de jeugdwet is opgenomen dat een gezin recht heeft om een familiegroepsplan te maken, in de praktijk zijn niet alle gezinnen en professionals hiervan op de hoogte.

Het doel van ETP is het vergroten en versterken van de kring rondom het gezin en het gezamenlijk zorgdragen voor de opvoed- en opgroeisituatie van de kinderen aan de hand van een samen opgesteld familie-groepsplan. ETP werkt volgens de werkwijze van de landelijke stichting Eigen Kracht Centrale.

Gezinnen kunnen zichzelf aanmelden of aangemeld worden door een professional die gesignaleerd heeft dat inzet vanuit het netwerk wenselijk of noodzakelijk is. Zodra het gezin instemt om te starten, koppelt de ETP-coördinator een vrijwilliger aan het gezin en kan het traject van start gaan.

Na de aanmelding maakt de vrijwilliger kennis met het gezin. Vervolgens wordt stapsgewijs met het gezin onderzocht wat de hulpvraag is en wie binnen het sociale netwerk kan meedenken aan oplossingen. Deze netwerk-leden worden benaderd door de vrijwilliger en er wordt een netwerkbijeenkomst gepland ,waarbij het informele netwerk samen komt om het familiegroepsplan op te stellen en concrete afspraken te maken. Het formele netwerk kan ook uitgenodigd worden. Dit heeft als doel om kennis te maken met het informele netwerk en informatie te geven omtrent de hulpvraag. De professionals zijn echter niet betrokken bij de besluitvorming, om zo de eigen regie van het gezin te behouden en te stimuleren.

Voor wie?

ETP is er voor alle gezinnen met een ondersteuningsvraag of een probleem, bijvoorbeeld voor overbelaste alleenstaande moeders.

> *"Een alleenstaande ouder die 'alle ballen hoog moet houden' terwijl dat niet meer lukt, omdat ze bijvoorbeeld ziek geworden is, kan via het ETP een beroep doen op haar sociale kapitaal, haar netwerk dus."*
> ***(vrijwilliger)***

Je kunt daarnaast denken aan vragen of problemen die te maken hebben met echtscheiding, chronische ziekte van ouder of kind, eenzaamheid, maar ook aan gevallen waarbij sprake is van een klein sociaal netwerk of een groot sociaal netwerk waar geen gebruik van wordt gemaakt.

Door wie?

In Den Haag wordt het ETP uitgevoerd door Stichting JESS. De vrijwilliger (ETP-coach) wordt getraind door de Eigen Kracht Centrale. De ETP-coaches krijgen, na een basistraining, meerdere keren per jaar extra training met een thema en ze nemen deel aan intervisie die regelmatig plaatsvindt:

> *"Het is fijn om tijdens deze bijeenkomsten ervaringen te delen met de andere vrijwilligers, dat is de kracht van samen. Het komt wel eens voor dat je ergens tegen aanloopt, dan kun je dat binnen de groep bespreken. Er komen vaak zeer bruikbare oplossingen uit voort, waardoor je als coach met meer tools en motivatie in kan zetten voor het gezin waar je betrokken bij bent."*
> ***(vrijwilliger)***

De vrijwilliger besteedt het grootste deel van zijn tijd aan het bij elkaar brengen van het netwerk en kan:

- Regie uit handen geven; niet voor het gezin denken en oplossingen aandragen maar het tempo van het gezin volgen en hen in staat stellen om een plan te maken.
- Verbinding maken, vertrouwensband opbouwen, terughoudend zijn en goed luisteren, naast mensen gaan staan, mensen bijstaan, vragen stellen en doorvragen.
- De focus leggen op de bereidheid om actie te ondernemen in de situatie waarin de ouder zich bevindt (i.p.v. de focus te leggen op het probleem).

Wat is er nodig?

- Het sociale netwerk van het gezin; het doel van ETP is het vergroten en versterken van de kring rondom het gezin en het gezamenlijk zorgdragen voor de opvoed- en opgroeisituatie van de kinderen.
- Aanmelding kan worden gedaan zowel door het gezin als professionals van diverse organisaties zoals gezinscoaches van het CJG, Sociaal Maatschappelijk Werkers of ambulante gezinsbegeleiders.
- Professionals bieden ruimte voor het maken van het plan en sluiten zelf hierop aan.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
ETP normaliseert het vragen van hulp en steun door deze te bespreken in het sociale netwerk van het gezin. Uit schaamte durven ouders soms hun netwerk niet in te schakelen . De coaches benadrukken dat om hulp vragen normaal is en dat mensen vaak blij zijn om mee te mogen denken met de hulpvraag van anderen.

> *"Mensen bieden over het algemeen heel graag hulp, terwijl het erom vragen vaak moeilijk is. Hulp klinkt dan misschien als een zwaar woord, daarom spreken we eerder van steun en meedenken dan van hulp."*
> ***(coördinator)***

De vrijwilligers worden getraind in gesprekstechnieken om deze in te zetten, wanneer het gezin moeite heeft om hulp te vragen of zich schaamt.

Steun is waar mogelijk informeel
Met het ETP brengt de coach het sociale netwerk van het gezin bij elkaar om de vraag of het probleem te bespreken en met elkaar concrete afspraken te maken over wie wat kan doen om het gezin te ondersteunen.

> *"We proberen de groep zo groot mogelijk te maken door zoveel mogelijk mensen bij elkaar te brengen, met het idee dat je samen tot meer oplossingen komt. Daarna wordt er heel praktisch een plan gemaakt met de vraag wie wat kan doen om de weg vrij te maken voor oplossingen".*
> ***(vrijwilliger)***

Het kan voorkomen dat er spanningen zijn binnen het netwerk. De ETP-coach zal aanmoedigen om ondanks verschillende meningen een plan te maken en tot een gemeenschappelijk besluit te komen. Het komt dan ook regelmatig voor dat de onderlinge conflicten voor de bijeenkomst al worden opgelost, omdat men geen spanningen wil hebben tijdens de bijeenkomst."

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
Een van de belangrijkste punten in de werkwijze is het bij elkaar brengen van het netwerk en de professionals (informele en formele netwerk). De professionals zijn alleen bij het kringgesprek aanwezig om te vertellen over hun betrokkenheid en om kennis te maken met het netwerk. Het gezin wijst een persoon in het netwerk aan met goede bemiddelingsvaardigheden om eventueel in te grijpen bij ruzie en de situatie te kalmeren. Het is belangrijk dat in deze situatie de regie bij het gezin blijft.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
Belangrijk uitgangspunt bij het ETP is dat het gezin de regie houdt en zelf keuzes maakt. Hierin wordt het tempo van het gezin gevolgd vanuit de gedachtegang dat je alleen verandering kan bewerkstelligen waar de ouder toe bereid is. In samenspraak met hen wordt besloten of kinderen worden betrokken bij het familiegroepsplan en aanwezig zijn bij het kringgesprek, dit hangt af van de leeftijd van de kinderen. De vrijwilligers werken vraag-gestuurd, door eerst te kijken naar wat het gezin zelf kan doen en waar de behoefte ligt. Er wordt vervolgens gekeken naar wat het gezin kan met behulp van mensen uit hun omgeving.

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Binnen ETP is ruimte voor ondersteuning op alle leefgebieden van het gezin. Het verbinden en versterken van het sociale netwerk is ook op de langere termijn van groot belang, aangezien het netwerk blijft bestaan terwijl de professionals uiteindelijk afronden.
De professional blijft naast de vrijwilliger betrokken bij het gezin en wordt gevraagd wat zij kunnen betekenen aan het oplossen van de problemen, evenals wat ze niet kunnen doen. Het is belangrijk dat de professional geen advies geeft, maar wel ondersteuning biedt.

> *"Want iedereen die invloed kan uitoefenen, kaders kan bepalen of mee kan denken, betrek je bij het gesprek en voor het maken van een plan".*
> ***(vrijwilliger)***

Vermijden van problematiseren en medicaliseren
Het ETP zet gezinnen weer in hun eigen kracht, door hen de mogelijkheid te bieden om de regie te voeren over de hulp die zij nodig hebben bij hun vraag. Ze zijn eigenaar van het probleem én de oplossing:

> *"Als je alleen maar naar het probleem kijkt dan wil je misschien een oplossing aandragen maar daar is het gezin misschien niet aan toe. Dus het is heel belangrijk de fase waarin de familie zit goed in kaart te brengen: 'Wat zou voor jou de volgende stap zijn en hoe kunnen we je daarbij helpen?' Dan krijg je beweging, succesmomenten"*
> ***(vrijwilliger)***

Wat werkt?

- Dat gezinnen de regie voeren over hun eigen vraag en oplossingen. Het gezin beslist dus over wat zij zelf kunnen doen, waar de behoefte aan steun ligt en wie deze kan bieden.
- ETP biedt het gezin de mogelijkheid om zijn ondersteuningsnetwerk te vergroten en te versterken. De ETP-coach gaat samen met de gezinsleden aan de slag om mensen te (durven) betrekken en soms de relatie met de directe omgeving te herstellen. Hierdoor wordt het netwerk van het gezin vaak voor langere termijn vergroot en versterkt.
- ETP laat het formele en informele netwerk bij elkaar komen om een familiegroepsplan op te stellen en concrete afspraken te maken. Het sociale netwerk en de professionals worden samengebracht in het kringgesprek. De vrijwilligers kunnen als brug fungeren, de drempel weghalen tussen gezin en professionals.

"Door te zeggen: 'de jeugdzorg of gezinscoach is niet heel spannend, dat is gewoon iemand die dit en dat kan bieden."
(Vrijwilliger)

"Het is niet onze kring, het is die van het gezin. Dus ook als iemand boos wegloopt zeggen we: wat willen jullie nu? Kunnen jullie doorgaan met het maken van het plan of is deze persoon essentieel? Elke keer pakken we 'm terug van wat willen jullie zelf zodat hun echt zelf de regie houden."
(Vrijwilliger)

"Ik begin dan met te zeggen 'het helpt om de mensen om je heen te verzamelen die echt om je geven. Je begint bijvoorbeeld bij familieleden en dan maak je de kring steeds groter; sport je?... Zitten ze op school, hebben ze vriendjes?' Daarna ga je omstandigheden langs en kijk je waar ze oplichten, en dan schrijven we die personen op. Soms heb je er maar drie en soms tien. Vervolgens kom je in contact met de mensen uit het netwerk en leg je het verhaal uit, dan zeggen ze vaak: 'ik weet nog wel iemand, die en die, heeft ze daar wel aan gedacht?' En zo breid je die kring uit".
(Vrijwilliger)

"Stel er zitten al vijf professionals in het gezin, die brengen we ook bij de bijeenkomst bij elkaar omdat zij soms ook van elkaar niet weten wie er betrokken is en wat die organisatie doet. Dat is ook het mooie hiervan dat iedereen bij elkaar komt, zowel het formele als het informele netwerk en dat dat ook weer zorgt voor verbinding en het oplossen van de vragen".
(Coördinator)

- Vergroten van bekendheid Eigen Toekomst Plan. ETP werkt het beste wanneer het zo vroeg mogelijk en preventief wordt ingezet. Wanneer er al andere professionals betrokken zijn en de vrijwilligers ook worden ingeschakeld, kan dit leiden tot verminderde motivatie bij ouders. Dit kan voortkomen uit de perceptie dat de aanwezige professional verantwoordelijk is voor het oplossen van de problemen.
- ETP integreren in het gemeentebeleid, vast onderdeel maken van de werkwijze van het CJG. In de jeugdwet is namelijk opgenomen dat een gezin recht heeft om een familiegroepsplan te maken, alleen zijn gezinnen en professionals hiervan niet altijd op de hoogte. Het is soms nog onduidelijk wat de ETP-coaches doen. Door ETP als integraal onderdeel van de werkwijze op te nemen, wordt er niet alleen voldaan aan de eisen van de jeugdwet maar wordt ook het formele en informele netwerk samengebracht om gezamenlijk een oplossing te vinden.

Link
www.stichtingjess.nl

Contact
etp@stichtingjess.nl

EIGEN TOEKOMST PLAN

JESS Jong En Samen Sterk

Ervaringscafé in een notendop

Het Ervaringscafé van Stichting ExpEx Midden-Holland, project van Stichting Kernkracht is een plek – idealiter met huiskamersfeer- voor en door jongeren (16-30 jaar) met ervaringen in de jeugdhulp die een plek zoeken waar herkenning en erkenning plaats kan vinden. Zij kunnen anderen ontmoeten en leren kennen, hun eigen ervaringen delen. Zij kunnen er komen voor ontspanning, activiteiten, afleiding of een goed gesprek.

Stichting ExpEx is een landelijke organisatie waar getrainde jongeren die zelf ervaring hebben in de jeugdhulp zich inzetten voor het verbeteren van de Jeugdhulp. Stichting ExpEx is actief in de regio Midden-Holland, Haaglanden, Amsterdam en omstreken, Utrecht, Katwijk, Flevoland en Rotterdam. Het Ervaringscafé is een initiatief van ExpEx Midden Holland. In 2019 ontving het Ervaringscafé van ExpEx Midden Holland door VGZ & Mind uitgereikte Herstelspecial prijs. De jury was onder de indruk van de inspirerende initiatieven die de jongeren zelf waren bedacht en uitgevoerd. Inmiddels is het Ervaringscafé ook in andere regio's van ExpEx opgezet waaronder in Haaglanden en Amsterdam & omstreken. De informatie in dit voorbeeld is gebaseerd op beschikbare documenten van het landelijke programma en verkregen informatie van het Ervaringscafé in de gemeente.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is (waar mogelijk) informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Vermijden problematiseren en medicaliseren (waar het kan).

Wat werkt?

- Ontmoeting met andere jongeren.
- Gelijkwaardigheid (samen).
- Voor en door jongeren.
- Respectvol met elkaar omgaan.
- Weten bij wie je terecht kan als er iets is.
- De ander vragen wat behoeften zijn.
- Vrijheid om eigen inbreng te hebben.
- Jezelf en anderen beter leren kennen, doordat alles bespreekbaar is.
- Simpel, betekenisvol & waardevol.
- Herstel: ruimte voelen om te groeien, elkaar te inspireren, om stappen durven te zetten.

Wat kan er nog beter?

- Meer mensen laten zien, horen, voelen en ervaren hoe belangrijk het Ervaringscafé is.
- In elke gemeente wekelijks een Ervaringscafé voor jongeren met ervaring in de jeugdhulp.
- Overal een vaste structuur met wekelijkse (of dagelijkse) inloop op een vaste locatie.
- Structurele financiering. Nu draaien de ervaringscafés in de 5 gemeenten van Midden-Holland dankzij verschillende fondsen, gelden uit de 2 gemeenten (NPO gelden).
- Landelijke borging van ontmoetings-plekken voor jongeren waar gezelligheid en ontspanning te vinden is, zodat gevoelens van eenzaamheid voorkomen of verminderd worden en jongeren sociale steun ervaren door contact met leeftijd-genoten.
- Landelijk borging van veilige plekken voor jongeren waar zij (leren om) gevoelens en ervaringen te delen: als het goed gaat, maar ook als het even niet goed gaat.

terug naar inhoud

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

Het Ervaringscafé van ExpEx Midden-Holland, project van Stichting Kernkracht, is een plek voor en door jongeren van 16-30 jaar met ervaringen in de jeugdhulp. Het is een eigen initiatief van jongeren en komt voort uit hun wensen, beleving en behoeften. Bij de inloop kunnen zij elkaar leren kennen, ontmoeten, ervaringen delen, workshops volgen en creatief of actief bezig zijn om van elkaar te leren en een netwerk op te bouwen. Er is ruimte voor gezelligheid en ontspanning en er zijn activiteiten gericht op het ontwikkelen en bevorderen van welzijn en gezondheid van alle betrokkenen. Er zijn vaste en verschillende ('speciale') activiteiten:

- Krachtgroep (om de week): veilige plek waar vooraf door (2) vrijwilligers afspraken gemaakt worden en waar de vraag gesteld wordt: hoe gaat het (echt) met je? De deelnemers kiezen of zij alleen hun verhaal willen delen of dat anderen vragen mogen stellen of tips/adviezen mogen geven. Uitgangspunt: vraag de ander eerst naar diens behoeften!
- Zingen (om de week).
- Wekelijks eten (eigen eten mee), laatste dinsdag van de maand met elkaar bedenken wat er wordt gekookt, zelf boodschappen doen, met elkaar koken en eten.
- Thema's die zich voordoen zoals de verkiezingen.
- Ontmoetingsplekken op initiatief van ExpEx deelnemers: Tsjill-Aut, prikkelarme ontmoetingsplek en het jongerenervaringscafé voor jongeren tussen 11 en 15 jaar.

Voor wie?

De jongeren zijn divers in leeftijd, hun dagelijks leven, achtergrond, ervaringen. Wat je hebt mag er zijn, zodat je dit aan kan geven en er rekening mee gehouden kan worden. Als iemand zich aanmeldt wordt niet gevraagd naar "wat heb jij nou precies" omdat "je de mens als mens ziet": je wordt gezien en doet ertoe. Iedereen brengt eigen ideeën, referentiekader, achtergrond mee.

Jongeren komen op verschillende manieren bij het ervaringscafé. De coördinator van ExpEx werkt bijvoorbeeld ook bij Youz, op locatie. Dit maakt het laagdrempelig voor collega's om te zeggen "ik weet nog wel iemand voor het Ervaringscafé". Er is veel aandacht voor netwerken.

Als het een jongere een keer niet lukt om naar het ervaringscafé te komen, dan is dit ook oké. Er is dan contact via de app als de jongere daar behoefte aan heeft. Het is ook o.k. om te komen als het niet zo goed gaat: "je bent iedere week weer net zo welkom, zo word je hier ook ontvangen en dat is gewoon fijn". Ook als het even moeilijk is, voor vrijwilliger of deelnemer, dan worden stapjes samen gezet. Vrijwilligers en deelnemers worden gemist als zij er een keer niet zijn.

Door wie?

Bij het Ervaringscafé borgen Spaceholders (betaalde kracht en vrijwilligers) samen de sfeer. Enerzijds faciliteren de Spaceholders activiteiten op basis van behoeften, anderzijds kan het drempelverlagend werken om activiteiten gestructureerd aan te bieden. Hiertoe is een overzicht van mogelijke activiteiten opgesteld dat voor de Spaceholders beschikbaar is.

De Spaceholders zijn samen oplettend op het voorkomen van (versterkend) destructief gedrag. Het Ervaringscafé is bedoeld als 'uplifting', maar dit sluit niet uit dat destructief gedrag kan voorkomen. Zij zijn alert op dit gedrag omdat, wanneer (oud) cliënten samengebracht worden, het delen van ervaringen door een deelnemer onbedoeld iets kan triggeren bij een andere deelnemer.

Van de Spaceholders vraagt het borgen van de sfeer om bepaalde vaardigheden (vastgelegd in het formulier vaardigheden Ervaringscafé) en ruimte voor intervisie. Alle onderwerpen kunnen besproken worden in het Ervaringscafé en meningen kunnen verschillen tussen de deelnemers "Waar mensen bij elkaar komen, gebeuren dingetjes". Deze verschillen mogen er zijn en krijgen tijd en aandacht. De vrijwilligers en deelnemers van het Ervaringscafé maken het met elkaar tot een leerervaring "dat is het fijne, we komen er altijd met elkaar uit"

Wat is er nodig?

Voor het opzetten en wekelijks organiseren van het Ervaringscafé is het volgende nodig:

- ***Coördinatie:*** het ervaringscafé is vier jaar geleden gestart in Gouda, het begon 1x per maand met wisselende vrijwilligers. Dat bepaalt de invulling van bepaalde activiteiten: "wie ben je met zijn allen bij elkaar en wat willen wij daarmee doen". In de loop der jaren - en mede dankzij covid-19 – zijn er subsidies aangeschreven en is de frequentie in Gouda (evenals in de andere 4 gemeenten in Midden-Holland) toegenomen tot een wekelijkse inloop.
- ***Netwerk:*** verspreiden posters onder hulpverleners, onder jongeren zelf, (begeleiders komen soms mee met jongeren: dit kan en mag), huisartsen, praktijkondersteuners, mond tot mondreclame (deelnemers nemen nieuwe deelnemers mee, lunches met sociaal team.
- ***Locatie:*** het buurthuis De Speelwinkel in Gouda heeft een plek geboden voor het café.
- ***Financiering:*** bij de start heeft Stichting Kernkracht geïnvesteerd in de vergoeding voor vrijwilligers en de kosten voor maandelijks koken/eten. Nu draaien de ervaringscafés in de 5 gemeenten van Midden-Holland dankzij twee verschillende fondsen en subsidies in ieder geval 3x per maand.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
In het Ervaringscafé ontmoeten jongeren elkaar. Door elkaar te ontmoeten, te leren kennen en met elkaar te praten, leer je mensen kennen. Dat biedt de veiligheid om (alle) gevoelens en ervaringen te delen: als het goed gaat, maar ook als het even niet goed gaat. Dit (h)erkennen en bespreekbaar maken zorgt ervoor dat jongeren zichzelf en elkaar beter leren kennen, biedt steun en laat grenzen vervagen tussen jongeren met/zonder hulpvraag, of diagnose.

Steun is waar mogelijk informeel
Het Ervaringscafé is een informele ontmoetingsplek 'voor en door jongeren', 'we doen eigenlijk alles samen hier'. Als iemand zich aanmeldt wordt niet gevraagd naar "wat heb jij nou precies" omdat "je de mens als mens ziet": deelnemers voelen zich gezien en ervaren dat zij ertoe doen.

Toegang tot steun is laagdrempelig
Het Ervaringscafé in Gouda vindt plaats in buurthuis 'De Speelwinkel' in het centrum. Hier is een veilige, prettige plek waar samen ervaringen gedeeld kunnen worden en iedereen zichzelf kan zijn. Het is een plek waar jongeren wekelijks welkom zijn, dat biedt structuur en maakt het toegankelijk en laagdrempelig.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
Samen is een kernwoord bij het Ervaringscafé. De coördinator, vaste kracht, vrijwilligers en deelnemers geven aan: 'hoe wij met elkaar samenwerken is gewoon gelijkwaardigheid'. Wat er is, mag er zijn bij alle betrokkenen: idee, ervaring, referentiekader, achtergrond.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
In het Ervaringscafé krijgen de activiteiten en initiatieven vorm vanuit de wensen en behoeften van de jongeren zelf. Zij kunnen altijd komen om anderen te leren kennen, elkaar te ontmoeten, ervaringen te delen, workshops te volgen en creatief of culinair bezig te zijn. Zij zijn ook welkom als het even niet goed gaat of als zij ergens mee zitten.

Aandacht voor positieve zaken
Binnen het Ervaringscafé is er ruimte voor gezelligheid en ontspanning waarbij jongeren dingen komen brengen en komen halen, zoals achterhalen: wat zijn mijn kwaliteiten, wat wil ik nog leren? Er zijn activiteiten gericht op het ontwikkelen en bevorderen van welzijn en gezondheid van alle betrokkenen zoals samen eten en koken, samen muziek maken en samen sporten.

Vermijden problematiseren en medicaliseren waar het kan
In het Ervaringscafé wordt (zelf)stigma tegengegaan. Ervaringen worden gedeeld en kan iedereen zichzelf zijn. Wat je hebt mag er zijn, zodat er rekening mee gehouden kan worden. Ervaringen worden gedeeld en onderlinge (h)erkenning daarin biedt jongeren steun en zorgt ervoor dat zij zich geaccepteerd voelen.

- Jongeren leren elkaar kennen, ontmoeten elkaar en delen ervaringen. Iedereen is wekelijks welkom, dat biedt structuur en maakt het toegankelijk en laagdrempelig. De groep is divers in leeftijd, dagelijks leven, achtergrond en ervaringen.
- Hoe er met elkaar samen wordt gewerkt is gelijkwaardig. Wat er is, mag er zijn bij alle betrokkenen: idee, ervaring, referentiekader, achtergrond. Er is voor iedereen ruimte om te brengen en te halen.
- Het Ervaringscafé is voor en door jongeren. De activiteiten krijgen vorm vanuit de wensen en behoeften van de jongeren zelf. Er wordt respectvol met elkaar omgaan. Het ervaring café is een veilige prettige plek met liefdevolle sfeer waar samen ervaringen gedeeld kunnen worden en iedereen zichzelf kan zijn.
- Weten bij wie je terecht kan als er iets is. Deelnemers staan open voor elkaar en steunen elkaar, vrijwilligers en de vaste kracht zijn voor iedereen beschikbaar als er wat aan de hand is of iemand meer nodig heeft.
- In de activiteiten zoals de krachtgroep vragen anderen wat behoeften zijn. De vraag wordt gesteld: 'Hoe gaat het (echt) met je?' De deelnemers kiezen of zij alleen hun verhaal willen delen of dat anderen vragen mogen stellen of tips/adviezen mogen geven.
- Vrijheid om eigen inbreng te hebben. Er is ruimte om te delen wat je wilt delen. Wat je hebt mag er zijn, zodat je dit eventueel kan aangeven en er rekening mee gehouden kan worden. Het is ook o.k. als komen een keer niet lukt.
- Jezelf en anderen beter leren kennen, doordat alles bespreekbaar is. Door elkaar te ontmoeten, te leren kennen en met elkaar te praten, leer je mensen kennen en ontstaat de veiligheid om ervaringen te delen.
- Simpel, betekenisvol & waardevol. Het Ervaringscafé komt voort uit de beleving/ behoeften van jongeren: 'je eenzaam en 'anders voelen, over het missen van een plek waar je heen kunt als je ergens mee zit, of als je wat gezelligs wilt doen maar de sociale contacten daarvoor mist.
- Herstel: ruimte voelen om te groeien, elkaar te inspireren, om stappen durven te zetten. Er wordt een netwerk opgebouwd, jongeren kunnen ervaringen uitwisselen en van elkaar leren. Daarnaast is er ruimte voor gezelligheid en ontspanning.

"De beste omschrijving die ik voor mijn gevoel op deze plek heb is toch wel een soort familie, het voelt als een soort tweede familie. We hebben echt wel een heel hechte band met elkaar. Het is een veilige, fijne, blije plek. Hoeveel ik hieraan heb, dat kan je eigenlijk niet beschrijven in woorden. Het is echt heel belangrijk voor mij en ik denk dat dit voor anderen ook zo is."
(Deelnemer)

"Familie is ook het woord waar ik aan moet denken, en ook jezelf mogen zijn. Als het – ook als vrijwilliger- een tijdje wat minder goed met je gaat, ook dat mag er zijn. Het mag en kan allemaal gewoon. Het is voor mij werk, maar als het even niet gaat, ook dan ben ik nog welkom als persoon en sturen mensen buiten het café even een appje 'he, hoe is het met je?' Dat is gewoon fijn, dat is gewoon thuiskomen. Ergens zijn er geen goede woorden voor, het is een gevoel."
"Hier wordt ook gewoon veel geknuffeld en dat is gewoon fijn, soms heb je daar gewoon behoefte aan."
(Vrijwilliger)

"Het is een werkend concept, het heeft betekenis. Het is zo bijzonder en laat tegelijkertijd zien dat het allemaal niet moeilijk en ingewikkeld hoeft te zijn. Je kan hier zelf aangeven als je ergens hulp bij wil, ergens advies bij wil, stappen wil zetten. Maar als je alleen spelletjes wil spelen, dan is dat ook o.k. en voel je vanzelf, kom je zelf wel als je een stap wil en kan zetten. Dat is regie."
(Coördinator)

Ervaringscafé Wat kan er nog beter?

- Het ervaringscafé kent (nog niet overal) overal een vaste structuur van wekelijkse (of idealiter zelfs dagelijkse) bijeenkomsten op een vaste plek met structurele financiering.
- Het is nodig dat meer mensen zien, horen, voelen en ervaren hoe belangrijk het ervaringscafé is.
- Het is helpend als elke gemeente wekelijks een ervaringscafé zou hebben. De ontmoetingen en activiteiten zijn gericht op het ontwikkelen en bevorderen van welzijn en gezondheid, van zowel de deelnemers als van de vrijwilligers.
- Landelijk hebben alle jongeren behoefte een ontmoeting, een plek waar zij ervaringen uit kunnen wisselen en van elkaar kunnen leren.
- Landelijk hebben jongeren behoefte aan steun, aan een sociaal netwerk van leeftijdgenoten. Zij hebben behoefte aan een plek waar gezelligheid en ontspanning te vinden is, zodat gevoelens van eenzaamheid voorkomen of verminderd worden.
- Landelijk is (zelf)stigma nog altijd een uitdaging. Jongeren hebben veilige plekken nodig waar zij (leren om) gevoelens en ervaringen te delen: als het goed gaat, maar ook als het even niet goed gaat. Dit (h)erkennen en bespreekbaar maken biedt steun en laat grenzen vervagen tussen jongeren met/zonder hulpvraag, of diagnose.

"Het is helpend als het ervaringscafé volgens een vaste structuur -wekelijks (of zelfs dagelijks) - op een vaste plek wordt gehouden met structurele financiering. Bij voorkeur in elke gemeente. Helpend hierbij is dat mensen zien, horen, voelen en ervaren hoe belangrijk het ervaringscafé is."
(Coördinator)

Link
www.expex.nl

Contact
Sanne Dierick (Midden Holland)
sdierick@kernkracht.nl

Beleid Pijnacker-Nootdorp in een notendop

De gemeente Pijnacker-Nootdorp zet in op preventie met vroegsignalering, beschermende factoren en het vergroten van zowel de eigen kracht als het eigen netwerk. Daarmee samenhangend wordt ingezet op minder stigmatisering, het accepteren van verschillen, en het besef dat opgroeien gaat met vallen en opstaan.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Vermijden problematiseren en medicaliseren waar het kan.

Wat werkt?

- Doordat alle medewerkers van het kernteam in dienst zijn van de gemeente kunnen collega's onderling makkelijk schakelen.
- Er zijn structureel gesprekken met alle samenwerkingspartners om te inventariseren en te reflecteren op wat werkt. Partners kunnen dan ook aangeven wat zij nodig hebben van de gemeente, hoe zij nog beter ondersteund kunnen worden. Normaliseren wordt zo breed mogelijk uitgedragen.

Wat kan er nog beter?

- Normaliseren is arbeidsintensief en vraagt voortdurend aandacht van alle betrokkenen. Daarnaast is er niet een aanpak werkzaam voor een gehele gemeente, maar vraagt dit om een wijkgerichte aanpak.
- Normaliseren vraagt dat er niet bij elk probleem hulp wordt ingezet. Voor ouders is dit soms moeilijk, die zijn gewend aan het gegeven dat er voor ieder probleem een oplossing is. Ook voor professionals kan dit een spannende en lastige afweging zijn: wanneer help je niet?
- Normaliseren werkt niet als het kernteam omzeild wordt met een directe doorverwijzing via de huisarts, of als behandeldoelen tussentijds worden gewijzigd om een verlenging te bewerkstelligen. Normaliseren vraagt van alle partijen voortdurend afweging: wanneer is iets echt nodig? Wanneer is goed "goed genoeg?

De gemeente Pijnacker-Nootdorp zet in op normaliseren door middel van preventie met vroegsignalering, beschermende factoren en het vergroten van zowel de eigen kracht als het eigen netwerk. Er is veel aandacht voor de omgeving en de situatie van jeugdigen: (mede)opvoeders worden nadrukken betrokken om samen met jongeren aan de slag te gaan. Jongeren hoeven niet alles (zelf) te kunnen, als er voldoende steun vanuit het netwerk beschikbaar is. Daarnaast wordt er in het beleid expliciet gekeken naar de beschermende factoren die aanwezig zijn: wat gaat er goed? Waar kan op voortgebouwd worden? Daarbij wordt gekeken naar wat jeugdigen nodig hebben om optimaal op te kunnen groeien en zich te kunnen ontwikkelen. Dat dit gaat met vallen en opstaan, is normaal. In interactieve beleidsvorming is verankerd dat bij het opstellen van nieuw beleid rekening wordt gehouden met dergelijke beschermende factoren.

Samen met betrokken partners wordt bovenstaand beleid in de praktijk gebracht. Door elkaar onderling te kennen en te spreken blijft het thema normaliseren leven. Zo worden er jaarlijks gesprekken gevoerd vanuit de gemeente met alle scholen en vindt er een bijeenkomst 'normaliseren in het onderwijs' plaats. Intern zijn bij de gemeente de raad, het college, alle afdelingen, en het sociaal domein geïnformeerd en komen jaarlijks bij elkaar rondom het thema normaliseren. Er is een 'praatplaat normaliseren' ontwikkeld, die door de gehele gemeente hangt, zowel bij beleidsmakers als bij gedragswetenschappers van het kernteam. En ook met het kernteam wordt regelmatig het gesprek gevoerd rondom normaliseren. Daarnaast is normaliseren verankerd in de subsidieafspraken en beschikkingen. Hiermee wordt normaliseren op alle niveaus en via verschillende kanalen onder de aandacht gebracht.

Voor wie?

Alle gezinnen, ouders en jeugdigen in de gemeente Pijnacker-Nootdorp met vragen en onzekerheden rondom opgroeien en opvoeden.

Door wie?

In Pijnacker-Nootdorp zijn alle kernteammedewerkers in dienst van de gemeente (inclusief schoolmaatschappelijk werk en praktijkondersteuners Jeugd). Zij voeren het normaliserende beleid uit en zijn het aanspreekpunt voor ouders en jeugdigen. Hun hulp is gericht op het teruggeven van de regie aan het gezin en eigen verantwoordelijkheid. Zij bieden een toegankelijk en passend aanbod met een preventief karakter: zorgen dat het goed blijft gaan door problemen zo veel mogelijk te voorkomen, ermee om te leren gaan of vroegtijdig signaleren om erger te voorkomen. Daarbij werkt het kernteam samen met: de Jeugd Gezondheidszorg, Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden Holland, Humanitas, Young Connection, verschillende maatjesprojecten, GGD Haaglanden, Team4Talent, Scouting, vrijwilligers, huisartsen en praktijkondersteuners jeugd, voorschools maatschappelijk werk en scholen binnen de gemeente.

Wat is er nodig?

- Een diep besef bij alle partijen en op alle niveaus dat normaliseren binnen de gemeente Pijnacker-Nootdorp het vertrekpunt is in alle zorg en ondersteuning die wordt geboden.
- Voldoende tijd, ruimte en aandacht om normaliseren in het dagelijks handelen te verankeren en te blijven reflecteren.
- Een gezamenlijke, breed gedragen visie op normaliseren, waardoor samenwerkingspartners vanuit hetzelfde vertrekpunt aan een gezamenlijk einddoel werken.

"Goed is goed genoeg. Opgroeien en opvoeden gaat met vallen en opstaan, bepaalde dingen horen erbij en hoeven niet gelijk een probleem te zijn. Kinderen zijn ook veerkrachtig en flexibel en kunnen soms meebewegen, moeten leren meebewegen en veerkrachtig zijn. Als alles in een vroeg stadium opgevangen wordt, dan wordt dit niet geleerd."
(Beleidsadviseur)

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
Accepteren dat ieder kind anders is en dat 'afwijken van de norm' niet altijd problematisch is, een diagnose vereist of behandeling behoeft. Minder stigmatiseren en labelen. Opgroeien en opvoeden gaat met vallen en opstaan, obstakels horen bij het leven.

Steun is waar mogelijk informeel
Niet ieder probleem vraagt om formele hulp of ondersteuning. Het streven is samenredzaamheid: inwoners helpen en ondersteunen elkaar. Contact tussen inwoners kan wel vanuit de gemeente worden gefaciliteerd en gestimuleerd.

Toegang tot steun is laagdrempelig
Door in te zetten op preventie en initiatieven in het voorliggend veld wordt een toegankelijk aanbod gecreëerd. Uitleg en adequate, tijdige ondersteuning kan specialistische jeugdhulp voorkomen. Hulp wordt klein gehouden waar dat kan en ingezet waar nodig.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
Ouders en jongeren zijn primair verantwoordelijk en voeren de regie. Het kernteam staat gelijkwaardig naast het gezin en biedt aanmoediging, erkenning, ondersteuning, stabiliteit, structuur en grenzen waar nodig. Door beslissingen samen met het gezin te nemen, voelt een gezin zich eigenaar van het plan en kunnen doelen zo gesteld worden dat het voor het gezin behapbaar is en blijft.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
Er wordt gekeken vanuit de jeugdige, waar ligt de behoefte en wat zijn eventuele competenties? Door met ouders en jeugdigen te spreken, wordt achterhaald waar een gezin tegenaan loopt. Er wordt gewerkt aan het vergroten van het zelfvertrouwen en de weerbaarheid van ouders, kinderen en jongeren, rekening houdend met de veerkracht en eigen kracht van een gezin.

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Inzet is vraag- en gezinsgerichte-basiszorg, met toeleiding naar specialistische hulp wanneer dit nodig is. Ouders zijn primair verantwoordelijk, zij zijn het beste in staat een gezonde ontwikkeling bij hun kinderen te stimuleren. Kwetsbare kinderen en jongeren die hulp nodig hebben, krijgen passende ondersteuning.

Aandacht voor positieve zaken
Er wordt vanuit een positief perspectief gekeken naar: talenten, mogelijkheden, eigen verantwoordelijkheid van ouders en het versterken van een gezond opvoedkundig klimaat.

Vermijden problematiseren en medicaliseren waar het kan
Labels en diagnoses zijn niet altijd nodig en behulpzaam. Er wordt gekeken vanuit de behoefte van een kind: wat heeft een kind nodig? Wat zou helpen? En niet vanuit het probleem, wat er mogelijk 'mis is' of 'mankeert' aan een kind. Vaak is er voor het vinden van een oplossing niet eerst een diagnose of label nodig, maar écht kijken naar de behoeften en krachten van een kind.

- Medewerkers van het Kernteam zijn in dienst van de gemeente. Zij hebben een divers takenpakket en breed aandachtsgebied (waaronder opvoedondersteuning, huiselijk geweld). Zij werken samen met andere professionals in het Sociale Domein als het gaat om zaken als schuldenproblematiek of huisvesting. Dit leidt tot een brede, gezinsgerichte aanpak. Schoolmaatschappelijk werkers en praktijkondersteuners Jeugd bij de huisarts zijn ook onderdeel van het kernteam. Zij kunnen eerst een aantal gesprekken doen, waardoor er minder doorverwijzingen nodig zijn en gezinnen sneller en laagdrempeliger geholpen worden. Hiermee worden lange trajecten en diagnoses voorkomen en veerkracht bij gezinnen versterkt. Het wordt normaler dat hobbels, zorgen, onzekerheden en vragen horen bij opgroeien en opvoeden.
- Er zijn structureel gesprekken met alle samenwerkingspartners om te inventariseren en te reflecteren op wat werkt. Partners kunnen dan ook aangeven wat zij nodig hebben van de gemeente, hoe zij nog beter ondersteund kunnen worden. Normaliseren wordt zo breed mogelijk uitgedragen, daarbij worden bijvoorbeeld ook sport- en vrije tijdsorganisaties meegenomen. Daarnaast is de gedragswetenschapper uit het kernteam de belangrijkste sparringpartner voor beleidsmedewerker van de gemeente en contactpersoon voor andere medewerkers uit het kernteam. Ook kijkt een contractmanager vanuit de gemeente mee in het kernteam op proces en inhoud. Deze persoon denkt mee in de afwegingen bij aanbieders van trajecten, het behalen van doelen en gestelde uurtarieven.
- Normaliseren is een werkwoord dat samen met partners, vanuit ieder eigen rol en verantwoordelijkheid wordt vormgegeven. Zo worden en jaarlijks gesprekken gevoerd met alle scholen en vindt er een bijeenkomst 'normaliseren in het onderwijs' plaats. Intern zijn bij de gemeente de raad, het college, alle afdelingen, en het sociaal domein geïnformeerd en komen jaarlijks bij elkaar rondom het thema normaliseren. De praatplaat normaliseren hangt door de gemeente, zowel bij beleidsmakers als bij gedragswetenschapper van het kernteam. En ook met het kernteam wordt regelmatig het gesprek gevoerd rondom normaliseren. Daarnaast is normaliseren verankerd in de subsidieafspraken en beschikkingen. Hiermee wordt normaliseren op alle niveaus en via verschillende kanalen actief onder de aandacht gebracht.

"Praten met ouders en kinderen; er wordt veel gepraat over, maar wat vinden ouders? Wat vindt het kind?."
(Beleidsadviseur)

"Bekijk per kind wat helpt en wat nodig is. Als er eenmaal een diagnose (of meerdere) gesteld wordt, dan is het heel moeilijk om er nog vanaf te komen."
(Beleidsadviseur)

- Normaliseren werkt in Pijnacker-Nootdorp omdat de gemeente niet al te groot is. Het helpt om met iedereen in de gemeente (burgemeester, raad, gemeentesecretaris en betrokken partners) in gesprek te gaan. Dit proces is arbeidsintensief en wellicht niet haalbaar in grotere gemeenten.
- Dit proces is des te meer arbeidsintensief omdat er niet één aanpak is voor de gehele gemeente, maar er voor iedere wijk iets anders nodig is. Door wijkgericht te werken, met oog voor diversiteit in culturen en problematiek kan inzet van middelen gerichter gedaan worden.
- Scholen hebben een signaalfunctie, zijn vaak een eerste vindplek van kinderen die ergens tegenaan lopen. Daarbij zijn er verschillen tussen leerkrachten en scholen in hoe vaak zij doorverwijzen voor diagnose en/of medicatie. Daarmee is investeren in de visie op normaliseren essentieel in de opleiding en vervolgtrainingen van leerkrachten. Dit zou nog meer aandacht mogen krijgen.
- Normaliseren vraagt dat er niet bij elk probleem hulp wordt ingezet, sommige zaken horen er nu eenmaal bij. Goed is goed genoeg. Voor ouders is dit soms moeilijk, die zijn gewend aan het gegeven dat er voor ieder probleem een oplossing is. Ook voor professionals kan dit een spannende en lastige afweging zijn: wanneer help je niet? Dit vraagt om steun en mandaat vanuit het management en beleidskader.
- Wanneer er wel hulp geboden wordt, is het kernteam bij voorkeur zelf betrokken. Het kernteam heeft een algeheel en integraal beeld van het gezin en kan zo inzetten op normaliseren. Door de huidige wachtlijsten bij het kernteam wordt er via huisartsen direct doorverwezen naar een jeugdhulpaanbieder en is het kernteam niet meer betrokken. Deze route is onwenselijk.
- Wanneer er meer gespecialiseerde hulp nodig is, worden bij aanvang van het traject bepaalde doelen gesteld. Wanneer deze doelen zijn behaald kan hulp weer worden afgeschaald. Nu worden doelen door zorgaanbieders tussentijds gewijzigd, waardoor het mogelijk is een verlenging van het traject aan te vragen. Het kernteam, de contractmanager en de juridisch adviseur van de gemeente worden betrokken om af te wegen of verlenging ook echt nodig is. Ook hierbij is het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven, kritisch af te blijven wegen wanneer doelen behaald zijn, om niet steeds nieuwe doelen op te stellen.
- Normaliseren vraagt een cultuuromslag bij alle betrokkenen, intern en extern. Dit betekent ook dat (nieuwe) medewerkers voortdurend meegenomen moeten worden in de visie op normaliseren.

Link
www.pijnacker-nootdorp.nl

Contact
info@pijnacker-nootdorp.nl

gemeente Pijnacker-Nootdorp

Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoeften in een notendop

Het Gezamenlijk Inschatten van Zorgbehoeften (GIZ) is een erkende gespreksmethodiek binnen de (preventieve) zorg. Het helpt professionals om samen met ouders en jeugdigen (0 – 23 jaar) de krachten, ontwikkel- en zorgbehoeften in kaart te brengen, waardoor gezamenlijke besluitvorming over passende zorg mogelijk wordt. Aan de hand van twee visuele schema's gaan professionals met een gezin in gesprek: de GIZ-driehoek en de GIZ-matrix. De GIZ kan worden gebruikt om te signaleren, indiceren, monitoren of evalueren. Daarnaast kan de GIZ ook ingezet worden om een multidisciplinair overleg te structureren en een gezamenlijke analyse te maken.

De GIZ methodiek wordt landelijk toegepast door gemeenten en organisaties in de jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp, geboortezorg, het welzijnswerk en het onderwijs. Talrijke instanties waaronder GGD's, CJG's, jeugd- en gezinsteams, sociale (wijk)teams en scholen werken met de GIZ methodiek. De GIZ methodiek is opgenomen in de databank effectieve jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en heeft de classificatie ***goed onderbouwd.***

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Niet onnodig problematiseren en medicaliseren.

Wat werkt?

- Door verschillende leefgebieden te bespreken, worden krachten, uitdagingen en patronen op verschillende vlakken zichtbaar en laagdrempelig bespreekbaar.
- Ouders en jongeren kunnen gerustgesteld worden, dat sommige uitdagingen erbij horen.
- De visuele (vertaalde) schema's met herkenbare kleuren zijn fijn in situaties waarin taal een uitdaging vormt.
- Er ontstaat een eenduidige werkwijze en verbinding tussen professionals doordat verschillende organisaties volgens dezelfde methodiek werken.
- De getrapte werkwijze met drie uitvoeringsvarianten (signalering, uitgebreid, multidisciplinair) draagt bij aan flexibele inzetbaarheid en zorg op maat.
- Een GIZ-coördinator is een duidelijk aanspreekpunt voor collega's en iemand die de implementatie van de GIZ-methodiek binnen een organisatie langdurig kan borgen.

Wat kan er nog beter?

- De GIZ-methodiek vraagt voortdurend aandacht, om te blijven leven binnen een organisatie, (nieuwe) medewerkers te motiveren en te stimuleren om met de GIZ-methodiek te werken. Hier is voldoende tijd en aandacht voor nodig.
- De GIZ geeft een breed overzicht van de gezinscontext, brengt signalen van onveiligheid voor het kind in beeld. Het is hierbij wel belangrijk dat medewerkers voldoende vertrouwd zijn met het gebruik van de GIZ bij risico-inventarisatie van veiligheid.
- Hoewel GIZ veel visuele ondersteuning biedt, kan het voor professionals nog steeds lastig zijn om de GIZ-methodiek aan ouders met lage Nederlandse taalvaardigheid uit te leggen.

Het Gezamenlijk Inschatten van Zorgbehoeften (GIZ) is een erkende gespreksmethodiek waarmee professionals samen met ouders en jeugdigen in kaart kunnen brengen waar de krachten, ontwikkel- en zorgbehoeften van een gezin liggen, om zo samen te beslissen over passende zorg. Aan de hand van twee visuele schema's gaan professionals met een gezin(slid) in gesprek: de GIZ-driehoek en de GIZ-matrix. De GIZ-driehoek omvat thema's met betrekking tot de ontwikkeling, opvoeding en omgeving van een kind, zoals: de beleving van het ouderschap, steun van anderen, gezondheid van kind en ouder(s), de band tussen ouder(s) en kind, woonsituatie en veiligheid. Door met ouders en jeugdigen over deze thema's in gesprek te gaan, ontstaat er een gezamenlijke analyse van de situatie. In de GIZ-matrix kan deze analyse worden weergegeven, met daarbij specifiek aandacht voor de aard, ernst en urgentie van de zorgbehoeften van een gezin.
Om goed met de GIZ-methodiek te kunnen werken is het van belang dat de professional: 1) werkt vanuit het basisprincipe van samen beslissen 2) met een brede blik kijkt naar de samenhang tussen ontwikkeling, omgeving en opvoeding 3) zijn/haar houding gericht is op het versterken van gezinnen, 4) gebruikt maakt van motiverende en oplossingsgerichte gesprekstechnieken en 5) een gestructureerde en transparante aanpak heeft. Een professional moet goed kunnen luisteren, doorvragen en samenvatten om zo tot heldere inzichten te komen en situaties beter te begrijpen: "GIZ is geen vragenlijst en het is belangrijk om te kijken welke stappen gezamenlijk ondernomen kunnen worden om het probleem kleiner te maken." (Team Jeugd medewerker)

Voor wie?

De GIZ kan ingezet worden bij alle (aanstaande) ouders van kinderen in de leeftijd 0 – 23 jaar. Vanaf 8 jaar worden de jeugdigen zelf ook betrokken bij de gesprekken. De GIZ kan daarbij gebruikt worden om te signaleren, te indiceren, te monitoren of te evalueren. Daarnaast kan de GIZ ook ingezet worden om een multidisciplinair overleg te structureren. Hiermee is de GIZ-methode geschikt voor het in kaart brengen van een grote verscheidenheid aan vragen en ondersteuningsbehoeften van ouders en jeugdigen.

Door wie?

De GIZ-methodiek kan uitgevoerd worden door alle professionals die werken binnen de (preventieve) zorg voor jeugdigen. Dit zijn professionals binnen de jeugdgezondheidszorg, geboortezorg, sociale wijk- of gezinsteams, en kinderverpleegkundigen. Zo wordt de GIZ-methodiek gebruikt door de JGZ in gesprekken met ouders en jongeren, bij aanmelding/intake bij gespecialiseerde jeugdzorg, prenatale huisbezoeken verbonden aan Goede Start gesprekken, Stevig Ouderschap of Voorzorg, en als startpunt bij Video Home training.

Wat is er nodig?

- Bekrachtiging, steun en draagvlak op alle niveaus: door bestuur, management en medewerkers.
- Basistraining in de GIZ-methodiek, inclusief e-learning, handboek en GIZ-schema's.
- Geld, tijd en aandacht voor de (nieuwe) methodiek: scholing, begeleiding gericht op implementatie en borging en intervisie.
- Een aangepast registratiesysteem.
- Een GIZ-coördinator die de methodiek trekt en verantwoordelijk is voor de implementatie.
- Heldere communicatie over de GIZ-methodiek om samen beslissen met het gezin te faciliteren.
- Regie bij ouders laten, o.a. door af te stemmen op leeftijd, aandachtspanne en taalgebruik van het gezin.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
Om tot een goede gezamenlijke inschatting te komen is wederzijds vertrouwen tussen gezin en professional noodzakelijk. Professionals werken daarom vanuit een open, positieve en niet veroordelende houding.

> *"Iedereen heeft weleens vragen over opgroeien en opvoeden dat hoort erbij en dat is hartstikke normaal."*
> ***(Jeugdverpleegkundige)***

Steun is waar mogelijk informeel
De GIZ-methodiek brengt expliciet ook de omgeving van het gezin in kaart, met daarbij oog voor de ondersteuningsmogelijkheden vanuit een informeel, sociaal netwerk.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
Ouders (en eventueel jeugdigen) nemen actief deel aan het gesprek en het proces dat daarop volgt. Hierdoor wordt de eigen kracht van het gezin gestimuleerd en ontstaat er een gelijkwaardig partnerschap tussen professional en gezin.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
Vanuit de GIZ-methodiek volgt een gezamenlijk GIZ-ondersteuningsplan, waarbij de krachten, zorgen en behoeften van een gezin centraal staan en doelen en acties worden bepaald. Doordat het gezin expliciet onderdeel is van het gesprek, ontstaat er een plan dat recht doet aan hun behoeften en wensen. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de beleving en het perspectief van ouders en jeugdigen. Het gezin bepaald welke thema's op de schema's wel/niet besproken worden, zij voeren de regie over het gesprek.

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Binnen de GIZ-methodiek is er specifiek aandacht voor de belangrijkste dimensies om gezond, veilig, en liefdevol op te kunnen groeien: de ontwikkeling van het kind, de opvoeding, en de gezins- en omgevingsfactoren. Door breed uit te vragen ontstaat er een completer beeld van de gezinssituatie en diens behoeften.

> *"Ik geloof nooit zo in het repareren van kinderen, het is een systemisch ding."*
> ***(Casusregisseur)***

Aandacht voor positieve zaken
Professionals gaan binnen de GIZ-methodiek vooral uit van de krachten en mogelijkheden van de ouders en jeugdigen, en richten zich minder op problemen en risico's. De GIZ helpt om tijdig en effectief ondersteuning in te zetten voor een gezin, om gezinnen zo te versterken in hun autonomie, competentie en verbondenheid. Door positieve punten te bespreken ontstaat er een natuurlijk tegenwicht aan aspecten die uitdagend zijn.

> *"Mensen vergeten gewoon dat er ook heel veel goed gaat. Dat wat goed gaat ook laten zien, dat vind ik echt wel het allerleukste om te doen. Dat positieve haal je er met de GIZ zeker uit."*
> ***(Jeugdverpleegkundige)***

Niet onnodig problematiseren en medicaliseren
Doordat verschillende dimensies worden besproken krijgen jongeren en ouders inzicht in hoe draagkracht en draaglast werken en begrijpen ze dat bepaalde uitdagingen passen bij de leeftijd, of soms buiten hun controle liggen. "Vrienden en vriendinnen hebben dit ook, slaapproblemen en onzekerheid komen bij pubers voor." (Jeugdverpleegkundige)

- Door de GIZ-schema's gezamenlijk in te vullen kunnen antwoorden van ouders en jeugdigen met elkaar worden vergeleken en besproken. Hierdoor worden krachten, uitdagingen, patronen en verantwoordelijkheden op verschillende vlakken zichtbaar en laagdrempelig bespreekbaar.
- Door te bespreken waar uitdagingen liggen, kan er ook gereflecteerd worden op deze uitdagingen. Deze worden niet geproblematiseerd, maar open besproken. Ouders en jongeren kunnen gerustgesteld worden, dat sommige uitdagingen erbij horen, dat er meer mensen zijn die met deze uitdagingen worstelen of dat bepaalde uitdagingen buiten hun eigen invloedsfeer liggen.
- In situaties waarin taal een uitdaging vormt, is het fijn dat er visuele schema's zijn met herkenbare kleuren.
- Doordat verschillende organisaties volgens dezelfde methodiek werken ontstaat er voor zowel professionals als de gezinnen een eenduidige werkwijze en meer verbinding.
- De getrapte werkwijze met drie uitvoeringsvarianten (signalering, uitgebreid, multidisciplinair) draagt bij aan flexibele inzetbaarheid en zorg op maat
- Wanneer er een duidelijk aanspreekpunt of GIZ-coördinator is aangewezen binnen de organisatie, dan weten medewerkers waar ze vragen en onduidelijkheden kunnen bespreken. Daarnaast kan deze persoon ervoor zorgen dat de GIZ-methodiek voortdurend voldoende aandacht krijgt van (nieuwe) collega's, o.a. in inwerkprogramma's, vervolgtrainingen en het geven van ondersteuning en intervisie.

"Met name om uit te leggen van 'oh je hebt wat onevenwichtigheid maar je hebt ook stabiliteit en dat kan je opvangen'. Soms gebeuren ook dingen buiten jouw invloed en dat is dan wel weer een uitdaging. Dat geeft ook wel erkenning en ik denk dat, dat wel heel belangrijk is."
(Jeugdverpleegkundige)

Met kinderen van die leeftijd (11-12 jaar) werkt het perfect, het is echt het perfecte middel om kinderen van die leeftijd aan het praten te krijgen."
(Sociaal professional)

"Breed uitvragen bij de screening zorgt ervoor dat we ook serieus genomen worden in de adviezen die we geven. Daar is de methodiek buitengewoon helpend in."
(Casusregisseur)

- Het is niet altijd eenvoudig collega's mee te krijgen in de (nieuwe) GIZ-methodiek. Sommige collega's zien de GIZ als een methodiek die geen recht doet aan hun eigen (werk)ervaring. Deze werkervaring is echter cruciaal om de GIZ goed te kunnen gebruiken en in te zetten. Om collega's hierin mee te krijgen is een proces nodig dat voldoende tijd en aandacht krijgt.
- De GIZ-methodiek vraagt voortdurend onderhoud binnen de organisatie, om te borgen dat het werken met de GIZ vanuit alle lagen binnen de organisatie gestimuleerd en gefaciliteerd wordt. De voortdurende aandacht is ook nodig om al werkzame én nieuwe medewerkers te motiveren en te stimuleren om met de GIZ-methodiek te werken. Het kan daarbij helpen om onderling voorbeelden en ervaringen uit te wisselen (bijv. in een nieuwsbrief, intranet, video's, intervisie) om de effecten en voordelen van de GIZ-methodiek zichtbaar te maken en te houden.
- Ook bij gezinnen kan er weerstand bestaan tegen de GIZ-methodiek, of sociaal wenselijke antwoorden oproepen. Het kan dan nodig zijn om meerdere (voor) gesprekken te voeren om voldoende vertrouwen te winnen om vervolgens de GIZ-materialen te introduceren. Ook in de gesprekken met de GIZ kunnen er soms meerdere gesprekken nodig zijn om alle informatie bij gezinnen te verzamelen.
- De GIZ geeft een breed overzicht van de gezinscontext, brengt signalen van onveiligheid voor het kind in beeld. Het is hierbij wel belangrijk dat medewerkers voldoende vertrouwd zijn met het gebruik van de GIZ bij risico-inventarisatie van veiligheid.
- Hoewel GIZ veel visuele ondersteuning biedt, kan het voor professionals nog steeds lastig zijn om aan ouders met lage Nederlandse taalvaardigheid uit te leggen hoe de GIZ-methodiek werkt en waarom er zo gewerkt wordt. Voor de kraamzorg zijn er filmpjes ontwikkeld voor ouders in verschillende talen om de GIZ te introduceren. Het is wenselijk om dit ook op andere gebieden te doen.

Link
www.ncj.nl

Contact
www.ncj.nl/onderwerp/giz/contact/

GIZ
Gezamenlijk Inschatten van Zorgbehoeften

Het Begint Bij Mij in een notendop

Het Begint Bij Mij is een programma gericht op autonomie, eigen kracht, ouderschap en het bespreekbaar maken van opvoedvragen. In een zes wekelijkse groepstraining verkennen ouders wie zij zijn als ouder en onderzoeken ze welke invloed ze hebben op hun kinderen, met als doel oude, negatieve patronen om te buigen naar nieuwe, positieve patronen. De trainingen wordt gegeven door ervaren opvoedcoaches van JESS en door voormalige deelnemers die ervaringskennis hebben en zijn opgeleid tot trainers of assistent-trainers.
Het programma komt oorspronkelijk uit Zuid-Afrika en wordt in Nederland aangeboden door verschillende organisaties, waaronder Stichting JESS in Den Haag en de Ouder- en Kindteams in Amsterdam. Peer3 verzorgt de opleiding van trainers, de verspreiding en doorontwikkeling van het materiaal, en kwaliteitsbewaking. Het Begint Bij Mij is beschikbaar in regio Haaglanden, Rotterdam Rijnmond, Amsterdam, Den Bosch, Eindhoven en Zwolle. Sinds de eerste pilot in 2014 hebben er landelijk honderden ouders deelgenomen. Het Begint Bij Mij heeft inmiddels meer dan 40 trainers.
De informatie in dit voorbeeld is gebaseerd op beschikbare documenten van Peer3 en verkregen informatie van het programma in de regio Haaglanden.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Niet onnodig problematiseren en medicaliseren.

Wat werkt?

- De kracht van-, en het gevoel van gezamenlijkheid binnen de trainingsgroep. Deelnemers ondersteunen elkaar en kunnen elkaar vertrouwen.
- De trainingsgroep wordt na afloop van de training een supportgroep, waarin deelnemers elkaar (kunnen) blijven ondersteunen.
- Door de open opstelling van de trainer en het delen van kwetsbare en persoonlijke ervaringen over het ouderschap, durven de deelnemende ouders ook ervaringen te delen.
- De ouders zijn hun eigen expert en bepalen zelf wat voor hen werkt.
- De training is interactief en visueel.
- De training wordt afgestemd op de specifieke behoeften van de groep deelnemers.
- Ouders inspireren en moedigen elkaar in de zelfzorg, de tijd nemen voor zichzelf en om stapjes buiten hun comfortzone te zetten.
- Ouders voelen zich gezien, gehoord en gesteund.
- Er wordt nadruk gelegd op wat er lukt, het versterken van zelfvertrouwen en het (veer)krachtiger maken van mensen.

Wat kan er nog beter?

- Het is wenselijk om meer vaders en andere opvoeders te betrekken bij de training.
- Het is een uitdaging om de supportgroepen actief te houden.
- Kinderoppas verzorgen tijdens de training/tijdstip van de training, zodat (meer) ouders in staat zijn aan de training deel te nemen.
- Soms wordt de training online gegeven, een fysieke training heeft vanwege een positief effect op de groepsdynamiek de voorkeur.
- De training toegankelijk maken voor andere talen, met anderstalige trainers en een werkboek (aanwezig in Arabisch) met ondertiteling.

terug naar inhoud

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

Het Begint Bij Mij is een programma waarbij ouders een dagdeel per week samenkomen, in totaal zo'n 6 keer. Het is een preventieve training, gericht op het voorkomen van problemen, in plaats van een reactie op specifieke hulpvragen en/of het oplossen van problemen. Het programma versterkt de ouderrol, vergroot het zelfvertrouwen en het zelfbeeld van de ouder.

In de groepsbijeenkomsten wordt er inzicht verkregen in de ouderrol en de invloed die ouders hebben op hun kinderen. De kracht van de groep en het versterken van elkaar staan centraal. Diverse oefeningen worden gedaan en ervaringen worden uitgewisseld om inzicht in patronen te krijgen. Dit stelt ouders in staat om bewuster te kiezen wat bij hen past. De training wordt bij voorkeur overdag gegeven, zodat ouders de ruimte hebben voor introspectie.

Ouders reflecteren op patronen die ze vanuit thuis en vaak al uit hun eigen jeugd hebben meegenomen; welke ze willen behouden en welke ze willen veranderen. De trainer zorgt voor een positieve sfeer, deelt eigen ervaringen en biedt inzichten en vertrouwen. Na afloop ontvangen ouders 6 keer per jaar een toolkit met een actueel thema, zodat ze in de supportgroep gespreksstof hebben en geïnspireerd blijven.

Voor wie?

Het Begint Bij Mij is voor alle ouders die inzicht willen verkrijgen in hun ouderrol:

> *"Eigenlijk zou ik het iedereen willen aanraden."*
> ***(Trainer)***

De training is toegankelijk en relevant voor ouders in verschillende levensfasen, ongeacht de leeftijd van hun kinderen. Grootouders, andere betrokken familieleden of andere actieve mensen rond het gezin die een belangrijke rol spelen in de opvoeding van een kind kunnen eveneens deelnemen aan de training. Dit past bij het uitgangspunt van de training dat betrokkenen bij het gezin een gezamenlijke rol hebben in het veilig en positief opgroeien en opvoeden van kinderen. De training wordt soms ook gegeven aan bestaande groepen zoals bezoekers van het buurthuis die regelmatig samenkomen. De deelnemers van de training vormen een supportgroep waarin ze elkaar ook na afloop van de training ondersteunen.

Door wie?

De training wordt in Den Haag gegeven door ervaren opvoedcoaches van JESS en door voormalige deelnemers die ervaringskennis hebben en zijn opgeleid tot trainers of assistent-trainers via een 'train de trainer' cursus. Vaak werken zij in duo's. Er is daardoor een groep trainers met grote diversiteit en zo wordt de kloof naar bepaalde doelgroepen overbrugd die zelf niet snel de stap naar ondersteuning zetten.

> *"We hopen ook dat zij weer groepen kunnen bereiken die niet uit zichzelf bij het CJG of het opvoedsteunpunt komen."*
> ***(Adviseur & Projectleider)***

De training biedt trainers een sterke basis maar ook de ruimte en flexibiliteit om te variëren in oefeningen en materiaal in afstemming op de specifieke behoeften en wensen van de (groepen) deelnemers.

Wat is er nodig?

- Om deelnemers te werven is het belangrijk dat organisaties op de hoogte zijn van het programma. De aanmelding van deelnemers komt van verschillende professionals, zoals gezinscoaches, schoolmaatschappelijk werkers, huisartsen, praktijkondersteuners en het consultatiebureau. Daarnaast kan het voorkomen dat aanmeldingen worden gedaan door collega's of andere personen uit het sociale netwerk van de trainers. Tot slot is ook de mond-tot-mondreclame belangrijk bij het werven van nieuwe deelnemers.
- Een veilige omgeving nodig waarin ouders elkaar en de trainer vertrouwen, zodat zij vrijuit kunnen spreken en hun ervaringen kunnen delen en gewaarborgd wordt dat de besproken informatie binnen de groep blijft.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
Ouders wisselen ervaringen uit, geven elkaar tips en ervaren onderlinge steun. Ze horen dat er andere ouders zijn die dezelfde uitdagingen ervaren en vergelijkbare uitdagingen hebben.

> *"Dat je als ouder hoort en voelt van, "oh daar heb jij ook last van!', of "ik dacht dat ik de enige was."*
> ***(Trainer)***

Het kunnen delen van ervaringen en het kunnen uiten van gevoelens kan bij ouders voor opluchting zorgen.

Steun is waar mogelijk informeel
In de trainingen wordt benadrukt dat het oké is om af en toe hulp te vragen en de deelnemers ook gemotiveerd om met mensen uit hun omgeving vaker over hun uitdagingen bij het opvoeden te praten. Grootouders, andere betrokken familieleden of andere actieve mensen rond het gezin die een belangrijke rol spelen in de opvoeding, worden door de deelnemers actief betrokken bij de oefeningen van de training. De deelnemers van de training vormen een supportgroep waarin ze elkaar ondersteunen, tijdens en na afloop van de training.

> *"Als het weer wat wegzakt of je wat hulp nodig hebt, of ook gewoon leuke dingen doen met elkaar; wandelen met de kinderen, eens afspreken en doordat die supportgroep ja zo hecht en sterk is, zie je ook dat ouders het echt vasthouden wat ze geleerd hebben van en met elkaar."*
> ***(Trainer)***

Toegang tot steun is laagdrempelig
De trainingen worden in de verschillende wijken aangeboden en wordt soms ook gegeven aan bestaande groepen zoals bezoekers van het buurthuis die regelmatig samenkomen. Er zijn geen voorwaarden voor deelname, mensen mogen zichzelf aanmelden voor de training.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
De trainers bevorderen een gelijkwaardige relatie waar van elkaar leren, centraal staat. Zij hebben eerst zelf als deelnemer de training doorlopen en pretenderen niet alle antwoorden te hebben. Zij tonen hun eigen kwetsbaarheid en openheid door eigen ervaringen te delen en te leren van de inzichten van de deelnemende ouders. De grondhouding van de training is dat deelnemers zelf hun eigen expert zijn en zelf bepalen wat voor hen werkt.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
Als trainer is het belangrijk om sensitief te zijn voor de behoeften van de groep, iedere groep is namelijk anders, en dat vraagt flexibiliteit en maatwerk in de oefeningen en het materiaal dat wordt aangeboden. Als er extra ondersteuning nodig is voor een ouder, wordt daar op gelet. Het is namelijk mogelijk dat de training bepaalde negatieve ervaringen uit het verleden naar boven haalt.

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Het gaat niet alleen over opvoeden tijdens de trainingen. Er kunnen allerlei uitdagingen aan de orde komen zoals een krappe beurs, zelfvertrouwen, jezelf verder ontwikkelen via een opleiding of werk. Daarnaast is er oog voor intergenerationele overdracht: 'Wat hebben wij van onze ouders geleerd en wat willen we doorgeven aan onze kinderen?'

Aandacht voor positieve zaken
Een basisprincipe van de training is de focus op positieve punten. Er wordt nadruk gelegd op wat er lukt en het versterken van zelfvertrouwen en het (veer)krachtiger maken van mensen.

Niet onnodig problematiseren en medicaliseren
De grondhouding van de training is dat deelnemers zelf hun eigen expert zijn en zelf bepalen wat voor hen werkt. In het werkboek wordt 'de cirkel van invloed' besproken, waarbij er ook gekeken wordt naar waar deelnemers minder controle over hebben in het opgroeien en opvoeden van hun kind en het loslaten van waar ze geen controle over hebben. Dit kan zorgen voor een meer ontspannen relatie tussen ouder en kind, waarbij het kind de ruimte krijgt om zichzelf te zijn.

> *"Ik hoorde regelmatig dat de fijne motoriek van mijn kind slecht was. Ik heb me toen gefocust op de sportieve kant van mijn kind. Hij is pas vier. [....]. Veel dingen zijn gericht op het repareren en voorkómen. Een kind komt vaak tot bloei als je de positieve dingen benadrukt, dan komen de andere dingen vanzelf mee. En op een gegeven moment dacht ik: 'gewoon loslaten wat er allemaal fout gaat, ik laat hem kind zijn' en ik dacht: 'ja, dat is gewoon hoe hij is en dat is het'.*

- De kracht van en het gevoel van gezamenlijkheid binnen de trainingsgroep. Deelnemers ondersteunen elkaar en kunnen elkaar vertrouwen. Aan het begin van de training worden er met elkaar afspraken en regels gemaakt over het waarborgen van vertrouwen.

> *"Iedereen weet 'oké wat hier wordt gedeeld, blijft in de groep."*
> ***(Assistent Trainer)***

Ouders delen hun ervaringen met elkaar, geven elkaar tips en ervaren een gevoel van gedeelde ervaring en ondersteuning.

> *"Dat je als ouder hoort en voel van 'oh daar heb jij ook last van'. 'Of ik dacht dat ik de enige was."*
> ***(Assistent Trainer)***

Het kunnen delen van ervaringen en het kunnen uiten van gevoelens kan bij ouders voor opluchting zorgen.

- Door de opstelling van de trainer en het delen van kwetsbare en persoonlijke ervaringen over het ouderschap, durven de deelnemende ouders ook ervaringen te delen. Dit creëert een veilige en vertrouwde sfeer in de groep, waar steeds meer ouders hun ervaringen delen en zich openstellen. Waarbij deelnemers worden gestimuleerd en uitgedaagd om dingen anders aan te pakken dan ze gewend zijn.
- De groep vormt een supportgroep die ook na afloop van de training actief is. De supportgroep heeft een WhatsApp groep waarin met elkaar foto's en activiteiten worden gedeeld bijvoorbeeld van momenten waarop een ouder aan zelfzorg doet.

> *"Nou, dan krijg je de mooiste foto's van iemand die staat te dansen, die zegt: "nou, muziek is voor mij belangrijk of een lekkere cappuccino, ik heb vandaag eens even echt genoten van een cappuccino in het zonnetje". Het zijn hele simpele dingen, maar dit is zoiets belangrijks want heel veel vrouwen staan daar echt niet bij stil."*
> ***(Assistent Trainer)***

Na afloop van de training kan de supportgroep fysiek bij elkaar komen om bij te praten en om gedachten, gevoelens en ervaringen te delen. Het contact helpt om elkaar te blijven ondersteunen na de training.

- De training wordt afgestemd op de specifieke behoeften van de groep deelnemers (iedere groep is anders), waarbij de trainers flexibel zijn en variëren in de oefeningen en het materiaal dat wordt aangeboden.

> *"Soms kies je ervoor om niet een opdracht uit het werkboek op te geven, maar dan zeg je eerder maak deze week een foto van een mooi moment. Wat je hebt beleefd? Of bedenk maar even iets, dan gaan we volgende keer praten over iets leuks wat je met je kind hebt gedaan of waar je trots op bent, of dat soort dingen. Dus je kijkt gewoon, ja en sommige ouders hebben wel behoefte die talig weer beter zijn, om een aantal schema's uit te werken uit het boek en die dan echt de volgende keer met elkaar te bespreken. Dus je maakt het op maat, iedere keer."*
> ***(Trainer)***

- De grondhouding van de training is dat deelnemers zelf hun eigen expert zijn en zelf bepalen wat voor hen werkt.
- De training is interactief en visueel. Het werkboek staat vol afbeeldingen en er worden veel filmpjes gebruikt tijdens de training. Daarnaast is de training interactief met vaste onderdelen: denken, schrijven, delen, doen.

> *"Dus eerst ga je zelf in jezelf opzoek naar antwoorden, je schrijft het een en ander op, je deelt het met de groep, maar je gaat het ook doen. De deelnemers wordt ook uitgedaagd om in het hier en nu, in hun echte leven, al dingen anders proberen te doen, te bespreken met hun partner of met hun kinderen, en daarmee komen ze een keer daarna weer terug. Ja, en dan ja, dan blijken eigenlijk kleine wondertjes te gebeuren. Dan motiveren en inspireren ze elkaar weer om toch de durf te hebben om dingen te doen."*
> ***(Trainer)***

- Het belang voor zelfzorg van de ouder wordt vaak over het hoofd gezien. Ouders vergeten soms voor zichzelf te zorgen. Ouders inspireren en moedigen elkaar in de zelfzorg, het kopen van iets leuks voor jezelf of een leuke activiteit voor jezelf te ondernemen.
- Ouders voelen zich gezien en gehoord zonder hiërarchische verhoudingen in de groep waar ze aan bepaalde verwachtingen moeten voldoen.
- Een basisprincipe van de training is de focus op positieve punten. Er wordt nadruk gelegd op wat er lukt en het versterken van zelfvertrouwen en het bekrachtigen van mensen.

- De deelnemers zijn voornamelijk moeders, het is wenselijk om andere opvoeders te betrekken bij de training.
- Actief houden van de support-groep is een uitdaging. Er zijn groepen die na de training zeer actief blijven en regelmatig contact hebben via de WhatsApp groep en leuke activiteiten ondernemen. Aan de andere kant zijn er ook groepen die inactief worden. Dat is jammer, omdat het juist belangrijk is om elkaar te blijven ondersteunen en samen te werken aan de toolkit. Een persoonlijke benadering van de trainer kan zeer waardevol zijn om de betrokkenheid van de deelnemers te vergroten.

"Dat is iets waar we meer aandacht voor moeten hebben, denk ik, want het is jammer als dat helemaal stilvalt en dan krijgt iedereen nog wel de toolkit, als ze zich daarvoor hebben opgegeven dus het proces blijft wel gaan. Maar het kan ja, het kan meer in samenhang met elkaar, je moet elkaar meer steunen."
(Trainer)

- Kinderoppas tijdens de training/ tijdstip van de training. De training wordt doorgaans overdag en doordeweeks gegeven, zodat ouders de ruimte hebben om hun emoties te uiten zonder dat dit de kinderen kan afschrikken. Op bepaalde locaties, zoals het buurthuis, is er kinderopvang beschikbaar. Sommige ouders hebben de wens dat de training ook in de avonduren wordt aangeboden, maar dit kan na een werkdag best intensief zijn.
- Af en toe vindt de training online plaats. De voorkeur gaat uit naar een fysieke training vanwege de emoties die de trainingen kunnen oproepen en omdat het een positief effect heeft op de groepsdynamiek.
- De mogelijkheid om de training toegankelijk te maken voor andere talen door het ontwikkelen van een werkboek met ondertiteling in verschillende talen, een praktisch werkboek (het werkboek is vrij talig) en het aanbieden van de training in verschillende talen. Dit kan ontzettend waardevol zijn voor deelnemers die zich minder goed kunnen uitdrukken in het Nederlands. Om de training in andere talen aan te kunnen bieden, moeten er wel trainers zijn die de betreffende talen spreken.

"We hebben dat nu voor Arabisch, niet helemaal vertaald maar Arabische ondertiteling want het is ook belangrijk dat zij het kunnen bespreken met hun kinderen en kinderen die zijn vaak beter in Nederlands dan in het Arabisch, dus dan hebben we twee talen in het werkboek."
(Adviseur & Projectleider)

Link
www.peer3.nl

Contact
Contact - Peer3

Humanitas Home-Start in een notendop

Home-Start is gebaseerd op de visie dat de opvoeding van kinderen een zelfregulerend proces is. Home-Start wil alle kinderen een goede start geven in het leven en ouders ondersteunen, het motto is: "Opvoeden? Je staat er niet alleen voor!". Doel is het vergroten van de (ervaren) opvoedcompetentie van ouders en het versterken van een steunend netwerk van gezinnen met opgroeiende kinderen van verschillende leeftijdsgroepen. Getrainde vrijwilligers met opvoedervaring – ondersteund door coördinatoren- ondersteunen ouders wekelijks thuis, passend bij de behoefte van het gezin. Het uitganspunt is dat preventie en vroegtijdige inzet van ondersteuning van groot belang is om kleine vragen klein te houden en niet te laten uitgroeien tot grote problemen. Home-Start wordt door 168 gemeenten ingezet als vorm van pedagogische ondersteuning binnen het lokale jeugdbeleid, In Den Haag en Delft – de locaties die hebben meegedaan aan dit onderzoek – wordt het door Stichting Humanitas uitgevoerd, een landelijke vrijwilligersorganisatie die mensen ondersteunt om op eigen kracht iets aan hun situatie te veranderen. Home-Start werkt met een bewezen effectief programma voor gezinnen met kinderen tot en met 6 jaar en wordt als positief en werkzaam ervaren door gezinnen met oudere kinderen. Het programma is opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies van het NJI.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Niet onnodig problematiseren en medicaliseren.

Wat werkt?

- Gelijkwaardigheid tussen gezin en vrijwilliger als de basis.
- Gemotiveerde vrijwilligers en gezinnen.
- Gemoedelijkheid van het proces, de tijd nemen die nodig is voor subtiele veranderingen.
- Aanwezigheid in thuissituatie: presentie, aandacht, oordeelloos luisteren, geheimhouding.
- Vertrouwen opbouwen door betrouwbaarheid: doen wat je zegt en zeggen wat je doet.
- Vraaggericht: meedenken zonder voorschrijven, interveniëren of oplossingen aandragen.
- Empowerment: zelfvertrouwen van ouders versterken in het omgaan met de vragen die zij hebben en hen laten ervaren dat zij regie over hun eigen leven hebben.
- Preventie: ouders ervaren dat het o.k. is om hulp te vragen en te zoeken.
- Cultuursensitief: ouders die nieuwkomer zijn voelen zich welkom door het contact met de (Nederlandse) vrijwilliger en worden wegwijs gemaakt in het Nederlandse systeem.

Wat kan er nog beter?

- Vaders actief betrekken in het Home-Start traject.
- Voldoende vrijwilligers beschikbaar om de gezinnen te ondersteunen.
- Social media meer benutten voor publiciteit.

terug naar inhoud

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

Home-Start heeft de visie dat de opvoeding van kinderen een zelfregulerend proces is, waarbij preventie en vroegtijdige inzet van ondersteuning van groot belang is. Het doel is om opgroeiende kinderen een goede start te geven in het leven, kleine vragen klein te houden en niet te laten uitgroeien tot grote problemen.

Home-Start is gericht op verschillende leeftijdsgroepen, het standaard kernprogramma is voor de leeftijd van 0 t/m 6 jaar, vanaf het begin van de zwangerschap. Optioneel programma is 7 t/m 17 jaar. Ouders vinden informatie via de websites van Jeugd Gezondheidszorg, Humanitas, Home-Start Nederland en Facebook. Ouders worden vaak aangemeld door: verpleegkundigen Jeugdgezondheidszorg/Stevig Ouderschap, jeugdteam Centrum Jeugd en Gezin. Incidenteel door peuterspeelzalen, huisarts, interne begeleider op school of ouders melden zichzelf aan

De vrijwilliger komt zo'n 2 ½ uur per week bij ouders thuis gedurende enkele maanden tot maximaal een jaar, waardoor een vertrouwensrelatie kan ontstaan. Na afronding, maar ook tussentijds wordt de aanmeldvraag geëvalueerd en kunnen gezinnen veelal zelfstandig verder, een enkele keer wordt tijdens of na een traject doorverwezen naar vervolghulp. Home-Start en Jeugdhulp kunnen naast elkaar bestaan en beide helpend zijn. Dit vereist oplettendheid van de Home-Start coördinator, een duidelijke ondersteuningsvraag en afbakening en afstemming van taken door alle betrokkenen.

Voor wie?

Voor ouders die behoefte hebben aan een steuntje in de rug en de ondersteuning van een vrijwilliger als positief zien. Vragen die ouders kunnen hebben:

- Praktische steun en aanmoediging om als ouder meer zelfvertrouwen te krijgen.
- Doorbreken van sociaal isolement van bijvoorbeeld nieuwkomers die de taal en Nederlandse maatschappij nog niet goed genoeg begrijpen om hun weg te kunnen vinden.
- Zorgen en vragen over het gedrag en/of (taal)ontwikkeling van het kind.
- Omgaan met de uitdagingen van het leven zoals miscommunicatie in de ouderrelatie, laag opleidingsniveau, psychische kwetsbaarheid en omgaan met formele hulporganisaties.

Home-Start heeft als doel kinderen een goede start te bieden door te voorkomen dat alledaagse problemen van ouders met (jonge) kinderen uitgroeien tot langdurige problemen of complexere problematiek waarvoor inzet van formele hulp nodig is. Daartoe heeft Home Start drie subdoelen:

1. Ouders hebben hun opvoedcompetenties vergroot en hebben minder opvoedstress.
2. Ouders maken gebruik van praktische en emotionele steun van mensen uit hun sociale netwerk.
3. Gedrag van kinderen is verbeterd evenals de relatie tussen ouders en kinderen.

Het resultaat van het traject is dat ouders meer positieve aandacht kunnen geven aan hun kinderen en meer ondernemen met en zonder hun kinderen, thuis en daarbuiten.

Door wie?

- De vrijwilligers hebben zelf opvoedervaring waarmee zij gezinnen met opgroeiende kinderen ondersteunen en helpen bij het opvoeden. De vrijwilligers hebben een training gevolgd en zijn in het bezit van een Verklaring Omtrent Gedrag. Home-Start investeert in het werven, trainen, bieden van intervisie en coaching aan vrijwilligers door o.a. de coördinator.
- De vrijwilliger is als ondersteuner aanwezig bij ouders thuis en biedt ouders een vriendschappelijk luisterend oor, zonder aannames of oordelen waardoor een vertrouwensrelatie ontstaat. De vrijwilliger denkt in de thuisomgeving van het gezin praktisch mee over lichte opvoedingsvraagstukken, biedt lichte opvoedondersteuning vanuit de eigen ervaring (als rolmodel) of met input vanuit de intervisie en/of coördinator over opvoeden. De vrijwilliger biedt steun door het samen (met ouder(s) en kind(eren)) ondernemen van activiteiten binnens- en buitenshuis (bijvoorbeeld spelletjes doen, naar een speeltuin/kinderboerderij).
- De Home-Start coördinator, een betaalde hbo/wo-professional, is de spil van de lokale organisatie. De coördinator heeft diverse taken:
  - PR activiteiten, zoals presentaties, om Home-Start bekendheid te geven.
  - Werven, trainen, van nieuwe vrijwilligers en kennismakingsgesprekken/intake bij gezinnen thuis voeren (de koppeling maken tussen vrijwilligers en gezinnen).
  - De vrijwilligers ondersteunen door individuele gesprekken, begeleide intervisie en relevante themabijeenkomsten organiseren.
  - Deelnemen aan bijeenkomsten en overleggen binnen het jeugdnetwerk.
- Na aanmelding voert de coördinator een kennismakingsgesprek met het gezin om in te schatten of Home-Start passend is voor hun vraag. Als dit zo is, gaat de coördinator kijken welke vrijwilliger geschikt is voor het betreffende gezin en

gaat in gesprek met de beoogde vrijwilliger. Vervolgens maken de vrijwilliger en het gezin kennis met elkaar bij het gezin thuis. De coördinator begeleidt de kennismaking (koppeling), het ondersteuningstraject en voert evaluatiegesprekken (tussen- en eindevaluatie).

Wat is er nodig?

- De gemeente geeft opdracht aan een uitvoerende organisatie en stelt jaarlijks het aantal gezinnen vast dat geholpen wordt. Voor de gemeente Delft zijn dit in 2023 30 gezinnen, in de gemeente Den Haag zijn dit in 2023 40-50 gezinnen. Dit betekent dat een evenredig aantal vrijwilligers nodig is.
- In het Home-Start handboek staat de methode beschreven, evenals een training voor coördinatoren en vrijwilligers. Intranet bevat een kennisbank met relevante informatie en een forum voor uitwisseling van kennis en ervaringen. Er zijn intake- en evaluatieformulieren beschikbaar voor de coördinator, ouders en vrijwilligers. Er is voorlichtingsmateriaal voor ouders en vrijwilligers: een website, posters, folders (in o.a. Engels, Turks, Tigrinja en Arabisch) en films.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
Opvoeden gaat gepaard met onzekerheid, vragen, twijfels en zorgen en soms met problemen. Die onzekerheden horen bij het 'gewone, dagelijkse opvoeden'. Bij Home-Start worden alledaagse problemen van ouders met jonge kinderen geadresseerd en ondersteuningsvragen genormaliseerd. Complexe uitdagingen in de opvoeding en het (gezins)leven worden 'opgebroken' in kleine stappen.

Steun is waar mogelijk informeel
De Home-Start vrijwilliger is een tijdelijke uitbreiding van het sociale netwerk en biedt steun, vriendschap en lichte opvoedondersteuning bij het gezin thuis. Dit doet hij/zij vanuit de eigen opvoedervaring. De vrijwilliger stimuleert het leggen en/of versterken van contacten met anderen en ondersteunt ouders bij het gebruik maken van voorzieningen in de wijk.

Toegang tot steun is laagdrempelig
Home-Start is voor ouders vindbaar in hun woonplaats en online via verschillende websites. Ouders kunnen zichzelf aanmelden, zij zijn hiervoor niet afhankelijk van een verwijzer. Het traject is verder ook laagdrempelig omdat de vrijwilliger bij de gezinnen thuis langskomt.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
De vrijwilliger heeft als uitgangspunten voor de ondersteuning van ouders: vraaggericht, empowerment, tijd en aandacht, gelijkwaardigheid en vertrouwen. De vrijwilliger is aanwezig in de thuissituatie van het gezin, biedt ouders een luisterend oor en denkt desgevraagd vanuit de eigen ervaring mee over opvoedingsvraagstukken.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
Home-Start is gebaseerd op de visie dat de opvoeding van kinderen een zelfregulerend proces is. De vrijwilliger laat de regie bij ouders, 'zit op zijn/haar handen' en gaat mee met het ritme van het gezin en stimuleert ouders om zelf met oplossingen en initiatief te komen.

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede context- en opvoedcontext
De vrijwilliger heeft aandacht voor en is steunend bij bijvoorbeeld: empowerment van ouders, de relatie tussen ouders, versterking van sociale contacten, contact met andere ouders en gebruik van voorzieningen in de wijk. Een gesprek met andere ouders, vrienden of familie biedt vaak voldoende uitkomst en steun voor ouders als Home-Start stopt.

Aandacht voor positieve zaken
De vrijwilligers empoweren gezinsleden om meer vertrouwen in zichzelf en in hun eigen kunnen te krijgen. Vrijwilligers complimenteren ouders, benoemen wat zij goed doen.

Niet onnodig problematiseren en medicaliseren
Het doel van Home Start is om de (ervaren) opvoedcompetentie van ouders te vergroten zodat zij zich beter toegerust voelen om met alledaagse opvoedvragen om te gaan en zo kleine vragen klein te houden en niet te laten uitgroeien tot langdurige problemen of complexere problematiek waarvoor inzet van formele hulp nodig is. Home-Start kan -met afstemming- bestaan naast formele hulp.

- Het contact tussen de vrijwilligers en de gezinnen en tussen de vrijwilligers en de coördinator is op basis van gelijkwaardigheid. Vrijwilligers zullen veel problemen en vragen van ouders herkennen en kunnen dit 'normaliseren'. Omdat de vrijwilliger niet komt 'vertellen hoe het moet' maar juist ervaringen komt delen, is het eenvoudiger om een vertrouwensband op te bouwen. De vrijwilliger deelt alleen informatie over het gezin met de coördinator. Voor zowel de vrijwilliger als de coördinator geldt dat zij nooit over het gezin praten met derden, maar altijd met het gezin.
- Gemotiveerde vrijwilligers en gezinnen. Vrijwilligerswerk is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Voor het opbouwen van een positieve relatie is het van belang dat de vrijwilliger voor een aantal maanden wekelijks langsgaat bij het gezin.
- Gemoedelijkheid van het proces, de tijd nemen die nodig is voor subtiele veranderingen. De aanmelding vindt plaats wanneer ouders vastlopen, dan komen ouders met een vraag. De hulpvraag is de kern, maar de rest is ook belangrijk voor de vrijwilliger. Het is een totaalpakket, je begint met de vraag van ouders want daar hoopt de stress zich op en daar zit de motivatie voor verandering. Het blijft altijd aan het gezin waar zij wel of niet mee komen, hoe open zij zijn naar de vrijwilliger: "alle gezinnen zijn weer anders".
- ***Aanwezigheid in de thuissituatie:*** presentie, aandacht, oordeelloos luisteren, geheimhouding. Vrijwilliger zijn bij Home-Start vraagt dat je goed kunt invoegen in de leefwereld van de ouder, je je openstelt voor de ander, je de manier van het gezin en de situatie accepteert zoals deze is zonder het te willen veranderen. Luisteren, niet oordelen en aanvoelen wat nodig is, zijn belangrijke kwaliteiten.
- ***Vertrouwen opbouwen door betrouwbaarheid:*** doen wat je zegt. Om een vertrouwensband op te bouwen is het belangrijk dat de vrijwilliger afspraken nakomt.
- ***Vraaggerichtheid:*** meedenken zonder voorschrijven, interveniëren of oplossingen aandragen. De vrijwilliger (h)erkent problemen waar ouders in de opvoeding tegenaan lopen, maar geeft niet 'de oplossing' voor dergelijke problemen. De vrijwilliger stimuleert ouders om zelf oplossingen te bedenken en benoemt wat goed gaat binnen een gezin.
- Zelfvertrouwen van ouders versterken in het omgaan met de vragen die zij hebben en hen laten ervaren dat zij regie over hun eigen leven hebben. Om de eigen kracht van ouders te versterken, neemt de vrijwilliger een bevestigende en ondersteunende houding aan. Met de focus op wat goed gaat, draagt de vrijwilliger bij aan het versterken van de ouders.
- ***Preventie:*** ouders ervaren dat het okay is om hulp te vragen en te zoeken en dat onzekerheden horen bij het 'gewone, dagelijkse opvoeden'. Hierdoor wordt het makkelijker om steun en advies te vragen en hun sociale omgeving te raadplegen.
- ***Cultuursensitief:*** ouders die nieuwkomer zijn voelen zich welkom door het contact met de (Nederlandse) vrijwilliger en worden wegwijs gemaakt in het Nederlandse systeem.

"Ga als mens naar een gezin en zie de mens in de ander. Ga op je gevoel af om de ander te helpen in plaats van 'het is zus of het is zo'."
(Vrijwilliger Humanitas Home-Start)

"Neem de tijd en aandacht om te luisteren naar de vraag van ouders en oordeel niet. Laat ouders ervaren dat het o.k. is om hulp te vragen zonder dat zij dit als 'falen' ervaren. Laat ze zien dat het juist sterk is om hulp te vragen!"
(Vrijwilliger Humanitas Home-Start)

"Soms zit het tegen, wees niet bang dat je het zelf op moet lossen, schaam je niet om hulp te vragen."
(Vrijwilliger Humanitas Home-Start)

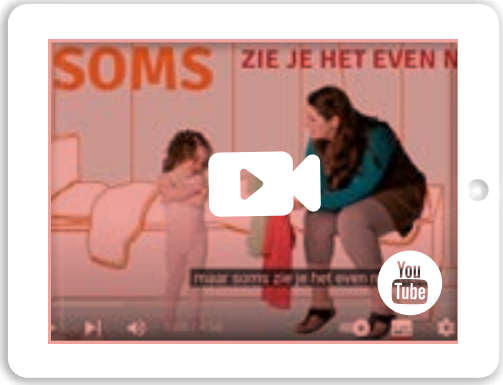
'Ouders empoweren op basis van wat ze nodig hebben, zodat ze erachter komen welke (ondersteuning) ze nodig hebben om andere uitdagingen in de toekomst het hoofd te bieden.'
(Vrijwilliger Humanitas Home-Start)

- Meer vaders actief betrekken in het Home-Start traject, nu is 'de ouder' vooral moeder.
- Voldoende vrijwilligers om de gezinnen te ondersteunen. Elke vrijwilliger begeleidt een gezin, dit betekent dat er net zoveel vrijwilligers als aangemelde gezinnen in de gemeente moeten zijn.
- Social media beter benutten voor meer publiciteit.
- Extra subsidie aanvragen indien er in de buurt of gemeente geen voorliggende voorzieningen zijn om ouders, met kinderen van dezelfde leeftijd, met elkaar in contact komen ter versterking en/of uitbreiding van hun sociaal netwerk.

"Faciliteer dat ouders, met kinderen van dezelfde leeftijd, met elkaar in contact komen zodat zij gedachten, gevoelens, verantwoordelijkheden, uitdagingen met elkaar kunnen delen en bespreken. Dit draagt bij aan versterking en/of uitbreiding van hun sociaal netwerk en helpt hen om woorden te geven aan hun (hulp) vragen."
(Coördinator Home-Start)

Links
www.home-start.nl
www.stichtinghumanitas.nl

Contact
info@home-start.nl

Jong Perspectief - Maatjesproject in een notendop

Het Maatjesproject van Jong Perspectief bestaat in Zoetermeer, Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland. Onder het motto "er is altijd een maatje dat wacht op jou" worden de volwassen vrijwilligers één op één aan kinderen en jongeren gekoppeld die een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Het doel is om kinderen en jongeren een toekomst met perspectief te bieden door het:

- bieden van ondersteuning
- bijdragen aan beter functioneren in het dagelijks bestaan
- vergroten van zelfredzaamheid

Hiernaast is het de intentie om -op beperkte schaal- de maatschappij te beïnvloeden: "Immers, wanneer jongeren beter in hun vel zitten, dan functioneren ze beter. Het tijdig stimuleren van sociale en praktische vaardigheden vormt de basis voor kansen en stabiliteit".

Voor kinderen in groep 8 is er -naast het Maatjesproject- het Mentorproject ter ondersteuning bij de overgang naar het voortgezet onderwijs, deze aanmelding verloopt via school.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.

Wat werkt?

- Het maatjestraject is vrijblijvend, iets wat mag.
- Het maatjestraject gaat van start bij een match tussen de vrijwilliger en het kind/de jongere.
- Het maatjestraject is er van en voor het kind/de jongere waardoor hij/zij iemand voor zichzelf heeft.
- Het maatje is een neutraal persoon met oprechte interesse in het kind/de jongere.
- Het maatje is een steunfiguur die aansluit bij wat het kind/de jongere wil.

Wat kan er nog beter?

- Werving van (nog) meer vrijwilligers zodat er sneller kans op een match is en de wachtlijst ingekort wordt.
- Aandacht voor anderstalige matches, anders dan het Nederlands.

terug naar inhoud

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

Het Maatjesproject van Jong Perspectief is er in Zoetermeer, Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland. De volwassen vrijwilligers worden één op één aan kinderen en jongeren (van 6-24 jaar) gekoppeld. In Zoetermeer is subsidie voor 2023 gebaseerd op 28 nieuwe matches per jaar. Een kind of jongere kan om verschillende redenen in aanmerking komen voor een maatje. Bijvoorbeeld kunnen zij een steuntje in de rug gebruiken vanwege een zieke of overbelaste ouder, een beperking bij een broertje of zusje waardoor het kind veel aandacht misloopt. Ook kan de jongere zelf een vrijwilliger zoeken om sociaal sterker of zelfredzamer te worden. Of om meer sociale contacten en ondersteuning te krijgen.

Jong Perspectief Maatjesproject bestaat al 17-18 jaar. Het komt voort vanuit het feit dat er veel hulp is voor jeugd, maar vaak in het formele. De start van het Maatjesproject was bedoeld als aanvulling op de professionele hulp en in eerste instantie bedoeld om preventief te gaan werken en om jongeren op voorhand bij de formele hulp vandaan te houden. et doel van het Maatjesproject is om -op beperkte schaal- de maatschappij beïnvloeden door samen met kinderen en jongeren te bouwen aan een toekomst met perspectief middels:

- Ondersteuning.
- Beter functioneren in het dagelijks bestaan (jongeren zitten beter in hun vel).
- Zelfredzaamheid vergroten (het tijdig stimuleren van sociale en praktische vaardigheden vormt de basis voor kansen en stabiliteit).

Voor kinderen in groep 8 is er –naast het Maatjesproject- het Mentorproject ter ondersteuning bij de overgang naar het voortgezet onderwijs, deze aanmelding verloopt via school.

Voor wie?

De kinderen en jongeren die een maatje hebben zijn:

- Tussen de 6 en 24 jaar.
- Woonachtig in Zoetermeer, Lansingerland of Pijnacker-Nootdorp.
- Gemotiveerd om aan de toekomst te werken.

De grootste groep kinderen is in de leeftijd van eind bassischool en start middelbare school, de vraag gaat veelal over activiteiten en wat sportiefs doen. De aanmeldingen van wat jongere kinderen in de leeftijdsgroep 6-8 jaar gaan vaak om ontlasting van ouders door kinderen op te halen en mee te nemen voor afleiding en ontspanning. Specifieke vragen kunnen zijn: het oefenen van taal in gezinnen waar ouders de Nederlandse taal niet beheersen of ondersteunen van kinderen met een kwetsbaarheid. Hierbij is Jong Perspectief voorzichtig omdat de vrijwilligers wel de tools moeten hebben om kinderen te kunnen begeleiden en samen iets te bereiken.

De aanmeldingen in de 18-24 leeftijdsgroep gaan om een enkeling en betreft vaak een gerichte vraag: iemand zoekt naar tijdsinvulling, opleiding, dagbesteding.

Door wie?

Bij het Maatjesproject zijn de projectmedewerker en het maatje betrokken. Zij hebben verschillende taken en rollen, te weten:

- ***Projectmedewerker Jong Perspectief:*** heeft contact met het gezin om de aanmelding (gedaan door ouder, jongere, verwijzer via (online) aanmeldformulier) door te nemen, stelt een profiel op voor de match met een maatje, voert een kennismakingsgesprek om in te schatten of de vrijwilliger zal passen, voert een vervolggesprek met jongere en vrijwilliger en besluit samen met de betrokkenen of de koppeling doorgezet wordt.
- ***Maatje (Volwassen):*** vrijwilliger die de jongere coacht op basis van eigen levenservaring en helpt bij zelfstandigheid en het vergroten van zelfvertrouwen. Samen trekken ze, gemiddeld 1x per twee weken, als maatjes met elkaar op en dit geeft het leven van de jongere of het kind een positieve stimulans. De vrijwilligers bij het maatjesproject zijn 18+. Vrijwilligers krijgen voordat zij starten twee avonden training en een huisbezoek. Hierna zijn er intervisiebijeenkomsten en themabijeenkomsten die contact met andere vrijwilligers bieden, deze zijn niet verplicht.

Wat is er nodig?

- Netwerken door de projectmedewerker is belangrijk: jongeren komen op veel verschillende manieren binnen. Het merendeel van de aanmeldingen wordt gedaan door een (professionele) verwijzende organisatie zoals: Jeugdzorg, schoolmaatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg.
- Afstemming door de projectmedewerker met (formele) hulpverlener als deze betrokken is: “dit proberen wij zoveel mogelijk uit elkaar te houden zodat de jongere ook echt dat maatje heeft als een persoonlijke coach en niet als onderdeel van het traject wat dan loopt. Je probeert de vrijwilliger echt als apart pionnetje te bewaken, daar letten wij altijd wel op”. De vrijwilliger deelt vragen vanuit hulpverleners met de projectmedewerker, deze gaat dan in eerste instantie met de formele hulporganisatie in contact. Bij hoge uitzondering, met heel goede reden, is er wel contact.
- Werving van vrijwilligers door de projectmedewerker. Er wordt geprobeerd het bedrijfsleven te prikkelen in het kader van maatschappelijk ondernemen zodat medewerkers een aantal uren als vrijwilliger kunnen werken. Ook is er wel eens een samenwerking “maatje voor een dag” geweest met een verzekeringsmaatschappij en wordt er in de regio gekeken naar samenwerking met bedrijven.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
Kinderen en jongeren van verschillende leeftijden hebben verschillende – sociale en praktische- vragen voor het maatje, een gemeenschappelijke behoefte aan afleiding en ontspanning "wanneer jongeren beter in hun vel zitten, dan functioneren ze beter. Het tijdig stimuleren van sociale en praktische vaardigheden vormt de basis voor kansen en stabiliteit."

Steun is waar mogelijk informeel
In het Maatjesproject wordt een vrijwilliger aan een jongere gekoppeld voor de duur van een jaar, op persoonlijke titel kunnen vrijwilligers hierna het contact voortzetten. Voorbeeld: contact tussen vrijwilliger-jongere dat al 15 jaar bestaat waarin de vrijwilliger voor 'de jongere' een stabiele basis was in alles wat thuis in beweging was (het lastige en ingewikkelde). Voor deze persoon was de vrijwilliger iemand waarmee je ook wel eens over koetjes en kalfjes kan praten of mee kan koken en iemand die los stond van het gezin.

Toegang tot steun is laagdrempelig
In het Maatjesproject wordt er gemiddeld 1x per twee weken een activiteit ondernomen met het maatje, dit gebeurt thuis bij het kind/de jongere of op een afgesproken plek. Ze kunnen samen van alles doen zoals een potje voetballen, koken of bakken, knutselen of een bezoekje brengen aan de kinderboerderij.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
De vrijwilliger coacht de jongere op basis van eigen levenservaring. Daarbij biedt de vrijwilliger een luisterend oor, bevestigt de jongere in zijn eigenwaarde en reikt nieuwe perspectieven aan. Samen trekken ze als maatjes met elkaar op." Jongeren weten heel snel: "is dit wel of niet iemand die echt in mij geïnteresseerd is & het niet doet vanwege een uurtje factuurtje." Na een jaar wordt het traject afgerond, er zijn vrijwilligers die op persoonlijke titel het kind blijven volgen.

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
Het gezin vult een profiel in om te weten welke vrijwilliger bij de jongere kan passen. Er komt ter kennismaking een huisbezoek op het moment dat de match voor zowel de vrijwilliger en voor het gezin positief is, dit is maatwerk. De kennismaking is vrijblijvend. De vrijwilliger heeft vervolgens als startpunt "aansluiten bij wat een kind wil".

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Om aan te sluiten bij de beleving van het kind wordt het contact, evenals de activiteiten eenvoudig gehouden: "De kunst zit erin om het voor het kind zoveel mogelijk basic te houden." Dit is iets waar de maatjes bewust voor kiezen omdat zij doorgaans "in het verleden een bepaalde ervaring gehad hebben waardoor zij hebben ervaren en ingezien wat het belang van het krijgen van laagdrempelige hulp is."

Aandacht voor positieve zaken
Het Maatjestraject wordt met kinderen/jongeren gestart als zowel zij als het maatje er een goed gevoel bij hebben. In een proefperiode van een paar afspraken kunnen zij onderzoeken of het klikt. Het wordt gedeeld als "dit is iets wat je mag gaan doen, als je het leuk zou vinden. Voor de periode van een jaar, als het gedurende het jaar genoeg is geweest dan kan je stoppen". Het kind voelt: "dit is voor mij speciaal en ik moet het leuk vinden".

- Heb contact met elkaar: heb ogen en oren voor de jongere.
- Oprechte interesse.
- Kind heeft iemand voor zichzelf (ontspanning naast intensieve professionele hulp).
- Ontspanning.
- Vrijblijvend, het mag.
- Het maatjesproject kan preventief werken en inzet van professionele hulp voorkomen, maar de (neutrale) vrijwilliger is ook een mooie aanvulling op professionele hulp.

"De vrijwilligers (maatjes) vinden het prettig om vanuit de positie van "naast elkaar staan" iets te kunnen betekenen en tegelijkertijd als vrijwilliger te ervaren dat een jongere dat heel erg waardeert, juist ook als er professionele hulpverlening is."
(Projectmedewerker Jong Perspectief)

"De jongeren vinden het prettig omdat zij aanvoelen dat iemand het vanuit oprechte interesse doet, daar zijn vooral jongeren fijngevoelig in."
(Projectmedewerker Jong Perspectief)

"De maatjeskoppels hebben onderling een aantal keren per jaar contact, er worden sportieve of culturele groepsactiviteiten georganiseerd. Voor de vrijwilligers is dit een leuke manier om ervaringen uit te wisselen met andere vrijwilligers. Voor de jongeren is dit een leerzame ervaring om in een ontspannen sfeer contact te maken met anderen."
(Projectmedewerker Jong Perspectief)

- Er zijn wachtlijsten voor maatjes omdat de koppeling maatwerk is waardoor het na aanmelding even kan duren voordat er een geschikte match is. Het kan dus gebeuren dat een jongere die nog niet lang op de wachtlijst staat, sneller een maatje krijgt dan iemand die al langer wacht op een maatje. In afwachting van een geschikt maatje wordt ook gekeken naar andere steunmogelijkheden.
- Er is - mede door Covid en complexe situatie - sprake van een vrijwilligerstekort waardoor het sinds 2022 moeilijk is om het jaarlijks vastgestelde aantal matches van de gemeente te halen.
- De werving van vrijwilligers vindt voornamelijk plaats via sociale media, stichting UP, eigen initiatief, vrijwilligersvacatures op digitale platforms, vrijwilligers als ambassadeur in eigen netwerk, op symposia en markten.
- Aandacht voor anderstalige matches: de voornaamste voertaal is Nederlands, maar Jong Perspectief zou dit graag willen uitbreiden.
- Inzichtelijk kunnen maken, aan bijvoorbeeld gemeenten, wat het Maatjesproject bereikt.

"Er is winst te behalen als formele steun de informele steun (meer) weet te vinden. Verwijzers zijn hierin verschillend, maar de impact van informele steun en wat je met elkaar kan bereiken lijkt vaak nog te worden onderschat."
(Projectmedewerker Jong Perspectief)

"De gemeente vraagt steeds meer om in statistieken te laten zien wat het maatjesproject precies doet (Evidence-Based). Het is heel moeilijk om in beeld te brengen wat je precies bereikt."
(Projectmedewerker Jong Perspectief)

Links
www.jongperpectief.nl
maatjesproject (jongperpectief.nl)

Contact
maatjesproject (jongperpectief.nl)

Moeders informeren Moeders in een notendop

Moeders Informeren Moeders (MIM) is een laagdrempelig en preventief programma voor opvoedondersteuning in de thuissituatie: voor moeders door moeders. Het doel van MIM is om (aanstaande) moeders (met een kind tussen de 0-18 maanden) die weinig ondersteuning ervaren vanuit hun sociale netwerk te ondersteunen met alledaagse vragen over opvoeding en de verzorging van hun kind. Door middel van maandelijkse huisbezoeken door getrainde vrijwilligers die zelf ook moeder zijn en groepsbijeenkomsten met andere moeders, wordt het zelfvertrouwen en zelfredzaamheid van de moeders versterkt en het sociale netwerk vergroot.

De methodiek van MIM is opgenomen in de databank voor effectieve jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en heeft de classificatie goed onderbouwd. In 2022 is het programma door het NJI overgedragen aan stichting Families Foundation. Momenteel wordt MIM uitgevoerd door 10 organisaties en aangeboden in 15 gemeenten. De informatie in dit voorbeeld is gebaseerd op beschikbare documenten van het landelijke programma en verkregen informatie van de MIM locatie Vlaardingen/Schiedam. In 2022 werden 104 moeders in Schiedam en 119 moeders in Vlaardingen ondersteund.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Niet onnodig problematiseren en medicaliseren.

Wat werkt?

- De huisbezoeken verlagen voor moeders de drempel om deel te nemen aan het programma.
- De match tussen de vrijwilliger en moeder wordt (vaak) gemaakt op basis van vergelijkbare achtergrondkenmerken en overeenkomsten waardoor het eenvoudiger is om ervaringen uit te wisselen.
- Vragen, twijfels en onzekerheden over de opvoeding worden op een informele manier en in een vertrouwde setting (thuis bij de moeder) besproken.
- De vrijwilliger is een uitbreiding van het netwerk van moeder, er wordt geen advies gegeven (alleen wanneer hierom gevraagd wordt) maar geluisterd, begrip en erkenning getoond.
- Het sociale netwerk van moeder wordt uitgebreid doordat zij andere moeders leert kennen.

Wat kan er nog beter?

- Het laagdrempelige karakter van het programma zorgt ervoor dat het programma niet altijd serieus wordt genomen, terwijl juist in de laagdrempeligheid de meerwaarde ligt.
- Voorkeur om vrijwilligers in groepsverband te trainen om elkaar te kunnen versterken, dit lukt nu nog niet (voldoende).
- In steeds meer gemeenten worden er ook vadergroepen opgezet. In Vlaardingen / Schiedam wordt MIM momenteel alleen aangeboden voor moeders, het zou waardevol zijn als er ook een programma zou komen dat zich richt op vaders.

terug naar inhoud

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

MIM is een laagdrempelig, preventief programma voor moeders (met een eerste kind tussen 0 en 18 maanden) met alledaagse vragen over opvoeding en verzorging van hun kind en die weinig ondersteuning ervaren vanuit hun sociale netwerk. Het doel van MIM is het versterken van het zelfvertrouwen, de zelfredzaamheid en het sociale netwerk van moeders, zodat zij zich beter toegerust en gesteund voelen om voor hun kind te zorgen. Om dit doel te bereiken wordt er ondersteuning gegeven door getrainde vrijwilligers die zelf ook moeder zijn en minstens een keer per maand een huisbezoek afleggen bij de deelnemende moeders.

Naast het individuele contact worden er ook groepsbijeenkomsten georganiseerd. De bijeenkomsten hebben verschillende thema's, zoals de sociale kaart, praktische informatie, ondersteuning en empowerment van zowel moeder als de vrijwilliger. Groepsbijeenkomsten bieden een informele setting waar moeders (met kinderen van 0 tot 4 jaar) elkaar kunnen ontmoeten en ervaringen uitwisselen en het sociale netwerk wordt uitgebreid.

Voor wie?

MIM richt zich in principe op moeders met een eerste kind tussen 0 en 18 maanden, maar met dit principe wordt flexibel omgegaan. Moeders kunnen zich tijdens de zwangerschap aanmelden, waardoor het programma soms al voor de geboorte begint. Het beëindigen van het programma wordt altijd in overleg tussen de vrijwilliger en de moeder besproken, waarbij er ruimte is voor maatwerk en eventuele verlenging van het programma.

Hoewel het programma zich richt op moeders met hun eerste kind, wordt er rekening gehouden met de individuele situatie van de moeder en haar behoeften. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor moeders met een eerste kind dat in Nederland wordt geboren, veranderingen in de leefomstandigheden van moeder waarbij bijvoorbeeld een tweede of derde kind in een andere situatie wordt geboren, of moeders die eerder een kind hebben verloren.

Door wie?

- Coördinator: legt het eerste contact na aanmelding, koppelt de vrijwilligers aan de moeders, organiseert bijeenkomsten om moeders met elkaar in contact te brengen en traint, begeleidt en ondersteunt de vrijwilligers.
- Vrijwilligers (zelf ook moeder): ondersteunen de moeders. Een aantal vrijwilligers begeleiden de ontmoetingsgroepen. Er wordt een algemene training gegeven aan vrijwilligers met informatie over het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), het consultatiebureau, de sociale kaart, de eigen ervaringen van de vrijwilliger als moeder, de rol van de vrijwilliger en enkele casussen om de vrijwilliger voor te bereiden op mogelijke situaties. Afhankelijk van de achtergrond van de vrijwilliger is er een training luister- en spreekvaardigheden beschikbaar. Daarnaast zijn er gedurende het programma individuele begeleiding en groepsbijeenkomsten.
- In Vlaardingen en Schiedam is MIM onderdeel van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), de bijeenkomsten vinden plaats in CJG locaties zoals in buurthuizen en scholen.
- MIM maakt deel uit van de landelijke stichting Family Foundation.

Wat is er nodig?

- Een match tussen de moeder en de vrijwilliger.
- De houding van de vrijwilliger speelt een belangrijke rol, waarbij actief luisteren, begrip tonen, bevestiging en erkenning geven voorop staan, meer dan het geven van advies.

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal

Onzekerheid en zorgen over de opvoeding van je kind zijn normaal. Het kan voor de moeder een opluchting zijn om deze gevoelens te uiten en erkenning te krijgen. Het uitwisselen van ervaringen kan twijfels en onzekerheden doen verminderen. Het is belangrijk om te erkennen dat moeder haar eigen unieke manier heeft om voor haar kind te zorgen en dat deze manier goed is.

> *"Ja, en je mag huilen en verdriet hebben omdat je zoekende bent. En je mag je soms niet fijn voelen, weet dat het allemaal hele normale gevoelens zijn en dat het ook benoemd wordt dat het oké is en dat deze onzekerheden ook oké zijn."*
> ***(Vrijwilliger)***

Steun is waar mogelijk informeel

De vrijwilliger en moeder ontwikkelen een vertrouwensrelatie waarbij de vrijwilliger een tijdelijke uitbreiding is van het netwerk van moeder. Om de informele steun uit het eigen netwerk te versterken, worden moeders geholpen om hun sociale netwerk uit te breiden door de moeders met elkaar in contact te brengen.

Toegang tot steun is laagdrempelig

De coördinator koppelt de vrijwilliger en moeder op basis van wensen, vergelijkbare achtergrondkenmerken en overeenkomsten, waardoor de drempel om deel te nemen wordt verlaagd.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners

Er is een gelijkwaardige relatie tussen de vrijwilliger en de moeder waarbij de vrijwilliger geen advies geeft maar vragen stelt, luistert, bevestiging en erkenning geeft. Door het delen van ervaringen en het bieden van herkenning en bevestiging, kunnen moeders hun eigen mening vormen en eigen keuzes maken over hoe ze met bepaalde situaties en hun kind omgaan.

> *"Om haar ook het gevoel te geven van nou, ik sta naast jou, in wat voor vorm dan ook in wat jij nodig hebt."*
> ***(Vrijwilliger)***

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend

Tijdens de huisbezoeken worden verschillende onderwerpen besproken die voor de moeder van belang zijn. MIM gaat ervan uit dat moeders zelf deskundig zijn: zij weten wat het beste past bij hun kind en bij zichzelf.

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext

Er wordt niet alleen gesproken over verzorging en opvoeding, er is ook aandacht voor de ontwikkeling van moeder als individu.

> *"En wat ik leuk vind is dat we het niet alleen over het kindje hebben maar ook over het leven."*
> ***(Moeder)***

Aandacht voor positieve zaken

De ondersteuning richt zich op het versterken van de eigen kracht van moeder waarbij de vrijwilliger moeder stimuleert om zelf oplossingen te vinden, mogelijk geïnspireerd door de ervaringen van de vrijwilliger.

Niet onnodig problematiseren en medicaliseren

De vrijwilliger erkent dat het moederschap een overweldigende ervaring is, zonder de bijkomstige twijfels en onzekerheden onnodig als een probleem te bestempelen. In plaats daarvan wordt er steun en begrip getoond voor de uitdagingen die moeder tegenkomt.

> *"Zeker de eerste periode en zeker als het je eerste is, is dat heel overweldigend. Er gebeurt heel veel, hormonaal. En als ik dan ook kijk toen ik zelf net moeder was, ja, dan ben je ook wel zoekende want er zit geen gebruiksaanwijzing bij en alles overkomt je en je denkt oh hoe ga ik dit doen'.*
> ***(Vrijwilliger)***

- De vrijwilliger bezoekt de moeders thuis, waardoor moeder niet met haar kind de deur uit hoeft te gaan. In de vertrouwde thuissituatie ontstaat een informele sfeer waarin het gemakkelijk is om een relatie op te bouwen en ervaringen uit te wisselen.
- De match tussen moeder en vrijwilliger wordt gemaakt op basis van vergelijkbare achtergrondkenmerken (taal, leeftijd, cultuur etc.) en overeenkomsten (hobby's, interesse etc.) waardoor contact maken gemakkelijker gaat en het eenvoudiger is om ervaringen uit te wisselen.
- De informele ondersteuning wordt geboden in een vertrouwde omgeving en door een gelijkgestemde. Dit verschilt van ondersteuning die door bijvoorbeeld een jeugdverpleegkundige wordt geboden, waarbij mogelijk de perceptie bestaat dat er aan bepaalde verwachting moet worden voldaan of een beoordeling plaatsvindt.
- De samenwerking tussen vrijwilliger en moeder is op basis van gelijkwaardigheid. De vrijwilliger vormt een tijdelijke uitbreiding van het netwerk van moeder. Door het delen van ervaringen en informatie vormt moeder haar eigen mening en maakt moeder eigen keuzes over hoe zij met bepaalde situaties en haar kind omgaat.
- De groepsbijeenkomsten zorgen ervoor dat moeders met vergelijkbare ervaringen met elkaar in contact komen. Het is voor moeders prettig om naar een plek te kunnen waar ze gezelligheid vinden en vertrouwde gezichten zien. De moeders die elkaar kennen van de bijeenkomsten hebben ook contact met elkaar via een Whatsapp-groep en een besloten facebookgroep die wordt beheerd door vrijwilligers. "Dat je de enige bent die dat voelt en dat andere mensen het beter oplossen en de gesprekken laten zien dat het niet waar is." (Moeder). Het delen van gevoelens en ervaringen met een vrijwilliger of andere moeders kan juist prettig zijn omdat zij zich niet in de directe kring van de moeder bevinden.

"Wat wij willen doen is eigenlijk de moeder zodanig empoweren zodat zij zelf het gevoel heeft dat zij zelf voor haar kindje kan zorgen, dat ze het vooral ook op haar eigen manier kan doen."
(Vrijwilliger)

"Ik voel me nu zoveel sterker doordat andere moeders hetzelfde ervaren, en dat het oké is om je soms minder goed te voelen.... Dat maakt je niet een slechte moeder, dat maakt je een mens op de planeet."
(Moeder)

"Moeders noemen het ook wel een warm bad, en dat creëren de moeders onderling."
(Coördinator)

- Het laagdrempelige karakter van het programma zorgt ervoor dat het programma niet altijd serieus wordt genomen, terwijl juist in de laagdrempeligheid de meerwaarde ligt. Om dit te versterken en het bereik te vergoten kan het waardevol zijn om onderzoek te doen naar de effectiviteit van MIM. Op dit moment is MIM geclassificeerd in de databank ***effectieve jeugdinterventies*** van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) als ***goed onderbouwd***.
- De mogelijkheid om vrijwilligers in groepsverband te trainen om elkaar zo te kunnen versterken, is afhankelijk van het aantal vrijwilligers dat zich aanmeldt. Het is wenselijk dat de instroom van vrijwilligers constant blijft.
- In steeds meer gemeenten worden er ook vadergroepen opgezet. In Vlaardingen / Schiedam wordt MIM momenteel alleen aangeboden voor moeders, het zou waardevol zijn als er ook een programma zou komen dat zich richt op vaders. Er ontbreekt een vaderfiguur met een voortrekkersrol om dit te bewerkstelligen.

"Ik zou niet willen zeggen dat vaders hier ook zouden moeten komen want het is ook een intieme plek voor moeders, en alle moeders moeten zich veilig voelen. Maar ik durf te zeggen dat als mijn vriend ook zo'n plek heeft met gezelligheid en ondersteuning, dat zou veel beter zijn. Want wij zijn de familie en de familie en opvoeden gaat samen en niet alleen de moeder."
(Moeder)

Links
CJG Rijnmond - Moeders Informeren Moeders (MIM)

Contact
CJG Rijnmond - Contact met CJG Rijnmond

Ouderkamer in een notendop

Een ouderkamer is een plek in de school waar ouders welkom zijn om elkaar te ontmoeten en waar ze bijvoorbeeld voorlichting over onderwijs of opvoeding krijgen. Scholen zetten ouderkamers doorgaans in om een band met ouders op te bouwen en de ouderbetrokkenheid te vergroten, zodat ouders meer op school komen en uit kunnen wisselen hoe zij hun kind thuis en in het onderwijs kunnen ondersteunen.

In Rotterdam verzorgen wijkcoaches van de Children's Zone (CZ), in samenwerking met medewerkers ouderbetrokkenheid/ouderconsulenten, samen met de scholen de ouderkamers op een groot deel van de dertig scholen in de wijken in Rotterdam-Zuid waar zij actief zijn, te weten: Feijenoord, Afrikaanderwijk, Hillesluis, Bloemhof, Tarwewijk, Vreewijk, Carnisse en Oud Charlois. De Children's Zone is erop gericht om de kansen van de kinderen (0-14 jaar) te vergroten door de school-, wijk- en thuissituatie te versterken.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal.
- Steun is waar mogelijk informeel.
- Toegang tot steun is laagdrempelig.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.
- Vermijden van problematiseren en medicaliseren.

Wat werkt?

- Ouders ontmoeten elkaar en wisselen ervaringen, vragen en zorgen uit.
- Ouders krijgen voorlichting over onderwijs, opvoeding, of thema's die spelen in de wijk.
- Ouders bouwen een band op met school (ouderbetrokkenheid).
- Ouders leren hoe ze hun kind thuis kunnen ondersteunen bij het onderwijs.
- Vaste gezichten: een moeder of oudercon-sulent en een wijkcoach.
- De ouderkamer is open op het moment dat ouders hun kind naar school brengen.

Wat kan er nog beter?

- De betrokkenheid van vaders kan versterkt worden.
- Vertrouwen van ouders in het wijkteam, vragen durven stellen en angst wegnemen.
- Bij de CZ (meer) ideeën uitwisselen hoe de wijkcoaches/studenten de ouderkamer vormgeven om van elkaar te leren en elkaar te inspireren.
- Bredere bekendheid van de ouderkamer: ouderkamer op elke school (menskracht en tijd om dit mogelijk te maken) en 1 of 2 keer per week ontmoeting tussen ouders mogelijk maken.

terug naar inhoud

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
DE HAAGSE HOGESCHOOL

Een ouderkamer is een plek in de school waar ouders welkom zijn om elkaar te ontmoeten en waar ze bijvoorbeeld voorlichting over onderwijs of opvoeding krijgen. Scholen zetten ouderkamers doorgaans in om een band met ouders op te bouwen en de ouderbetrokkenheid te vergroten, zodat ouders meer op school komen en uit kunnen wisselen hoe zij hun kind thuis en in het onderwijs kunnen ondersteunen.

In bijvoorbeeld Rotterdam Zuid wordt gesignaleerd dat de ouders vaak niet naar rapportgesprekken of ouderavonden komen of dat de ouderbetrokkenheid bij school laag is. Concreet is een ouderkamer een ruimte op school waar (meestal) een oudercon-sultent (ouder van de school of medewerker) aanwezig is en ouders (meestal moeder) na het brengen van de kinderen binnen druppelen. De invulling van de ouderkamers verschilt per school. Een gemeenschappelijk kenmerk is dat ouders vaak goed contact hebben met de ouderconsulent en met elkaar. De duur is gemiddeld zo'n uur tot anderhalf uur, daarna gaat iedereen weer zijn eigen weg.

Voor wie?

De (vaste) bezoekers van de ouderkamer zijn ouders (meestal moeders) van de kinderen die daar op school zitten, De moeders hebben vragen, zorgen of ervaren thuis problematiek, maar ze weten niet waar ze heen moeten. Ook kunnen moeders behoefte hebben aan contact met andere anders. Via de ouderkamer, de ouderconsulent, kunnen zij in contact komen met andere ouders, leerkrachten, intern begeleiders of de school-maatschappelijk werker. Vaste bezoekers van de ouderkamer nemen vaak in de loop van het schooljaar andere ouders mee.

Ouders komen naar de ouderkamer om elkaar 'gewoon' te ontmoeten, een leuke tijd te hebben met activiteiten zoals samen koken of positieve bekrachtiging met het complimentenspel. Hiernaast komen zij met vragen over thema's als:

- Sociale media of thema's op school (o.a. lentekriebels).
- Hoe ziet de overgang naar de middelbare school eruit?.
- Puberteit en hoe hier mee om te gaan?
- Groepsdruk tussen kinderen, beïnvloeding van kinderen onderling.
- Hoe om te gaan met verschillen in thuis, school en straatcultuur (mede vanuit ------migratieachtergrond ouders).

Door wie?

De ouderkamer wordt begeleid door een ouderconsulent (ouder van een kind op de school). De betrokkenheid van de oudercon-sulent verschilt per ouderkamer. Het kan iemand zijn die af en toe meedenkt met het gesprek, maar voornamelijk op de achter-grond is. Het kan iemand zijn die heel erg betrokken is en meedoet in de gesprekken en ouders motiveert om daar aanwezig te zijn en het daarmee leuk te maken om te blijven komen. De motivatie van de ouderconsulent draagt eraan bij dat ouders blijven komen: "de ouderconsultent is degene die ouders bij elkaar houdt." De ouderconsulent is hiermee een vertrouwenspersoon voor ouders. Door het vertrouwen van de ouders in de ouder-consulent durven zij problematiek die zij thuis ervaren met hen te bespreken.

In Rotterdam Zuid is de wijkcoach van de Children's Zone het vaste gezicht voor de ouderkamer, samen met 2 stagiairs (van bijvoorbeeld) Social Work. Voor stagiairs is de ouderkamer een leerervaring, voor zowel schoolopdrachten (en onderzoek) als in hun rol als aankomend professional. De ouderkamer bevordert de band met ouders. Zowel de wijkcoach van de Children's Zone als de studenten weten hoe met culturele diversiteit om te gaan en ouders met kleine dingen te helpen.

Wat is er nodig?

- De ouderkamer vraagt om betrokkenheid van: een ouderconsulent (bij voorkeur een ouder van de school) en nauwe samenwerking met de intern begeleider, schoolmaatschappelijk werker en andere professionals verbonden aan een school, om samen in kaart te brengen wat er bij ouders leeft en wat er nodig is.
- De wijkcoach van de Children's Zone wordt gefinancierd door de landelijke overheid en maakt met stagiairs en school een (jaar) plan met mogelijke thema's/ lezingen. De wijkcoach evalueert de ouderkamer en heeft in beeld welke thema's kunnen worden aangeboden.
- In aansluiting op wat ouders bezighoudt, worden themabijeenkomsten georga-niseerd. Dit doen CZ-medewerkers met andere professionals uit de wijk. Bijvoor-beeld bij de "week van het geld" is voor het thema armoede een professional van Stichting Meet uitgenodigd voor een lezing. Op die manier probeert CZ hen te verbinden met ouders, zodat ook formele instanties in de wijk contact hebben met de ouders (o.a. WMO, Radar, SOL).
- Naast de ouderkamer ontstaat er een structurele samenwerking School Zorg Teams waarin school, wijkteam en andere professionals samenwerken.

"De inventarisatie doe je bij de ouders, maar ook bij de school. Je gaat ook met de school zitten, in dit geval met alle consulenten. De schoolmaatschappelijk werkers en de interne begeleiders zijn soms ook aanwezig. Zij vangen vaak onderwerpen van ouders op en op die manier willen ze dat terugbrengen naar ouders."
(ijkcoach de Children's Zone)

Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal
Ouders bespreken onderling vragen/zorgen die zij hebben bij het opgroeien en opvoeden van hun kind of in het contact met school. De ouderkamer maakt deze twijfels en kwetsbaarheden bespreekbaar en verbindt ouders en onderwijs meer daar waar ouders meer afstand tot school ervaren.

Steun is waar mogelijk informeel
Ouders ontmoeten op school andere ouders, gaan onderling in gesprek in aanwezigheid van de ouderconsulent die eventueel ook ouder van een kind op school is:

> *"hele goede afstemming met de school is echt heel belangrijk want anders gaat die ouderkamer op zich staan, hè? Dan wordt het een soort clubje los van de school, terwijl het is wel in de school en die verbinding moet je ook blijven leggen."*
> ***(wijkcoach de Children's Zone)***

Toegang tot steun is laagdrempelig
De ouderkamers zijn op school waar kinderen gebracht en gehaald worden door hun ouders. Na afloop van een thema/lezing in de ouderkamer blijven de studenten/ wijkcoach nog (een half uur) hangen voor een gesprek of vraag vanuit ouders of overleg met de intern begeleider of schoolmaatschappelijk werker:

> *"Heel veel ouders durven niet in een groep iets te vragen of te zeggen, maar als de groep zo langzaam weg druppelt, dan blijven er altijd een paar die dan toch nog een vraagje hebben."*
> ***(Wijkcoach de Children's Zone)***

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ ouders en ondersteuners/ hulpverleners
Een ouder van de school is ouderconsulent, vertrouwenspersoon voor andere ouders. De ouderconsultent draagt eraan bij dat zoveel mogelijk de ouders aan het woord zijn en dat gestimuleerd wordt dat het onderlinge gesprek door ouders, tussen ouders gevoerd wordt.

Vraag/ behoefte van jeugdigen/ ouders is leidend
Het is heel belangrijk dat er in de ouderkamers gehoord wordt wat ouders bezighoudt zodat erbij kan worden aangesloten door de ouderconsulent en wijkcoach.
De onderwerpen die in de ouderkamer besproken komen voort uit de behoeften van de ouders.

Ondersteuners/ hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Ouders proberen vanuit huis heel veel mee te geven aan hun kinderen, maar zodra kinderen buiten op straat, in de wijk met vrienden of klasgenootjes zijn, dan hebben ouders het gevoel dat wat zij thuis meegeven eigenlijk allemaal wegvalt. En dan weten ze niet altijd zo goed hoe ze moeten handelen. De ouderkamer informeert ouders over onderwerpen die in school aan de kinderen worden aangeboden, zodat ze ook thuis verder kunnen gaan met dat onderwerp, en motiveert ouders om in de wijk actief te zijn en (naast school) activiteiten te organiseren.

Aandacht voor positieve zaken
Er is voor ouders ruimte om elkaar 'gewoon' te ontmoeten, een leuke tijd te hebben met activiteiten zoals samen koken of positieve bekrachtiging met het complimentenspel

Vermijden van problematiseren en medicaliseren
De ouderkamer verlaagt voor ouders de drempel om op school te komen en in gesprek te gaan met andere ouders of een leerkracht, intern begeleider schoolmaatschappelijk werker.

- De ouderkamer verbindt ouders van schoolgaande kinderen met elkaar.
- De ouderkamer sluit aan bij de vragen, wensen en behoeften van ouders met kinderen in de basisschoolleeftijd.
- Het gesprek tussen ouders onderling - en de aanwezigheid van de oudercon-sulent - draagt bij aan het opbouwen van vertrouwen om vragen te stelen en het wegnemen van angst en schaamte om twijfels/onzekerheden te delen.

"Door continu daar aanwezig te zijn laat je zien dat je interesse hebt in hen. Je werkt echt aan een band opbouwen met de ouders en je bent constant direct in contact met de doelgroep en daar leer je ook gewoon heel veel van, hoe je kan aansluiten bij hen. Hoe je in gesprek gaat met ouders die niet goed Nederlands kunnen praten. Dus dan moet je ook jezelf gaan aanpassen. Van oké, hoe ga ik dan mijn zinnen formu-leren zodat zij mij ook kunnen begrijpen en zodat iedereen betrokken is bij het gesprek?"
(stagiair Children's Zone)

- De ouderkamer is een vorm van outrea-chend werken voor medewerkers van het wijkteam die de ouders opzoeken op en zijn wekelijks aanwezig op de plek waar ouders zo en zo zijn om hun kind weg te brengen of op te halen.
- De medewerkers van het wijkteam zijn met hun aanwezigheid in de ouderkamer als 'vast gezicht' zichtbaar, vindbaar en makkelijk aanspreekbaar voor zowel ouders als school.

"Dus dat contact behouden, Dat is echt wat je eruit kan halen en ook gewoon heel veel persoonlijke doelen want je leert hoe je voor een groep moet staan, hoe je sterk in je schoenen staat, hoe het duidelijk overkomt. Ik heb er zoveel van geleerd. Ik heb het gevoel dat ik nu wel echt mezelf durf te laten zien en denk" hoe kan ik deze ouders helpen?"
(stagiair Children's Zone)

- De medewerkers van het wijkteam hebben inzicht in wat ouders in de wijk bezighoudt.
- De ouderkamer biedt een leerervaring voor studenten die stage lopen in het wijkteam.

"Ik heb wel eens meegemaakt dat ouders met elkaar in gesprek waren en dan was er dan een ouder die zelf eerder hulp had gekregen van CZ. Zij had toen een heel positief verhaal gedeeld met de andere ouders hoe fijn ze het vond. Er was een ouder die eigenlijk hetzelfde meemaakte op dat moment. Maar voor haar was hulp vragen een grote drempel. Zij vond dat heel eng en doordat ze dus in gesprek ging met die ouders en dat wij er zaten van ja, nou, dat is iets waar wij inderdaad bij zou kunnen helpen dat zij dan ook naar ons toe kwam om te vragen, van zouden jullie een keertje langs willen komen? Er is iets wat ik met jullie wil bespreken, dus dat is ook voor mij een teken van oké, het helpt wel echt dat we daar elke keer komen."
(wijkcoach Children's Zone)

- De ouderkamer wordt vooral bezocht door moeders. Het versterken van vaderbetrokkenheid bij de ouderkamer en op school is iets waar naar gestreefd wordt maar wat nog niet naar tevredenheid lukt.
- De ouderkamer is een plek waar ouders uitspreken dat zij angst en schaamte ervaren om vragen te stellen of twijfels en onzekerheden op school of in het wijkteam te bespreken. Hiermee blijft het versterken van vertrouwen en het wegnemen van angst en schaamte een belangrijk aandachtspunt in de ouderkamers en voor de wijkteams.
- De ouderkamers op scholen staan nu nog vrij op zichzelf, regionaal en landelijk. Het zou mooi zijn als succesverhalen, ideeën en uitdagingen uitgewisseld worden om van elkaar te leren en elkaar te inspireren.
- De ouderkamer bestaat nog niet op elke school, een bredere bekendheid van de ouderkamer zou het bereik van ouders vergroten.
- Om gesprekken en uitwisseling tussen ouders op school meer vanzelfsprekend te maken zou het helpend kunnen zijn om meer mogelijkheden voor (informele) ontmoeting te bieden, denk aan een of twee momenten per week.

"Dagbesteding voor de moeders die de ouderkamer bezoeken om maatschappelijk – bijvoorbeeld in de wijk -meer betrokken te zijn, mee te doen:" want dan ben je ook een beter voorbeeld voor je kinderen en weten je kinderen ook beter wat er wordt verwacht in de maatschappij, want daarin lopen de kinderen in Rotterdam Zuid gewoon op achter."
(wijkcoach Children's Zone)

'Medewerkers van het wijkteam direct benaderen is nu af en toe nog lastig omdat er sprake is van schaamte om vragen te stellen of angst dat het wijkteam komt om dingen te veranderen in het gezin of kinderen af te pakken."
(wijkcoach Children's Zone)

Links

www.nprz.nl
www.rotterdam.nl/childrens-zone

Contact

De contactpersonen van Children's Zone zijn op de website (Childrens Zone | Rotterdam.nl) per wijk in Rotterdam te vinden & bereikbaar via bellen, mailen of door een whatsapp bericht te sturen.

Gemeente Rotterdam

Pinkies in een notendop

Pinkies is een interventie in de thuissituatie waarbij ouders met een licht verstandelijke beperking (LVB) voor hun baby leren zorgen en het dagelijks leven in de nieuwe gezinssituatie vorm leren te geven. Deze ouders kunnen vaak hulp gebruiken bij het opbouwen/uitbreiden van hun sociale netwerk. Een gezinsbehandelaar maakt video-opnamen bij ouders thuis van hun verzorging van de baby, om ouders feedback te kunnen geven zodat zij positieve gedragingen verder uit kunnen bouwen. Er wordt gestreefd naar een zo zelfstandig mogelijk leven, samen met het kind, al dan niet ondersteund vanuit het sociale netwerk. Er wordt sterk ingezet op het benadrukken van wat al goed gaat. Juist als ouders succeservaringen opdoen ontstaat er een vertrouwensrelatie waarin er ruimte is om zich kwetsbaar op te stellen. Zo wordt ook mogelijke weerstand bij ouders doorbroken.

Pinkies is een programma van Ipse de Bruggen, een landelijke organisatie voor mensen met een verstandelijke beperking. Binnen ambulante teams van Ipse de Bruggen is er een sub-team samengesteld, die zich heeft gespecialiseerd in het uitvoeren van Pinkies. In de regio Haaglanden worden per jaar ongeveer 5 à 10 gezinnen begeleid.

Aanwezige elementen uit de visie normaliseren

- Steun is waar mogelijk informeel.
- Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners.
- Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend.
- Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext.
- Aandacht voor positieve zaken.

Wat werkt?

- Door intensieve en langdurige betrokkenheid bouwen de gezinsbehandelaar en ouder een vertrouwensrelatie op.
- De gezinsbehandelaar helpt bij het wegnemen van stressfactoren, zodat de begeleiding zich kan richten op de hechting tussen kind en ouder. Vanuit vertrouwen tussen ouder en gezinsbehandelaar voelen ouders zich ook veilig om video-opnamen van de verzorging van hun baby te laten maken.
- Door te werken met video-opnamen kunnen ouders reflecteren op hun eigen handelen en kleine signalen van hun baby op een rustig moment bekijken en beoordelen.

Wat kan er nog beter?

- Tijdens de begeleiding is er best intensief contact met ouders. Het kan dan een uitdaging zijn om goed af te bouwen.
- Pinkies wordt door externe partijen soms gezien en ingezet als zekerheid, een vangnet. Maar daar is Pinkies niet voor bedoeld, en zit juist de transparantie en vertrouwensband naar ouders in de weg.
- Vrouwen zouden nog eerder aangemeld mogen worden voor Pinkies, nu is de zwangerschap al vergevorderd en is de ruimte om voor de bevalling nog zaken in gang te zetten krap.

Voor ouders met een licht verstandelijke beperking (LVB) brengt het ouderschap veel uitdagingen met zich mee. Ouders vinden het lastig om invulling te geven aan de nieuwe ouderrol, vinden het onduidelijk wat de baby nodig heeft, waar verantwoordelijkheden liggen en hoe het dagelijks leven weer opgepakt kan worden. Deze uitdagingen trekken de draagkracht en draaglast van een ouder uit balans, met kans op een ontwikkelingsachterstand en hechtingsproblematiek bij het kind.

De aanmelding van gezinnen komt van verschillende professionals, zoals gezinscoaches, huisartsen en jeugdbeschermers. De begeleiders van Pinkies komen bij de ouders thuis. Zij brengen kansen en mogelijkheden in kaart om het sociale netwerk van ouders op te bouwen of uit te breiden. Ook maken ze video-opnamen van de verzorging van de baby door ouders, om feedback te kunnen geven en positieve gedragingen verder uit te bouwen.

De interventie vindt plaats bij ouders thuis, zodat routines afgestemd kunnen worden op de thuissituatie (en later gegeneraliseerd kunnen worden naar andere situaties). Er wordt gestreefd naar een zo zelfstandig mogelijk leven, samen met het kind, al dan niet ondersteund vanuit het sociale netwerk. Er wordt nadrukkelijk ingezet op het benadrukken van wat al goed gaat. Juist als ouders succeservaringen opdoen ontstaat er een vertrouwensrelatie waarin er ruimte is om zich kwetsbaar op te stellen. Zo wordt ook mogelijke weerstand voor ondersteuning bij ouders doorbroken.

Voor wie?

Pinkies is bedoeld voor ouders van een baby (op komst) met een LVB, waarbij ondersteuning bij de verzorging van, en hechting door het kind wenselijk is. Ook kunnen ouders vaak hulp gebruiken bij het opbouwen/uitbreiden van hun sociale netwerk. Zodra een kind gebruik gaat maken van taal, is een ander soort begeleiding nodig en wordt het programma afgebouwd.

Door wie?

Pinkies wordt uitgevoerd door een team van een orthopedagoog (behandelcoördinator), gezinsbehandelaren gespecialiseerd in LVB, ouderschap en Infant Mental Health, werkzaam bij Ipse de Bruggen. Daarnaast zijn er een aantal specialisten op consultbasis betrokken: GZ-psycholoog, cognitieve gedragstherapeut, psychomotore therapeut en AVG-arts. Vaak is in deze gezinnen een gezinsvoogd aangesteld voor het kind, om diens belangen te behartigen. Omdat de belangen niet altijd overeenkomen met die van de ouder(s) is er frequent overleg en afstemming met de gezinsvoogd.

Wat is er nodig?

- De basis en veiligheid bij ouders moet voldoende op orde zijn om te kunnen starten.
- Geprobeerd wordt om steeds de juiste hulp (van externen) in te zetten, zodat de gezinsbehandelaar van Pinkies zich kan richten op de hechting en ouder-kind behandeling.
- Duidelijkheid over het sociale netwerk van ouders. Soms is deze afwezig, of niet betrouwbaar. Inzicht in het sociale netwerk geeft vaak duidelijkheid en rust voor ouders.
- Door stress vanuit andere factoren weg te nemen ontstaat er rust om je goed te kunnen richten op de ouder-kind interactie.
- In het begin van de begeleiding wordt extra geïnvesteerd in rust voor ouders, door externe stressfactoren zo veel mogelijk weg te nemen. Om weerstand van ouders richting de camera weg te nemen is er soms een motiverend voortraject nodig, om duidelijk te maken dat videobeelden enkel worden gebruikt binnen de interventie, en niet gemaakt worden ter beoordeling of als risico-inschatting. Vaak wordt er dan gestart zonder camera, met de inzet dat die uiteindelijk wel gebruikt gaat worden. Er wordt uitgelegd dat de beelden vertrouwelijk zijn tussen gezin en gezinsbehandelaar en dat de beelden alleen voor de begeleiding gebruikt worden.

Steun is waar mogelijk informeel
Begeleiders van Pinkies brengen in kaart waar kansen en mogelijkheden liggen in het opbouwen en uitbreiden van het sociale netwerk van ouders om ondersteuning te bieden. Soms is er wel een sociaal netwerk, maar kan men daar niet op rekenen. Dan wordt er goed gekeken wie er is. Welk beroep kunnen we op deze mensen doen? En in hoeverre is die betrokkenheid betrouwbaar en duurzaam? Dat geeft vaak veel duidelijkheid en rust voor ouders.

Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/hulpverleners
Zaken worden altijd met ouders besproken, ook als er zorgen zijn. Vanuit die transparantie naar ouders ontstaat er vertrouwen en een gelijkwaardige relatie.

"Als jullie geen dingen voor mij achterhouden, en dingen met mij overleggen, dan sta ik altijd open voor hulp. Als het maar openlijk wordt gedaan."
(moeder)

Vraag/behoefte van jeugdigen/ouders is leidend
Er wordt gekeken naar wat er nodig is voor een ouder en kind, met oog voor de context, haalbaarheid en wenselijkheid. Wat gaat er al goed en war kunnen we nog ondersteunen?

"Ik weet nog dat ik moeder vroeg "wat is je doel met Pinkies?". En toen zei moeder "dat ik mijn kindje mag houden". Omdat zij zelf niet bij haar moeder is gebleven, zij wil de geschiedenis anders voor haar eigen kindje."
(gezinsbehandelaar)

Ondersteuners/hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext
Om ouders goed te helpen, wordt niet alleen gekeken naar de ouder-kind interactie, maar ook naar andere (stressvolle) zaken die spelen in een gezin. Zo nodig wordt hier aanvullende hulp voor ingeschakeld.

Aandacht voor positieve zaken
Video-opnamen worden samen met ouders teruggekeken. Op positieve momenten worden opnamen stopgezet, om ouders op die manier te laten groeien in hun ouderrol. Ook oudere filmpjes worden teruggekeken, om te laten zien wat voor stappen ouders al hebben gezet.

"We zoeken naar het uitvergroten van de dagelijkse dingen die eigenlijk heel goed gaan, omdat je daar meer van wil zien. Of kijken naar de opvallende dingen, zodat je met elkaar kan bespreken "wat betekent dit nu?" Dingen die niet goed gaan, vaak zien ouders dat zelf al. Daar ben je als ouder zelf al heel kritisch op."
(gezinsbehandelaar)

- In Pinkies gaat een gezinsbehandelaar bij een LVB ouder thuis langs. Door thuis bij ouders opnamen te maken, ontstaat er een goed beeld van de dagelijkse gezinspraktijk bij ouders. Door ook in die setting input en feedback te geven, ontwikkelen ouders vaardigheden die in hun dagelijkse leven toepasbaar zijn.
- Door intensieve en langdurige betrokkenheid bouwen de gezinsbehandelaar en ouder een vertrouwensrelatie op. Daarbij wordt de duur van de behandeling en het aantal bezoeken per week afgestemd op de vaardigheden, draagkracht en leerbaarheid van de ouder(s). De gezinsbehandelaar helpt in eerste instantie met het wegnemen van stressfactoren, zodat de begeleiding zich daarna kan richten op de hechting tussen kind en ouder.
- Vanuit vertrouwen tussen ouder en gezinsbehandelaar voelen ouders zich ook veilig om video-opnamen van de verzorging van hun baby te laten maken. Door te werken met video-opnamen kunnen ouders reflecteren op hun eigen handelen en kleine signalen van hun baby op een rustig moment bekijken en beoordelen.
- De video-observaties worden eerst door de gezinsbehandelaar teruggekeken en gescoord op momenten van sensitiviteit en coöperatie, en daarna samen bekeken met ouders. Op positieve momenten worden de opnames stopgezet, om ouders op die manier te laten groeien in hun ouderrol.
- Er worden ook oudere filmpjes teruggekeken, om te laten zien wat voor stappen ouders al hebben gezet. Op die manier worden ouders bevestigd in gedrag dat al goed gaat, om dat nog verder uit te bouwen.
- Opnames worden ook stopgezet bij de kleine of snelle signalen van de baby. Die zie je in de praktijk niet altijd, en met de video is het mogelijk om heel goed terug te kijken naar de signalen die de baby eigenlijk allemaal geeft, en wat die dan betekenen.

"Signalen van de baby beginnen uit toeval, maar worden een patroon. En door die signalen goed te zien, ga je de taal van de baby steeds beter lezen. En dat doet moeder echt al heel goed, ze kan haar dochter bijvoorbeeld heel goed kalmeren en troosten."
(gezinsbehandelaar)

"Dat is ook de kracht van Pinkies, we kijken heel erg naar hoe we deze moeder en dit kind kunnen helpen, met oog voor de context, en wat is daarin haalbaar en wenselijk? En dan merken we hoe fijn mensen het vinden als we toch dat ene telefoontje nog plegen, even afstemmen, helpen met de rust bewaren."
(behandelcoördinator)

- In het begin van de begeleiding wordt er extra geïnvesteerd in rust voor ouders, door externe stressfactoren zo veel mogelijk weg te nemen. Uiteindelijk moet er wel ruimte voor de Pinkies-begeleiding ontstaan. Als er veel problemen (blijven) spelen, moet daar extra ondersteuning op ingezet worden, zodat Pinkies zich kan richten op de interactie tussen ouder en kind.
- Tijdens de begeleiding is er best intensief contact met ouders. Het kan dan een uitdaging zijn om goed af te bouwen. Ouders raken heel erg gewend aan de betrokkenheid en vinden het jammer als dat stopt.
- Pinkies wordt door externe partijen soms gezien en ingezet als zekerheid, een vangnet. Zij vinden het fijn dat er extra ogen in het gezin zijn. Maar daar is Pinkies niet voor bedoeld, en zit juist de transparantie en vertrouwensband naar ouders in de weg. Dit wordt ook gecommuniceerd naar deze externe partijen.
- Vrouwen zouden nog eerder aangemeld mogen worden voor Pinkies, nu is de zwangerschap al vergevorderd en is de ruimte om voor de bevalling nog zaken in gang te zetten krap.

Link
Gezinsbehandeling – Ipse de Bruggen

Contact
Contactformulier – Ipse de Bruggen

Tot slot

In dit document hebben we een aantal voorbeelden gepresenteerd die aansluiten bij de belangrijkste elementen van de visie op normaliseren zoals die door het Leernetwerk Normaliseren is opgesteld. Van elk voorbeeld hebben we de werkwijze omschreven, met aandacht voor de context waarin het voorbeeld in de praktijk vorm krijgt, voor de wijze waarop het voorbeeld aansluit bij de belangrijkste elementen van de visie, voor de sterke- én verbeterpunten. De informatie over de voorbeelden hebben we op systematische, transparante wijze verzameld en beschreven. De beschrijving van de voorbeelden dient ter inspiratie voor praktijk en beleid. We pretenderen niet om uitspraken te doen over de werkzaamheid en de effectiviteit van de voorbeelden. Dat was niet onze ambitie. Niettemin bevatten de beschrijvingen wel indicaties over de mate waarin de voorbeelden ondersteunend werken voor jeugdigen en gezinnen, in het opgroeien en opvoeden.

De voorbeelden die we beschrijven, sluiten allemaal aan bij minimaal vijf van de acht elementen uit de visie op normaliseren (zie tabel).[1]

Alle voorbeelden hebben als uitgangspunt dat: steun waar mogelijk informeel is, er gelijkwaardigheid is tussen jeugdigen/ouders en ondersteuners en dat de vraag of behoefte van jeugdigen en ouders centraal staat. We zouden kunnen zeggen dat de belangrijkste elementen uit de visie de kern vormen van het denken over 'normale' ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen. De regie over hun leven ligt vanzelfsprekend bij hen, en daarmee ook de regie over eventuele ondersteuning die zij krijgen. Die regie impliceert ook dat hun relatie met hulpverleners op basis van gelijkwaardigheid is. Ondersteuning krijgt nooit vorm door gesprekken over jeugdigen/ouders, maar altijd in dialoog met hen. Daarnaast heeft informele ondersteuning, zoals bijvoorbeeld die vanuit het netwerk of de naaste omgeving van jeugdigen en ouders, de voorkeur boven formele ondersteuning. Niet als doel op zichzelf, maar omdat informele ondersteuning doorgaans beter aansluit bij hun omgeving en leefwereld en daarmee een grotere kans heeft om daadwerkelijk van betekenis te zijn. Daarnaast is een informeel netwerk in de regel langer bij een gezin betrokken dan formele ondersteuning. Door de ondersteuning vanuit een informeel netwerk in te richten, is de ondersteuning ook duurzamer geborgd.

Als je door de oogharen kijkt naar de 'wat werkt'-beschrijvingen in de voorbeelden, dan zie je deze elementen van 'normale' ondersteuning steeds in verschillende bewoordingen terug. Het waren de bij de voorbeelden betrokkenen die we voor dit onderzoek spraken (zoals ouders en jeugdigen, vrijwilligers, professionals) die deze punten zelf als voor hen vanzelfsprekendheden aandroegen in de vraag naar 'wat werkt' in hun voorbeeld. Over de verschillende voorbeelden heen, en onafhankelijk van elkaar, noemen betrokkenen dus steeds dezelfde elementen.

Dat ondersteuning aansluit bij de leefwereld van jeugdigen en ouders maakt het makkelijker om met elkaar in gesprek te gaan over de alledaagsheid van twijfels, zorgen en kwetsbaarheden. Als jeugdigen en ouders ervaren dat 'mensen zoals zij' (vergelijkbare) twijfels, zorgen en kwetsbaarheden hebben, zullen zij deze eerder als 'normaal' zien, maar hier vooral ook met deze 'mensen zoals zij' over in gesprek kunnen gaan. Waarbij de twijfels, zorgen en onzekerheden er 'mogen zijn' zonder dat deze worden geproblematiseerd of gemedicaliseerd. Ouders en jeugdigen zijn in deze gesprekken ook niet altijd op zoek naar een oplossing of advies, herkenning en erkenning ervaren zij als heel waardevol. In gesprek met anderen kan het daarnaast ook gaan over zaken die goed gaan, zaken waar jeugdigen en gezinnen blij van worden of kracht aan ontlenen. En kan er op een vanzelfsprekende wijze aandacht zijn voor de bredere context van die twijfels, zorgen en kwetsbaarheden. De laagdrempelige toegang tot ondersteuning is dan meer randvoorwaardelijk: een makkelijke weg voor jeugdigen en ouders die in gesprek willen over hun twijfels, zorgen en kwetsbaarheden.

Een apart geval in de beschrijving van deze voorbeelden is het beleid van de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Die gemeente werkt aan een andere randvoorwaarde voor het realiseren van de elementen uit de visie normaliseren: het bevorderen dat (leidende principes van) normaliseren in het DNA van zowel informele en formele ondersteuners als van beleidsmakers komt te zitten. Door voortdurende aandacht te hebben voor normaliseren met de lokale partners die bij opgroeien en opvoeden zijn betrokken, alsmede door gezamenlijke reflectie op het handelen, tracht de gemeente te komen tot deze vorm van 'genetische manipulatie', waarbij alle betrokken partijen echt anders gaan kijken naar, en handelen bij (ondersteuning van) opgroeien en opvoeden.

	Twijfels en kwetsbaarheid zijn normaal	Steun is waar mogelijk informeel	Toegang tot steun is laagdrempelig	Gelijkwaardigheid jeugdigen/ouders en ondersteuners/ hulpverleners	Vraag/behoefte van jeugdigen/ ouders is leidend	Ondersteuners/ hulpverleners: oog voor brede opgroei- en opvoedcontext	Aandacht voor positieve zaken	Vermijden van problematiseren en medicaliseren
@Ease	+	+	+	+	+		+	+
MIM	+	+	+	+	+	+	+	+
Ouderkamer	+	+	+	+	+	+	+	+
Duo-coaching	+	+	+	+	+	+	+	+
HBBM	+	+	+	+	+	+	+	+
JP Maatjesproject	+	+	+	+	+		+	
Pinkies		+		+	+	+	+	
GIZ	+	+		+	+	+	+	+
ETP		+	+	+	+	+		+
Buurtgezinnen	+	+	+	+	+	+	+	+
Ervaringscafé	+	+	+	+	+		+	+
Homestart	+	+	+	+	+	+	+	+
Pijnacker- Nootdorp	+	+	+	+	+	+	+	+

1 De tabel biedt louter een overzicht van de elementen van de visie normaliseren die we in de voorbeelden terugvinden. De tabel is in geen enkel opzicht een waarde-oordeel over voorbeelden. Zo is het niet zo dat hoe meer uitgangspunten een voorbeeld dekt, hoe beter het voorbeeld. De geschiktheid van een voorbeeld hangt af van hele andere zaken, zoals de doelgroep en de context.

Tot slot

Bij de voorbeelden hebben we ook beschreven wat 'nog beter kan'. Die punten zijn deels heel specifiek per voorbeeld. Maar er zijn ook punten die bij meerdere voorbeelden voorkomen. In de eerste plaats is dat bekendheid van het programma, interventie of initiatief. Een relatief geringe bekendheid maakt de benutting van het potentieel van bepaalde projecten of programma's niet optimaal. Het gebrek aan bekendheid zit soms bij jeugdigen en ouders, maar soms ook bij potentiële vrijwilligers, professionals en beleidsmakers. Mogelijk helpt dit document om de bekendheid van een aantal voorbeelden in ieder geval bij beleidsmakers en professionals te vergroten, wellicht bij potentiële vrijwilligers. In de tweede plaats is er een aantal voorbeelden waar (overwegend) met moeders wordt gewerkt. Deze voorbeelden zien kansen in het actief betrekken van vaders, partners en (mede)opvoeders bij de ondersteuning. In de derde plaats is er een aantal voorbeelden dat moeite heeft in het bereiken van bepaalde groepen jeugdigen/ ouders, zoals bijvoorbeeld anderstaligen of nieuwkomers in Nederland (zowel jeugdigen/ouders als bij de vrijwilligers/professionals) en op dat punt graag versterkt zou worden. Tegelijkertijd zijn er voorbeelden waar deze groepen/ jeugdigen door de inzet van informele steun juist wel goed bereikt worden.

We hopen met de beschrijving van deze voorbeelden vooral te inspireren. Beleidsmakers, om na te denken over de inzet van de voorbeelden in hun gemeente of binnen hun organisatie, al dan niet in aangepaste, op de lokale context toegesneden vorm. Professionals in de ondersteuning van opgroeien en opvoeden, om te reflecteren op de wijze waarop zij de elementen van de visie normaliseren als vanzelfsprekendheid in hun eigen handelingspraktijk kunnen realiseren. Informele ondersteuners, door te laten zien hoe wezenlijk hun ondersteuning kan zijn voor 'normaal' opgroeien en opvoeden en hoe verrijkend het ondersteunen van jeugdigen/gezinnen voor henzelf is. In alle gevallen, of u nu werkt vanuit een specifieke interventie of niet, willen we u inspireren om bovenstaande elementen uit de visie normaliseren (nog meer) in uw beleid en/of dagelijkse handelingspraktijk toe te passen.

Wij hopen met de beschrijving van deze voorbeelden aandacht te vragen voor het belang van meer inzicht in de werkzaamheid en effectiviteit van voorbeelden. Het verkrijgen van dergelijke inzichten was, zoals gezegd, geen doel van dit onderzoek. Een deel van de voorbeelden staat al als 'goed onderbouwd' in de databank Effectieve interventies van het NJi. Het zou goed zijn als meer van de voorbeelden in staat worden gesteld om in die databank te komen. Voor kleine, laagdrempelige en/of meer preventieve interventies is dat vaak niet eenvoudig. Het is aan onderzoekers, ZonMw en NJi om hier een oplossing voor te vinden.

We willen u als lezer ook uitdagen om, als u zelf goede voorbeelden kent die aansluiten bij de uitgangspunten uit de visie normaliseren, deze te beschrijven in het format dat we in dit onderzoek hebben gebruikt. We nodigen u uit om uw beschrijving aan ons toe te sturen. Wij zullen de beschrijvingen beoordelen om te zien of we ze, eventueel na verstrekking van aanvullende informatie, toe kunnen voegen aan dit document. Waarmee dit document een levend document wordt en actueel blijft. Wie durft?

Colofon

Regionale Kennisnetwerkplaats Jeugd SAMEN

Deelnemende organisaties en gemeenten LNW NOR:

- ExpEx/ Kernkracht
- ouder met ervaringskennis
- GGD Hollands Midden
- JES Rijnland
- Stichting Jess/Xtra Welzijn
- Ipse de Bruggen
- Stichting Jeugdformaat
- Jeugdteams Leidse Regio
- GGZ Rivierduinen
- GGD Hollands Midden
- Universiteit Leiden
- De Haagse Hogeschool
- Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden
  Lectoraat Jeugdhulp in transformatie

Gemeenten:

- Pijnacker-Nootdorp
- Delft
- Gouda
- Den Haag
- Rijswijk
- Leidschendam-Voorburg

Ontwerp en opmaak
Gabriëlle Thijsen

Contact
www.werkplaatssamen.nl
www.kennisnetwerkjeugshaaglanden.nl

Email
KJH@hhs.nl

terug naar inhoud